

ایدا من قبت نوت

فد مغرور ایکن بیغ کوسوت

علم فقہ

اولہ

الحاج عبدالغنی بن الحاج پچی

فقہ گائیکنیک

۳

ایدا من قبتنوت

فد مقرر را یکن یغ کوسوت

اعلم فقه

اوله

الحاج عبدالغنی بن الحاج یحییٰ

فقه گشتیک

وکیل فنجوال

شریکت باجری

کوالا لمفور

حق چيشتا ترقليهارا

چيتقن كتيگ - ۱۹۸۹

چيتقن كامفت - ۱۹۹۲

چيتقن كلیم - ۱۹۹۶

چيتقن كانم - ۲۰۰۰

چيتقن كتوجوه - ۲۰۰۴

چيتقن كلائن - ۲۰۰۵

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين.. والصلاة والسلام على سيدنا محمد اشرف المرسلين وعلى اله وصحبه اجمعين.

شكور كفد الله بهوا فغكل يشكدوا 'ايدامن فنتتوت فد مشهورايكن يڭ كوسوت ' بهاكين معاملة دان مناكجات دغن هداية دان فرتولغن تله تمت، كفدال جوا دهارفكن مميري منفعة كفد فمباچن.

سكارغ مونچول فول فغكل يڭ كتيك يأت فغكل يڭ اخير مڭندوغي باب فساك، جنايه دان سكل يغبرسڭكوت فاوت دغن كدوا ۵۲، دمولاي فد 20 صفر 1404 برسمان دغن 25 نويمبر 1983 .

كران مانسي مولا ۲ دي هندق تاهو سياف يڭ منجادپكندي دان هندق كتل كفدال ملك علماء تله سدپاكن كتابڭ يڭدسبوت كتاب توحيد، نفس كتل دي هندق برهفتي كفدال (برعبادة) دسمفيڭ ايت اي بكرج منچاري رزقي دغن برنيك دان سباڭين، ييلا سوده دافت دويت دي هندق كهوين، نفس كهوين دافت ذوريات، كمدين ييلا ماتي ملك فسكاڭ هندق دهاڭي كفد ذوريات ايت، نفس ايت اد يغبرگادوه ملاكوكن جنايه. ملك سموڭ ايت بركهندق كفد اتوران دان فندوان. منكل فندوان ايت تيدق اكن سمفرن حيك تيدق برسندار اتو تيدق برسندي كفد اجران الله دان رسولن. درايت علماء مېدپاكن كتاب يڭدسبوت كتاب فقه.

بسم الله الرحمن الرحيم

فرائض دان وصية

131 - کبايقن کتاب مځکوناکن فرکتان فرائض جادي تاجوق حکم دان چارا برهاکي فساک. سفاتوتو دکتاکن 'باب اتو حکم برهاکي فساک' جاغز کات فرائض، کران فرکتان فرائض ايت جمع درفد فریضه. دان فریضه ايت برمعنا مفرؤضه يعني یغدفروضوکن سفرت نصف، ربع، ثمن، ثلث دان لاین ۲ ایتوله یغ دفروضوکن اوله الله سبحانه وتعالی ددالم قران، تنافي اوله سبب بايق دالم فرحائن مپوت فرض فدحال اد جوک تعصیب (عصیه) مک دنماکن دغن نام فرائض (ایکوت مان یثبايق دسبوت).

بیلا سئورغ مانسي ماتي دان اي اد منیغکلکن هرت مک هرتا ايت واجب دهاکي کفد وارث ۲ مځیکوت حکم فرائض یغدفنتوکن اوله الله سبحانه وتعالی ددالم قران (1) ستغه ۲ علماء منجادیکن فرائض ايت توماسوق دالم کمفولن ساتو علم یغبرسنديري دغن منریتنکن کتاب ۲ یغبرسنديري سفرت کتاب الرخیة. کتاب الشنشوری دان لاین ۲ یغمان دافت ساي سدوت دان دالیهکن کهاس ملايو دالم سبواه رساله یغ ساي نماکندي دغن نام 'چها مستیک، قاعده ممهاکي فساک' (2)

ففرسکان

132 ففرسکان ايت برکننو غ کفد تیک فرکارا. فرتام اد سبب ۲. کدوا اد شرط ۲ دان کتیک تیدق اد فرکارا یغ مغلان.

(i) سبب ممبولیکن سئورغ ايت منداقت فساک ترديري درفد امفت فرکارا:-

(۱) قرابة اتو نسب یايت فیهق باف کأتس، فیهق انق کباوه دان فیهق سودارا. اتو دغن عبارة یغلاین دالم بهاس عرب دسبوت اُصول، فرؤع داکن حواشي. مک ماسیغ ۲ ايت بوله منداقت فساک انتارا ساتو دغن یغلاین.

(1) سندرائق فرمان توهن 'يُؤْمِنُكُمْ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ خِطِّ الْأُنثِيَيْنِ'. سورة النساء اية ۱۱. ارنیل الله تعالی تله برفسن کفد کامو تنتغ ممهاکیکن هرت فساک کامو کفد انق ۲ کامو یايت انتوق انق للاکي دوا بهاکین حق انق فرمفوان. دانلاکي اجماع علماء اتس واجب فساک ايت دهاکي منوره حکم اسلام.

(2) تله دچیتق دان دتریتکن سچف نامن 1371 = 1952 مسیعی دسینو ساي بوات چارا قاعده دغن سنغ دان موده.

(ب) نکاح دغن عقد یغ صح سکالیفون بلوم برستوبه مک دغن سبب نکاح کدوا ۲۱
فیبق سوامی دان استری برحق مندافت فساك انتارا ساتو دغن یغلائین.

(ت) ولاء یأیت مردهیکاکن هب. بیلا سئورغ مردهیکاکن هبآن سته مردهیك
بیراف لام بکس هب ایت ماتی تیاد وارث دان ای اد هرت مک بکس توانن ایتوله وارثن اتو
وارث ۲۵ فول.

(ث) فیبق اسلام (سکي اکام) یأیت بیت المال، بیلا اد اورغ اسلام ماتی تیاد بروارث
اتو تیاد هایس فرضو ترفولغله کفد بیت المال.

(ii) شرط ۲ یغ ممبولیهن سئورغ مندافت فساك تردیری دری تیک شرط:

(ا) تحقیق (یقین) بتول ماتی مورت (توان هرت). اتو دهویغن دغن ماتی فد مسأله
اورغیغ غایب اتو هیلغ افیل دحکومکن ماتین اوله قاضي.

(ب) تحقیق (یقین) بتول هیدوف وارث کتیک ماتی مورت ایت، اتو دهویغن دغن
هیدوف فد تقدیر، سمرت انق یغبارو لکت دالم فروت ایو.

(ت) مفتوی اکن فیبق یغ ممبولیهن سئورغ ایت مندافت فساك (مفتوی حکم
فرائض). شرط این ترتتو کفد قاضي دان مفتی سهاج.

سکیرا داتغ سئورغ دهدافن قاضي مپسیکن بهوا زید این وارث کفد سفلان
ومفماک. تیدق بوله تروس دحکوم ایکوت کتاا ایت سهغک قاضي ایت تاهوکن سبب
دان جالن ففرسکاان دغن هوریان یغ چوکف تراغ کران بوله جادی سقسي ایت
برسغکاکن وارث اورغیغ بوکن وارث.

(iii) فغهاغ سئورغ درفد مندافت فساك فول تیک فرکارا:-

(ا) برلأین اکام انتارا مورت دان وارث. مک تیاد ففرسکاان انتارا اورغ مسلم دغن
اورغ کافر. سکالیفون مرتد.

(ب) کهمبان معنال جیک اد فد سئورغ ایت صفة هب نسچای ای تیاد
مفرسکای درفد قرابتن اتو استری، کران کالو ای دافت هرت جادی حق فغهلول (توانن)
مک فغهلولو ایت اورغ لاین.

(ت) ممبونه. ددالم مذهب شافعی سیاف جوک درفد وارث اد ترلیت ممبونه مورت
تیاداله ای مفرسکاان درفدان، سکالیفون ترلیتن ایت دغن سبیر سمرت فمرتته اتو قاضي
یغ منجاتوهکن حکم بونه کاتس موارثن.

وارث ۲ دري فيق للاكي

133 - وارث ۲ فيق للاكي ليم بلس اورغ:-

1. انق للاكي دسبوت جوڭ فرع وارث (چواغن يڭ موارث).
2. چچو للاكي درفد انق للاكي هڭك كباوه دسبوت فرع وارث جوڭ.
3. باف دسبوت اُصُول (فونجا).
4. داتو للاكي سبله باف هڭك كاتس دسبوت اُصُول جوڭ.
5. سودارا للاكي سايو سباف.
6. سودارا للاكي سباف.
7. سودارا للاكي سايو.
8. انق للاكي كغد سودارا للاكي سايو سباف.
9. انق للاكي كغد سودارا للاكي سباف.
10. باف سودارا (اديق براديق باف سايو سباف)
11. باف سودارا (اديق براديق باف سباف).
12. انق للاكي كغد باف سودارا (سفوفو) سايو سباف.
13. انق للاكي كغد باف سودارا (سفوفو) سباف.
14. سوامي.
15. توان يڭ مرمدهيكاكن ميب.

وارث دري فيق فرمفوان

134 - وارث ۲ دري فيق فرمفوان سفوله اورغ:-

1. انق فرمفوان.
2. چچو فرمفوان درفد انق للاكي ترماسوقله چيچيت فرمفوان ملالوي انق للاكي.
3. ايو.
4. داتو فرمفوان سبله ايو (ايو كغد ايو)
5. داتو فرمفوان سبله باف (ايو كغد باف).
6. سودارا فرمفوان سايو سباف.

7. سودارا فرمفوان سباف.
8. سودارا فرمفوان سأيو.
9. استري.
10. فوان يڭ مردهيكاكن هب.

فرايڤاتن:

(1) افيل دسبوت ساله سئورڭ درفد وارث ۲ يئترسبوت سام اد فيق للاكي. اتو فرمفوان ترنسبله اي كفد سماتي.

مثالن افيل دسبوت انق للاكي اريڻ انق للاكي كفد سماتي، اتو افيل دسبوت ايو اريڻ ايو كفد سماتي جاغن دچمفوركن انق اتو ايو كفد اورغيڭ هيدوف درفد وارث ۲ ايت. دمكينله ستروئن فد مثال يغلانين، جيڪ دچمفوركن دغن انق اتو ايو كفد اورغيڭ هيدوف نسچاي جادي برچلارو.

(2) بيلا دسبوت داتو فرمفوان ترماسوقله نينيق دان موپڭ يغيرهوپوڭ ملالوي فيق فرمفوان.

(3) افيل دسبوت توان اتو فوان يڭ مردهيكاكن هب ترماسوقله وارث عصيون سفرت انق للاكيڻ دان بفال.

ذوي الارحام

135 - قرابة ۲ يغلانين درفد يڭ ترسبوت ليم بلس فيق للاكي دان سفوله فيق فرمفوان ايت، دنماكن ذوي الاحام يعني قرابة يڤاد هوپوڭن رحيم سهاج تيدق ترحق مندافت فساك دنكري ۲ يڤاد بيت المال.

ذوي الارحام فيق للاكي توجه اورڭ:-

1. چچو للاكي درفد انق فرمفوان.
2. انق سودارا للاكي درفد سودارا للاكي سأيو.
3. انق سودارا للاكي درفد سودارا فرمفوان.
4. باف سودارا سأيو (اديق براديق باف سأيو)
5. انق باف سودارا سأيو (انق باف سودارا اديق براديق ايو)
6. داتو للاكي سبله ايو (باف كفد ايو)
7. باف سودارا سبله ايو (سودارا للاكي كفد ايو).

ذوي الارحام فيبق فرمفوان توجه اورغ جوك:-

1. امق سودارا سبله باف يآيت اديق براديق باف يغب فرمفوان.
2. امق سودارا سبله ايرو يآيت اديق براديق ايرو يغب فرمفوان.
3. چچو فرمفوان دري انق فرمفوان.
4. ايرو كغد داتو لالاكي.
5. انق فرمفوان كغد باف سودارا يآيت سفوفو فرمفوان.
6. انق فرمفوان كغد سودارا لالاكي.
7. انق فرمفوان كغد سودارا فرمفوان.

تتافي جكلو دنكري يفتياد بيت المال اد قول مغتاكن مهك ترحق جوك مندافت
فساك درفد قرايتن يغب ماني تياد ممفوي ي وارث لآين. چارا ۲ ممباكيكن ساي اد چاتكن
داخير 'چها مستيك'.

افيل ماني سغورغ مسلم مك بركنتوغ فد هرت فسكال ليم حق يغب واجب
دسمفرناكن مغيكوت ترتيب دباوه اين:-

(ا) حق يغبركنتوغ فد ذات هرت سفرت زكاة. گاديان دان لآين ۲،. مك هندقله
دكلواركن زكاتن دان دبوسكن گادين دان دسمفرناكن نذر.

(ب) بلنجا ماني يغب مناسبه دان يفتاتوت فد ماس ايت.

(ت) هوتغ ۲۱ هندقله دبايركن ترماسوق اوفه حج جيک اي ماس هيديفن ممفو تتافي
تيدق مخرجاكن حج ايت.

(ث) دلولسكن وصيتن يغب تيدق ليه دري ساتو فرتيك فسكال جيک وصية ايت
كغد اورغ لآين درفد وارث. اد فون وصية كغد وارث تيدق دلولسكن ملينكن
دغن كبران دان فرستوجوان وارث يغلآين. دمكين جوا تيدق لولس وصية فد
يغليه درفد ساتو فرتيك هرت ملينكن دغن كبران دان فرستوجوان وارث ۲ خاص
(بوكن بيت المال) فد يغليه ايت.

(ج) ستله دسمفرناكن سكل يغمترسبوت درفد (ا) هفك (ث) بيراف يغباني درفد
هرت جاديله اي فساك دباكي انتارا وارث ۲ مغيكوت حكم فرائض سباكيما
يغته دپتاكن داوال باب ايت.

فرض

136 - دالم باب فرائض فرکتان فرض ایت معنال حیوان یقدهتفکن قدرن اوله شرع کفد سئورغ وارث.
سکلین وارث ۲ فیهق فرمفوان مغمیل فساك دغن جالن فرض ملینکن فوان یغ مردهیگاکن مهب.

مك فرض ایت اتم یقترسبوت ددالم قرآن:-

1. ساتو فردوا اتو ستغه (1/2) دالم بهاس عرب دسبوت 'نِصْف'.
 2. ساتو فرامفت اتو سوکو (1/4) دالم بهاس عرب دسبوت 'رُبْع'.
 3. ساتو فرلافن (1/8) دالم بهاس عرب دسبوت 'ثَمَن'.
 4. دوا فرتیک (2/3) دالم بهاس عرب دسبوت 'ثَلَتین'.
 5. ساتو فرتیک (1/3) دالم بهاس عرب دسبوت 'ثَلَت'.
 6. ساتو فرام (1/6) دالم بهاس عرب دسبوت 'سُدُس'.
- اد لاکي ساتو فرض یغکتوجه ثابت دغن اجتهاد صحابت یأیت ساتو فرتیک درفد یغ تیغکل. ددالم بهاس عرب دسبوت 'ثَلَتُ الْبَاقی'.
- ییلانغن یغدادتس سمفغ ایت فرض دان ییلاغن یقدهباوهن دفعکیل مَحْرَج (نمفت کلوار) اومفام (1/2) معنال 1 ایت کلوار درفد 2 دمکین جوا فرض ۲ یغلان.

لیم اورغ ترحق مندافت 1/2 یأیت:-

1. سوامی کتیک سماتی (استری تیاد ممفویای انق اتو چجو)
2. سئورغ انق فرمفوان. کتیک سماتی تیاد انق للاکي.
3. سئورغ چجو فرمفوان درفد انق للاکي کتیک سماتی تیاد:-
(ا) انق فرمفوان.
(ب) انق للاکي.
(ت) چجو للاکي درفد انق للاکي.
4. سئورغ سودارا فرمفوان ساییو سباف کتیک سماتی تیاد:-
(ا) باف.
(ب) سودارا للاکي ساییو سباف.
(ت) داتو للاکي.

- (ث) انق للاکي اتو چچو للاکي درفد انق للاکي.
 (ج) چچو فرمفوان درفد انق للاکي.
 5. سئورغ سودارا فرمفوان مباب کتيک سماتي تياد:-
 (ا) باف.

- (ب) سودارا للاکي سايو مباب.
 (ت) داتو للاکي.
 (ث) انق للاکي اتو چچو للاکي درفد انق للاکي.
 (ج) چچو فرمفوان درفد انق للاکي.
 (ح) سودارا للاکي مباب.

دوا اورغ ترحق 1/4 پأيت:-

1. سوامي کتيک سماتي (استري) اد ممفوي:-
 (ا) انق للاکي اتو انق فرمفوان.
 (ب) چچو للاکي اتو فرمفوان درفد انق للاکي.
 2. استري سئورغ اتو ليه کتيک سماتي (سوامي) تياد ممفوي:-
 (ا) انق للاکي اتو انق فرمفوان.
 (ب) چچو للاکي اتو چچو فرمفوان درفد انق للاکي.

سئورغ سهاج درفد وارث ۲ پترحق مندافت 1/8 پأيت:

- استري سئورغ اتو ليه کتيک سماتي (سوامين) اد ممفوي:-
 (ا) انق للاکي اتو فرمفوان
 (ب) چچو للاکي اتو فرمفوان.

امفت اورغ درفد وارث ۲ پترحق مندافت 2/3 پأيت:

- 1 دوا اورغ انق فرمفوان اتو ليه، کتيک سماتي تياد انق للاکي (تياد سوداران پغ للاکي).
 2. دوا اورغ چچو فرمفوان درفد انق للاکي اتو ليه کتيک سماتي تياد:-
 (ا) انق للاکي.
 (ب) انق فرمفوان.
 (ت) چچو للاکي درفد انق للاکي.

3. دوا اورغ سودارا فرمفوان سايو سباف، اتو ليه، كتيك سماتي تياڊ:-
(۱) انق للاكي.

(ب) انق فرمفوان اتو چچو فرمفوان.

(ت) سودارا للاكي سايو سباف.

(ث) باف اتو داتو للاكي.

4. دوا اورغ سودارا فرمفوان سباف اتو ليه، كتيك سماتي تياڊ:
(۱) انق للاكي.

(ب) انق فرمفوان اتو چچو فرمفوان.

(ت) سودارا للاكي سايو سباف.

(ث) سودارا للاكي سباف.

(ج) باف اتو داتو للاكي.

(ح) سودارا فرمفوان سايو سباف.

دوا اورغ درفد وارث مندافت 1/8 يايٲ:

1 اييو، كتيك سماتي تياڊ:-

(۱) انق للاكي اتو فرمفوان.

(ب) چچو للاكي اتو فرمفوان.

(ت) برييلغ سودارا (دوا اورغ سودارا اتو ليه) سام اد للاكي اتو فرمفوان، سام
اد سودارا سايو سباف، اتو سباف اتو سايو، دان سام اد سودارا ايت ترحق
مندافت فساك اتو تردنديغ.

2 دوا اورغ سودارا سايو اتو ليه، سام اد للاكي كدوا اتو فرمفوان كدوا اتو
سئورغ للاكي دان سئورغ فرمفوان. منكل للاكي دان فرمفوان حكومن سام
(دنهاكي سام بايق) (1) كتيك سماتي تياڊ :-

(۱) باف.

(ب) داتو للاكي.

(ت) انق للاكي اتو فرمفوان.

(ث) چچو للاكي اتو فرمفوان.

(۱۱) سودارا سايو كدودقكنن همير سام ماچم ذوي الارحام، درايت دكيرا سام انتارا للاكي دان فرمفوان. تيدق
ماچم سودارا سايو سباف، اتو سباف. مراكيت ترحق عصبه جيڪ برسام دكيرا للاكي ترحق دوا
بهاگين حق فرمفوان

توجه اورغ درفد وارث ۲ یثتحرق مندافت 1/6 بایت :-

1. باف، کتیک سماتی اد ممفویای انق اتو چچو، للاکی اتو فرمفوان.
2. ایو، کتیک سماتی اد ممفویای انق اتو چچو للاکی اتو فرمفوان، اتو سودارا یغ بریلغ دوا اورغ اتو لیه.
3. چچو فرمفوان سئورغ اتو لیه کتیک سماتی اد سئورغ^{انق} فرمفوان سهاج.
4. دائو للاکی، کتیک سماتی اد ممفویای انق اتو چچو، دان کتیک سماتی تیاد باف اتو سودارا للاکی سایو سباف اتو سباف.
5. سودارا فرمفوان سباف سئورغ اتو لیه کتیک سماتی اد سئورغ سودارا فرمفوان سایو سباف.
6. دائو فرمفوان، سئورغ اتو لیه کتیک سماتی تیاد ایو.
7. سئورغ سودارا سایو، سام اد للاکی اتو فرمفوان.

منکل سکلین وارث ۲ فیق للاکی فول مغمبیل فساك دغن جالن تعصیب (عصبه) ملینکن سوامی دان سودارا للاکی سایو. معنان مهك مغمبیل سموا فساك کتیک سماتی تیاد وارث یغ مغمبیل فرض، اتو سبراف یغ لیه جیک اد وارث ۲ یغ مغمبیل فرض تیاد مغمایسی، ترکادغ اد جوک سمفی تیاد دافت لغسوغ کتیک اهل فرض تله مغمایسی سموا فساك.

اد للاکی فرکارا یغبرسغکوت فاوت دغن عصبه دان بهاکینن سای اد چاتنکن ددالم چهیا مستیک سیلا رجوع "باب التعصیب".

الْحَبْ

137 - اصل فرکئان "حَبْ" ایت فد لغة معنال: امفع، دندیغ، هالغ دان لاین ۲. دان فد ایستیله فرائض بایت تردندیغ درفد مندافت فساك ستهل سئورغ ایت اد فداد سبب فرسکآن.

باب حجب این ساغة فنتیغ دان ساغت مستحق دامبیل ابغائن فد اورغیغ هندق ممبوات کیرا ۲۱ فرهاکین فساك، درایت علماء برکات: اورغ یغ تیاد ماهر دالم بهاکین حجب حرام ممبری فتوی مسأله فرائض.

حجب ایت دوا ماچم. ساتو حجب دغن صفة یأیت تردندیغ دغن سبب اد فد وارث ساله ساتو درفد صفة ۲ یغ منجادی هالثن بکیمان تله دهاکن دهولو یأیت برلأینن اگام. کهمبان دان ممبونه.

دان کدوا حجب دغن وارث. یأیت تردندیغ ستفه ۲ وارث سمرت داتو للاکی دغن سبب باف. دنکینله ستروسن وارث یغ جاوه تردندیغ دغن ادان وارث یغذکت.

کمدین حجب یغکدوا این ترهاکی کفد دوا بهاکین فول:-

1. حجب نُقصان، یأیت تردندیغ درفد مندافت باهی کفد سدیکی، دسبوت جوك برینده درفد مندافت باهی کفد دافت سدیکی سمرت تردندیغ سوامی درفد مندافت ستفه (1/2) کفد ساتو فرامفت (1/4) دغن سبب سمائی اد ممفویای انق.

2. حجب جرمان یأیت تردندیغ اتو کوکور تروس سئورغ وارث اتو بیراف اورغ درفد مندافت فساك.

افیل دسبوت "حجب" دالم باب فرئض مقصودن ایهاله حجب حرمان

انم اورغ درفد وارث ۲ یغتیاد بوله کنا حجب سام سکالی یأیت:-

1. باف 4. انق فرمفوان

2. ایو 5. سوامی

3. انق للاکی 6. استری.

باکی مهنغن فمباج دباوه این سای سدیباکن سنارای مهك یغ تردندیغ.

فیق للاکی

1. داتو للاکی، تردندیغ دغن باف.

2. چچو للاکی درفد انق للاکی، تردندیغ دغن انق للاکی.

3. سودارا للاکی ساییو سباف تردندیغ دغن باف، انق للاکی دان چچو للاکی.

4. سودارا للاکی سباف تردندیغ دغن مهك فد (3) تمبه لاکي دغن سودارا للاکی ساییو سباف.

5. انق سودارا للاکی ساییو سباف تردندیغ دغن مهك فد (4) تمبه لاکي دغن سودارا للاکی سباف.

6. انق للاکی کفد سودارا للاکی سباف تردندیغ دغن مهك فد (5) تمبه لاکي دغن انق سودارا للاکی ساییو سباف.

7. باف سودارا سايو سباف تردنديغ دغن مړك فد (8) تمبه لاكي دغن انق سودارا لاكي سباف.
8. باف سودارا سباف تردنديغ دغن مړك فد (7) تمبه لاكي دغن باف سودارا سايو سباف.
9. انق لاكي كغد باف سودارا سايو سباف تردنديغ دغن مړك فد (8) تمبه لاكي باف سودارا سباف.
10. انق لاكي كغد سودارا سباف تردنديغ دغن مړك فد (9) تمبه لاكي دغن باف سودارا سباف.

فېق فرمفوان

1. داتو فرمفوان، تردنديغ دغن ايو.
 2. داتو فرمفوان سبله باف تردنديغ دغن ايو دان باف.
 3. چچو فرمفوان تردنديغ دغن انق لاكي اتو دغن دوا اورغ اتو لبيه انق فرمفوان.
 4. سودارا فرمفوان سايو سباف تردنديغ دغن باف، انق لاكي دان چچو لاكي.
 5. سودارا فرمفوان سباف تردنديغ دغن مړك فد (4) تمبه لاكي دغن دوا اورغ سودارا فرمفوان سايو سباف، دان سودارا لاكي سايو سباف.
 6. سودارا سايو فرمفوان اتو لاكي تردنديغ دغن باف. داتو لاكي، انق لاكي، انق فرمفوان. چچو لاكي دان چچو فرمفوان درفد انق لاكي
- دام رساله چها مستيك ساي اد سداكن جدول حجب باكي وارث ۲ فېق لاكي دان باكي وارث ۲ فېق فرمفوان بوله دجادېكن فندوان دغن سنغ.

چارا مغيرا

- 188 - كيرا ۲۱ يقدكهندكي دام فرائض يأت دوا فركارا سهاج. فرتام: اصل مسأله، كدوا: تصحيح مسأله (صح مسأله).
- يقدككتاكن اصل مسأله ايت ايماله فراوتوقآن يغ مولا ۲ بهاكين وارث ۲ دان يقدككتاكن صحن يأت سكورغ ۲ يلاغن يقبوله دسمفرناكن بهاكين تيف ۲ سغورغ درفد وارث ۲ دغن تېدق دفجه.
- مثالن سباكي چونتوه سغرت سغورغ ماتي منيكلكن: تيك اورغ انق فرمفوان اصل مسألن 3 صح كغد 9 بكيمان جدول اين:-

9 • 3 x 3

2	
2	2
2	
3	1

2/3 {
 انق فرمفوان
 انق فرمفوان
 انق فرمفوان
 بيت المال

کتراعنن کولم فرتام اصلي مسأله ايکوت مخرج فراوتوقانن، کران تیک اورغ انق فرمفوان فرضون (2/3) جادي مسألن 3 مک 2 درفد 3 بهاکن مرک تیدق بوله دهاکي کفد تیک کفلا (تیک اورغ) یغدفقکیل جزء السهم (1) درایت کناله دضریکن 3 جزء السهم ایت کفد اصل مساله جملهن 9 ایتوله صحن.

کمدین ضریکن 3 جزء السهم ایت فول کفد 2 سهم انق فرمفوان جادي 6 تیف ۲ سئورغ دافت 2 بهاکن درفد صح مسأله. باقي 1 درفد اصل مسأله دان 3 درفد صح مسأله جیک تیاد وارث عصبه یغللین ترغولغ کفد بیت المال.

کمدین جیک وارث، ایت ترحق دغن جالن عصبه اصل مسألن ایکوت ییلاغن کفلا باکي یغ للاکي دوا بهاکن انتوق فرمفوان. اومقام سئورغ مانی منیغکلکن لیم اورغ انق للاکي سهاج اصل مسألن ایاله 5. سئورغ مانی منیغکلکن سئورغ انق للاکي دان سئورغ انق فرمفوان اصل مسألن ایاله 3 تیاد برکهندق کفد دصحکن لاکي.

دان جیک وارث ۲ ایت ترحق دغن جالن فرض اصل مسألن اد توجه:-

مسأله 2، مسأله 3، مسأله 4، مسأله 6، مسأله 8، مسأله 12، دان مسأله 24.

جیک فرض ایت ساتو اصل مسألن ایاله مخرجن. دان جیک فرض ایت بریلغ سفرت دوا فرض هندقله دلیهت نسبه مخرجن انتارا دوا فرض ایت اد کالا برسروف دسبوت 'تَمائل' ادکالال برماسوق ۲ دسبوت 'تَدَاخُل' ادکالال برموافقه دسبوت 'توافق' دان اد کالال براسیغ ۲ دسبوت 'تَبَايُن'.

سکیرال تمائل هندقله دکیرا سفرت ساتو. جیک تداخل دکیرا یغیسر. جیک توافق ضریکن سنقه مخرج کفد مخرج یغللین، دان جیک تباین ضریکن مخرج کفد مخرج.

اد لاکي مسأله جیک اهل ۲ فرض اتو عصبه ایت تیاد بوله دهاکي دان برقوق ۲ ساي تیاد سبوتکن دسبني کران ترالو فنجغ. سیلا رجوع جهیا مستیک فصل 61 موک

76

(1) زمان سکارغ اورغ هیجا دغن 'سام'

الْعَوْل

139. معنا عول فد لغة اياه نأيك. تراغكت دان ترتيغكي. دان فد ايستيله باب فرائض معنائ: برتبه ييلاغن فد اصل مسأله دان كورغ فندافاتن أهل فرض درفد فرضون.
عول اين بوله برلاكو فد تيك مسأله سهاج درفد توجه مسأله. يأت مسأله 6.
مسأله 12 دان مسأله 24.

1 - مسأله 6 عول امفت كالي:-

(ا) عول كغد 7 سفرت سئورغماتي منيغكلكن سوامي دان دوا سودارا فرمفوان سايو سباف اتو سباف
(ب) عول كغد 8 سفرت سئورغماتي منيغكلكن سوامي، ايو، دان سئورغ سودارا فرمفوان سايو سباف اتو سباف.
(ت) عول كغد 9 سفرت سئورغماتي منيغكلكن سوامي. سئورغ سودارا فرمفوان سايو سباف، سئورغ سودارا فرمفوان سباف. سئورغ سودارا سايو دان ايو.
(ث) عول كغد 10 سفرت سئورغماتي منيغكلكن سوامي. دوا اورغ سودارا فرمفوان سايو سباف، ايو دان دوا اورغ سودارا سايو.

2. مسأله 12 عول تيك كالي:-

(ا) عول كغد 13 سفرت سئورغماتي منيغكلكن استري. دوا اورغ سودارا فرمفوان سايو سباف دان ايو.
(ب) عول كغد 15 سفرت سئورغماتي منيغكلكن دوا اورغ اتق فرمفوان. سوامي ايو دان باف.
(ت) عول كغد 17 سفرت سئورغماتي منيغكلكن استري، ايو، دوا اورغ سودارا سايو دان دوا اورغ سودارا فرمفوان سايو سباف.
3. مسأله 24 عول سكال سهاج يأت عول كغد 27 سفرت سئورغماتي منيغكلكن استري. دوا اورغ اتق فرمفوان. ايو دان باف.

الْمُنَاسَخَات

140 فركتان "مناسخات" ايت جمع كغد "مُنَاسَخَه" اصل معنائ: مغييلغن، مغيهكن اتو مييندهكن. تجوانن دسيني يأت مسأله سئورغماتي منيغكلكن بيراف اورغ

افبیل ماتی سئورغ درفد وارث ۲ سماتی یغفرنام سلوم برهاکی فساك هندقله دفریوات
دوا مسأله یغبرسندیري (مسأله سماتی یغفرنام دان مسأله: سماتی یغكدوا). كمدین
تیغوق انتارا بهاكین سماتی یغكدوا درفد مسأله یغفرنام دغن مسألن جیك تیاد بوله
دبهاکی اد كالان توافق دان اد كالان تباین.

جيك توافق هندقله دضريكن وفاق مساله يگكدوا كغد مساله يغيرتام. براف جملهن ايتوله جامع (فرهاكين يث منجنتوم دان مليفوتي)، دان جيك تباين هندقله دضريكن عين مساله يگكدوا كغد مساله يغيرتام براف. جملهن ايتوله جامع.

مثال باکی توافق

54	$\frac{1}{18}$		$\frac{9}{6}$		
12	3	داتو فرمفوان	1	1/6	ايو
19	10	داتو للاكي	1	1/6	باف
		ت	2	2/3 {	انق فرمفوان
23	5	س. فرمفوان	2		انق فرمفوان

جامع
 صح مساله يڤكولو
 نيله وارث
 مساله سماني يڤفرتام

کپتار کوم یغفرنام مسأله سمائی یغفرنام مسألہن 6. ہاکین ایو 1، ہاکین باف
1 ہاکین اتق فرمفوان تیف ۲ سئورغ دافہ 2.

کمدین ماتی سئورغ درفد انق فرمفوان ایت بگیمان یغدتندا دغن حرف 'ت' فد کولم یغکدوا تنکل ایت ایو سمانی یغفرتام جادی داتو فرمفوان نسبه کفد سمانی یغکدوا دان باف جادی داتو للاکی. انق فرمفوان ایت جادی سودارا فرمفوان ساییو سباف اتو ساف

کمدین بوات مسالہ سماتی یغکدوا فد کولم یغکتیک یأیت اصل مسألن 6 صبح کند 18، بهاکین داتو فرمفوان 1/6 یأیت 3، داتو لاکي برسام سئورغ سودارا فرمفوان

سایو سیاف اتو سیاف ترحق مقاسمه، باکی داتو للاکی دوا بهاکین سودارا فرمفوان
 یأیت 10 دان بهاکین سودارا فرمفوان 5، ستله ایت لیبت نسبه مسأله یثکدوا (18) دغن
 بهاکین سماتی یثکدوا درفد مسأله یغفرنام یأیت (2) مک انتارا کدوان 'توافق' یعنی 18
 اد ممفویهای سفاروه یأیت 9 لتفکن دأتس مسأله یغفرنام دغن دتاروه ساتو سمفغ، دان 2
 اد ممفویهای سفاروه یأیت 1 لتفکن دأتس مسأله یثکدوا دغن دتاروه ساتو سمفغ،
 کمدين ضرپکن 9 کفد 6 جادي 54 ایتوله جامعن.

ستله ایت ضرپکن 9 کفد 1 بهاکین ایو فد کولم یغفرنام دافت 9 دان ضرپکن
 1 یثدأتس سمفغ کولم یثکتیک کفد 3 بهاکین داتو فرمفوان دافت 3 چمفورکن دغن 9
 جادي 12 دالم جامع. دمکینله دفریوات فد بهاکین باف دان اتق فرمفوان یثکدوا یأیت:-
 $9 = 1 \times 9$ ، $10 = 10 \times 1$ ، $19 = 10 + 9$ ایتوله بهاکین باف دالم جامع.
 $18 = 2 \times 9$ ، $5 = 5 \times 1$ ، $23 = 5 + 18$ ایتوله بهاکین اتق فرمفوان دالم جامع.

مثال باکی تباین

432	$\frac{5}{18}$		$\frac{18}{24}$		
87	3	داتو فرمفوان	4	1/6	ایو
		ت	5	عصبه {	اتق فرمفوان
115	5	س. فرمفوان	5		اتق فرمفوان
230	10	س. للاکی	10		اتق للاکی

کپتان:- ستله ماتی سغورغ درفد اتق فرمفوان مک ایو کفد سماتی یغفرنام جادي
 داتو فرمفوان کفدات، اتق فرمفوان جادي سودارا فرمفوان کتاکنله سایو سیاف، دان اتق
 للاکی جادي سودارا للاکی کتاکنله سایو سیاف.

مسأله سماتی یغفرنام اصلن 6 صح کفد 24. بهاکین ایو 4، بهاکین اتق فرمفوان
 تیف 2 سغورغ دافت 5 دان بهاکین اتق للاکی 10.

مک نسبه انتارا (5) بهاکین سماتی یغفرنام دان (18) مسأله

سماتی یثکدوا ایت 'تباین' لتفکن 18 دأتس 24 دغن ساتو سمفغ دان 5 دأتس 18
 دغن ساتو سمفغ کمدين ضرپکن 18 ایت کفد 24 جاديله جامعن 432.

لفس ایت ضرپکن 18 کفد 4 بهاکین ایو دالم کولم یغفرنام جادي 72 دان ضرپکن
 5 کفد 3 بهاکین داتو فرمفوان دالم کولم یثکتیک جادي 15 چمفورکن 72 دغن 15
 جادي 87 ایتوله بهاکین دالم جامع.

دمکینله دفریواتن فد اتق فرمفوان دان اتق للاکی.

وصية

141 - فرکتان وصية ايت فد لغة معناں مېمبوغکن سسوات فرکارا دغن فرکارا يغلان
يعنى برفسن متاً بواتکن سسوات. انتوق سسوات. دغن معنا اين فرکتان 'الانصاء'
ترماسوق دالم فرکتان وصية سمرت برفسن متاً جاگاکن انق اتو متاً بايرکن هوتغ دان
سباکين.

منکل معناں (وصية) فد شرع (تيدق ترماسوق فرکتان الانصاء) بآيت مندرماکن حق
کفد سسوات کبجيکن يقدسندرکن اتو يقدکنتوغکن سلفس ماتي. سمرت سعورغ
برکات 'ساي بروصية انتوق زهد بکين ۲ بايقن درفد هرت ساي، اتو بروصية انتوق مسجد
ايت بکين ۲ درفد هرت ساي. معناں لفس ماتي (1) تنافي جيک اي مځکوناکن فرکتان لآين
درفد وصية مستحق دسبوت لفس ساي ماتي. سمرت کتال بري کفد زهد بکين ۲
سلفس ساي ماتي، اين فون وصية جوك نماں.

اداله روکن وصية ايت امغت فرکارا:-

فرتام : اورغيغ بروصية دسبوت مؤص.
کدوا اورغيغ اتو فيق يقدوصيتکن کفدال. دسبوت مؤصى له.
کتیک بندا اتو بارغ يقدوصيتکن. دسبوت مؤصى به.
کامفت. ضيفه.

1 صح وصية درفد تيف ۲ اورغيغ اد ميلیک هرت، برعقل، مردهیک، دغن کهندقن
(نيدق دققسا)، دان اورغيغ کتا تکه اوله محکمه کران دغو اتو کران بايق هوتغ
(نيغکرافسي) صح بروصية کران چاکفن بوله دفاکي دان مرهک فون اد کاليفين
برکهندقکن فهلا. مک تيدق صح وصية درفد کانق ۲. اورغ کيلا. اورغ فيم. هب
کاليفون مکاتب دان اورغيغ دققسا.

2 اورغ اتو بندا يقدوصيتکن کفدال ايت اد دوا ماچم فرتام وصية کفد مانسی
(اورغ) اتو کدوا وصية کفد فيق.

جيک وصية کفد مانسی هندقله اي بوليه مملیک کتيک ماتي اورغيغ بروصية درايت
نيدق صح وصية کفد اورغيغ سوده ماتي دمکين جوا کفد بناتغ کران اي تيدق بوليه
مملیک، تنتو اورغ دان اد (موجود) کتيک بروصية.

(1) سندرانس سلوم اجماع فرمان توهن 'بين يقد وصية مؤصى بها أودن' النساء اية 10 ارتق دهاکي فساک
ايت سلفس وصية اتو دباير هوتغن. دان حديث ۲ سمرت حديث اين ماجه 'الْمَخْرُومُ مَنْ حَرَّمَ الْوَصِيَّةَ'
ارتق يقدکناکن اورغيغ کمفون (درفد مندافت فهلا) ايت اماله اورغيغ تهاد بېوات وصية.

دان جيڪ وصىة كغد فيهق دشرطكن تيدق كران معصية، مك تيدق صح وصىة
قران كغد اورغ كافر اتو انتوق مباحونكن كريجا دان سباكين تنافي صح وصىة كغد فيهق
يغتياذ تنتو سفرت وصىة في سبيل الله (سبارغ كيجيكن).

3. صح دوصيتكن تيف ۲ بارغ اتو بندا يغ معلوم (يغدكتهوي) مسكيفون
سد يكيه سفرت دوا ييجي كندوم، دان صح وصىة بندا يغ نجيس يغبوله دامبيل منفعة
درفداڻ سفرت انجيغ يغبوله داجر انتوق فريروان. تاهي ۲ لمبو انتوق بوات باج. كوليت بناتغ
يغبوله دسامق دان سباكين.

صح دوصيتكن بندا يغبلوم اد سفرت وصىة بري بواه ۲هن يغ اكن برواه ننتي، اتو
انق بناتغ يغ اكن كلوار درفد فروت ايون دان سباكين تنافي هندقله دكيرا بارغ اتو بندا
يغدوصيتكن ايت تيدق ليه دري ساتو فريتك هرت سماتي (دلولسكن وصىة ايت اتس
ساتو فريتك سهاج درفد هرت سماتي ستله دتولق هوتغن)، سكي راڻ سسئورغ اد
مغفوي اي هوتغ سهيغك هاييس هرتاڻ نسچاي تيدق لولس وصيتن سام سكالې.
يغ ايلوقن باكي سسئورغ ايت جاغن بروصىة ليه دري ساتو فريتك هرتاڻ ماهن يغ
ليه ايلوق لاكي كورغ درفد ايت.

سكي راڻ سسئورغ بروصىة ليه دري ساتو فريتك درفد هرتاڻ ستغه علماء بركات
جرام منكل ستغن مفتاكن مكروه. مك يغ ليه ايت ترهنتي اتس كايدنين دان كلولوسن
درفد وارث يغ خاص (بوكن وارث عام يايت بيت المال)، سكي راڻ مريك ملولسكن صحله
اي دان جيڪ تيدق ملولسكن تيا داله صح.

دمكين جوا تيدق صح وصىة كغد ستغه ۲ وارث ملينكن دغن اد ايدين درفد وارث ۲
يغباقې (جيڪ وارث يغباقې برستوجو لولسله وصىة ايت دان سياف يغتياذ برستوجو
تيدقله لولس فد حقن).

4. دشرطكن فد صيغة يايت ماهو اد لفظ (ايجاب) يغ مننجوقكن كغد ممبري
سلفس ماتي، سام اد تراغ پات (صرع) سفرت: ساي وصيتكن كغداڻ بكيڻ ۲ درفد
هرت ساي. اتو ساي بري دي بكيڻ ۲ سلفس ماتي ساي. اتو ساي هيپهن بكيڻ ۲
كغداڻ سلفس ماتي ساي. اتو انتوق بكيڻ ۲ درفد هرت ساي سلفس ساي ماتي.

اتو لفظ سينديران (كنايه) سفرت: سفلان ايت ترحق درفد هرت ساي. چاكف
ماچم ايت بولي جادي وصىة دان بولي جادي هييه مك ترفقساله بركهندقن كغد بيه.
سكي راڻ اي ماتي فد حال تياذ دكتهوي نيتن ايت نسچاي باطل چاكف ايت تيدق
جادي اف ۲. دمكين جوا جيڪ اي مموات سورة وصىة يايت بركهندقن كغد نيه
كران سورت ايت ترماسوق دالم كمفولن كنايه.

وصية ايت جادي لازم (مستي) افيل ماتي اورغيغ بروسية، تافي لازم ايت دغن
 اد ترمان (قبول) سكاليفون ترليوات درفد اورغيغ دوصيتكن كفدان، اورغيغ ترتتو
 سكاليفون بريغ ۲ اورغن. دان جيك تيدق ترتتو اورغن سمرت كتان: ساي وصيتكن
 بكين ۲ درفد هرت ساي كفد فقير ۲ سهاج تيدق له دشرطكن اد قبول. دان بوله دبري كفد
 نيك اورغ سهاج درفد فقير ۲ ايت ايتفون تيدق مستي سام بايق.
 تيدق صبح قبول اتو منولق (دري منيما) دالم ماس هيدوف يغبروسية كران بلوم جادي
 حقن.

سكيرال اورغيغ دوصيتكن ايت ماتي ليه دهولو درفد اورغيغ بروسية نسجاي باطلله
 وصية ايت كران بلوم جادي لازم.
 هاروس باكي اورغيغ تله بروسية منايق باليق وصيتن سمرت كتان: ساي باطلكن
 وصية ساي ايت اتو ساي فسخكن.
 جيك اي بركات: ساي وصيتكن كفد زهد بكين ۲ درفد هرت ساي، كمدين كتان
 فول: ساي وصيتكن هرت ايت كفد عمر. چاكف ماچم ايت بوكن برمعنا منايق باليق
 ماهن هرت ايت دانتارا زهد دان عمر سته سئورغ. سمرت اين جوك حكمن جيك
 دسبونكن بيراف اورغ، دباكي دانتارا مريكييت منورة قدرث.
 سلاين درفد وصية يغبوله منداتفكن منفعة دان فهلا كفد سماتي مك وارث ۲ كفد
 سماتي دكالفكن برهوات صدقه دان سبارغ كيجيكن انتوق سماتي سمرت موافكن
 مصحف (قران)، مباحونكن مسجد، مندرماكن كفد اتق يتيم دان سباكين ترماسوقله
 منداكن باكي مريكييت تراوتام كدوا ايوب باف دان مباحاكن قران دهديكن فهلال كفد
 مريكييت.

الْإِنصَاء

142 - الْإِنصَاء بكيماں داول باب وصية ايت معنال برفسن، جادي فركتان وصية
 مغندوغي دوا معنا (ا) معنا مندرماكن حق كفد سسئورغ يغبركتوغكن دغن لفس ماتي.
 (ب) معنا مبري كواس كفد سسئورغ ملاكوكن سسوات كرج يغبرسفكوت فاوت
 دغن كاواغن.

دالم معنا يشفكدوا اين دسبوت "الْإِنصَاء" سمرت دكتان اَوْصِيْتُ لِفُلَانٍ بِكَذَا ' ازين
 ساي اغكت سفلان ايت ممبوات بكين ۲. اتو كتان "وَصِيَّتُهُ إِذَا جَعَلْتُهُ وَصِيًّا" ازين
 ساي سوده اغكت دي جادي فمكغ امانه اتس هرت ساي دانسباكين.

مك روكتن امنت فرکارا. فرتام اورغیغ برفسن دسبوت مُوصُ جوڭ. کدوا اورغیغ داغکت دفغکیل وَصِيَّ (فمکغ امانه) کتیک فرکارا یغدفسنکن دفغکیل مُوصِي فِيهِ دان کأمنت صیغه.

دشرطکن فد اورغیغ برفسن (مُوصِ) دالم فرکارا مبابر هوتغ، دالم فرکارا ملولسکن وصیتو، دالم فرکارا بارغ ۲ تومفاغن دان دالم فرکارا فنجامن، سام ماچم شرط اورغیغ بروصیه یغ نفس (اد میلیک هرت، برعقل، مردهیک دان دغن کهندقن سندیری).

دان دالم فرکارا منجاڭ انق کچیل ۲ اورغ کیلا دان یغ دتکه دغن سبب دغو، دتبه لاکي شرط یأیت مُوصِ ایت اد کواس اتس مریک دری سچق مولا لاکي سمرت باف اتو داتو (مُوصِ ایت باف اتو داتو کفد انق کچیل دان سأمفمما ایت).

دشرطکن فد اورغیغ دفسن (وَصِيَّ) ایت اسلام، بالغ، برعقل، مردهیک، اد امانه، (عادل) سکالیفون فد لاهیرن سهاج دان اد کچردیقکن دالم منتدیرکن فرکارا ۲ یغداوروسکن.

شرط ۲ این دکهندقکن ایاله فد وقت ماتی مُوصِ تیدق فد وقت بروصیه اتو انتارال دغن ماتی. جکلو سئورغ بروصیه کفد بودق کمدين افبیل اي ماتی بودق ایت سوده بالغ نسجاي صح وصیتو.

دشرطکن فد فرکارا یغدوصیتکن (مُوصِ فِيهِ) یأیت اوروسن یغبرسغکوت فآوت دغن کاواغن، درایت تیدق صح وصیه فد مذهبونکن انق اتو جچو مُوصِ یغ کچیل کران اي اورغ لاین (اجنبی) دان تیدق صح دالم فرکارا معصیه سمرت ممبتو ممبوات کرچا دان سباکین.

دشرطکن فد صیغه ماهو اد لفظ ایجاب درفد مُوصِ سمرت کتال 'أَوْصَيْتُ إِلَيْكَ' اریئن ساي برفسن کفد اندا دالم بکین ۲. اتو 'جَعَلْتُكَ وَصِيًّا' اریئن ساي اغکت اندا جادی فمکغ وصیه ساي دالم حال بکین ۲.

هاروس دکتوتوغکن دغن ماس اومفام ستاهن، اتو دغن سسوات سمرت سهڭک انق ساي بالیق دری لوار نکري. دان دشرطکن جوڭ قبول سلفس ماتی مُوصِ، تنافي بوله چوکف قبول ایت دغن منجانکن کرج تا فایه برلفظ.

فندیقن اِیْصَاء این همفیر سام دغن "ترسدید" دالم بهاس اغکریس. اورغیغ ممکغ ترسدید ایت دفغکیل 'ترستی' دان اِیْصَاء این تیدق اد کقواتنن جیک تیدق ددفرکن دمحکه.

الْوَدِيعَةُ

143 - "وديعه" ايت معنال فد لغة ملتقن سسوات بارغ فد اورغيغ بوكن دي فول نتوق دسيمفنن اتو دفلهارا. دان فد شرع معنال: عقد تومفغ بارغ يغ مهنندقكي دفلهارا (1).

جاديله وديعه ايت امانه دالم تاغن اورغيغ دتومفغكن. حكم سنه دترما باكي اورغيغ اد امانه بوله منجاك دان ميمفنن سكي راڻ دسيو اد اورغ لاین جوڭ يقبوله ميمفنن، كالو تيدق اد اورغ لاین جادي واجب فول اي منريما (2). تنافي حرام اي منريما جيڪ اي تياڊ فرچياكن ديري بوله منجاك.

اداله روكن وديعه ايت امفت فركارا فرتام، بارغ اتو بندا يهدتومفغكن دسبوت 'وَدِيعَةُ'. كدوا، صيغة (لفظ). كتيك، اورغيغ منومفغكن دسبوت 'مُودِع' دان كامفت، اورغيغ منريما تومفاغن دسبوت 'وَدِيع'.

دشرطكن فد اورغيغ منومفغكن دان اورغيغ دتومفغكن سام ماچم شرط مُوَكَل دان وكيل يفتله دپتاكن دبابن يأت كدوا ۲۱ هندقله درفد اورغيغ لابق مقلولا هرتاڻ سنديري. مك جيڪ بودق كچيل اتو ساومفماڻ منومفغكن سسوات بارغ كفد سئورغ نسچاي واجب اورغ ايت مفكتين جيڪ برلاكو كروسقن دمكين جوا سباليقن (تيدق واجب اتس بودق مفكتي جيڪ يغ منومفغكن ايت اورغيغ سوده بالغ).

اورغيغ ممكغ تومفاغن (الوديع) واجب منجاك تومفاغن (وَدِيعَةُ) ايت دان ميمفنن دتمفت يغ سلامت.

بيلا دكتاكن وديعه ايت امانه تيدقله واجب اي مفكتي بارغ ايت جيڪ برلاكو كروسقن اتو كهيلان ملينكن دغن سبب اد كچواين درفدان سفرت دفيندهكن دري ساتو تمفت يفتراكول كفد تمفت لاین يفتياد سلامت. اتو دبرهكن كفد اورغ لاین دسوره ميمفنن دغن تياڊ ايدين توانن دان تياڊ عذور، اتو اغكن مولقنن باليق بيلا توانن سوده بركهندق دانسباكين.

(1) سندران فرمان تومن 'إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا' سورة النساء آية 58. ازين بهواس الله موره كامو مولقنن باليق بارغ ۲ اورغ يهدامانكن، كفد توان ۲ فوهاڻ.

دان سفرت حديث 'أَدِّ الْأَمَانَةَ إِلَىٰ مَنِ اتَّمَنَّاكَ وَلَا تَخُنْ مَنْ خَانَكَ'. ازين هقله اڱكو فولقن امانه اورغيغ فرچياكن اڱكو دان جاغن اڱكو خياتكن اورغيغ خياتكن اڱكو.

(2) دالم كتاب مطع البدن مترجهكن وديعه ايت كفد بركيوم فد فنداقت ساي ايت تيدق تفت.

سکیرال برلاکو. فرسالیسمین انتارا اورغیغ منومفمکن بارغ (مُودِع) دان اورغیغ منرما تومفاغن (وَدِيع) اومقام برکات وديع : بارغ ايت سوده دڦولغ. دان برکات مودع بلوم، فد حال سقسي تيدق اد نسجاي دترما چاکف وديع ايت دغن سومفه، مسکيفون ماس مودع منومفمکن دهولو اد سقسي کران اي سوده دفرچياکن اورغ ايت برارقي چاکفن داوتماکن.

سکیرال وديع مشتاکن بارغ تومفاغن ايت بناس دغن تياد مپوتکن سببن اتو مپوتکن سبب پخترسمبوي سڦرت دچوري اورغ نسجاي دهنرکن چاکفن ايت دغن سومفه. دان جيک اي مپوتکن سببن يغ پات سڦرت کباکران سدغ کباکران ايت دکتهوي عموم يغ ميمغ تيدق بوله سلامة بارغ سڦرت ايت نسجاي دهنرکن چاکفن دغن تا فایه برسومفه.

اد فون جيک بوله جادي سلامت اتو بوله جادي تيدق نسجاي دهنرکن چاکفن دغن برسومفه. دان جيک تيدق دکتهوي سبب يغ پات بکيمان دعوانن نسجاي تيدق دترما چاکفن ملینکن دغن اد سقسي.

الْوَقْف

144 - اصل فرکتان وقف ايت فد لغة معنای برهنتي دان مناهن. دان معنای فد شرع پایت مناهن هرت پخترتنتو پقبوله دامییل منفعتن سرت ککل ذاتن. دان فوتس کواسر، انتوق کبجیکن کران الله.

وقف این حکمن سنة دان فهلال برنجنغن (1) بوکن فد ماس هیدوف سهاج ماهن برجالن تروس فهلا اتو کنجرانن سلاکي وقف ايت اد دان ماسیه دحياتي سهغک هاري قیامة.

روکنن امفت فرکارا فرتام اورغیغ بروقف، دسبوت 'واقف' کدوا بندا اتو بارغ پغدوقفمکن دسبوت 'مَوْقُوف' کتیک اورغیغ اتو فیهق يغ دوقفمکن کفداث، دسبوت 'مَوْقُوف عَلَيْهِ' دان کامفت صیغه پایت لفظ وقف.

(1) سندران سلوم اجتماع فرمان توهم 'لَنْ تَقَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِنْ مَّا لَكُمْ مِنْهُ' سورة ال عمران آیه 92. ایتین کامو تيدق اکن منجالي کبجیکن سهغک کامو بلنجاکن (کران کبجیکن) دغد اف بارغ يغ کامو ساهلي. دان حديث مسلم 'إِذَا مَاتَ ابْنُ آدَمَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ صَدَقَةٍ جَابِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُوهُ' ایتین انیل مالي سغورغ انف ادم ترفوتسله عمالن ملینکن تیک فرکارا (تيدق فوتس) فرتام صدقه يغ مثالو (برککالن) مقصودل وقف کدوا اتو علم پخیرکون کتیک اتو اتق پشایک مندهاکن باکین.

(۱) روکن فرتام (واقف) دشرطکن اي اورغيغ لایق مندرما دان دغن کهندقن سنديري. سکالیفون ایاث همب مُبَغَضْ (دالم تیمفوه کیلیرانن) (1) دان سکالیفون اي اورغ کافر صح وقفن مسکیفون کران ممبوات مسجد (2).

درایت تیدق صح وقف اورغيغ دقفسا، کانق ۲ دان اورغيغ دلارغ مغوروس هرتال دغن سبب مفلس (بیغکرافسي). تنای فمیرینته صح مواقفکن درفد بیت المال.

(ب) روکن یغکدوا (موقوف) دشرطکن بندا اتو بارغ یغبوله دامبیل منفعة درفدائ، بارغيغ ترتنتو، ککل عینن (ذاتن) دان دقوپای اوله یغبروقف (واقف) دانلاکي شرطن بارغ ایت بوله دفيندهکن میلینک دري سئورغ کفد سئورغ یغلائین. سام اد بارغ ایت بوله دکراف سمرت کروبو اتو تیدق سمرت تانه دان رومه.

صح وقف رومه اتو فوهن بواه ۲هن یغبراد داتس تانه دغن سبئر میلینک اورغ اتو یغدسیوا. سکالیفون کمدينن اکن کنا روبوه اتو دچابوت اتو دتبغ لفس ایت جیک اد کونائ لاکي تنفله اي جادي میلینک اورغيغ دوقفکن کفدائ.

تیدق صح دواقفکن منفعة (ککونان) سباج سمرت دودق دالم رومه سدغ رومهن تیدق دوقفکن کران منفعة ایت بیکن عین.

دان تیدق صح وقف الة ۲ فرمایین یغ ملیکاکن اتو بندا ۲ یغتیاد هارافن بوله دافت منفعة درفدائ سمرت کلدي اتو همب یغ سوده توا اتو بندا یغتیاد بوله دافت منفعة درفدائ ملینک دغن دناساکن عینن سمرت مکانن. کران مقصود وقف ایت ماهو بارغ ایت ککل.

(ا) روکن یغکتیک یغدهقفکن کفدائ (موقوف علیه) دشرطکن فد اورغيغ اد فد ماس ایت سمرت اتق ۲ دان چچو ۲ یغتیاد یروفوس (برفنجغن) مٹ تیدقله صح وقف اتس اورغيغ کن دلاهیکن اتو وقف اتس اتق سفلان فد حال فلان ایت تیدق اد اتق.

(ث) روکن یغکأمفت صیغة دشرطکن اد لفظ یغ. مننجوق کفد مقصود سمرت ساي وقفکن رومه این کفد زینه دان ذریتن: اتو ساي وقفکن رومه این کفد فنتوت ۲ اتو کفد فقیر ۲ اتو ساي وقفکن تانه این حادی مسحه.

(1) مُبَغَضْ ایت همب سفاروه مردهیک بکیمان اکن دپاکن دباب مردهیکاکن همب اخیر کتاب دسیسی قول یغ معتمد صح وقفن مطلقا.

(2) سکالیفون اورغ کافر ایت تیاد برنیة عبادة (صح وقفن کران دفنداغ دري سکي معتمد کیت) دان دغن وقفن ایت تیدق منجادیکن دي اسلام والوفون اي ایت مبسرکن مسجد اتو فنداغ حرمة سبایي تمفت عبادة. کران اسلام تیدق بوله جادي ملینک دغن برتوتور دوا کلمه شهادة سبالیقن اورغ اسلام منجادي کافر (مرند) جیک اي مبسرکن کدودفکن کزبجا کران کفر ایت بوله جادي دغن نية.

دغن شرط تیدق دوقتوکن ماسو سفرت ستاهن اومفمال. مک جیک سئورغ برکات
'سای وقفکن بندا این کفد زهد سلما ستاهن نسجای تیا د صبح.

فد ملقسناکن اوروسن وقف ایت هندقله منوره اف یغدشرطکن اوله توان فوڤ وقف
(الواقف)، مک جیک ای منشرطکن وقف هوستیل انتوق فنتوت کلیه اومفمال نسجای
تیدق دلولسکن فنتوت یغلاین مندودقکی دسیتو. اتو شرطن وقف مسجد انتوق سوات
فواق تیدق دلولسکن اورغ لاین درفد فواق ایت سمبیغ دسیتو. جادی شرطن ایت
سام سفرت نصر شرع تیدق هاروس دلغکر اتو داوبه ۲

توان فوڤ وقف اد حق منجادی ناظر (فغوروس) اتس وقفن ایت دان جیک ای
منشرطکن اورغ لاین منجادی ناظر هندقله دایکوت شرطن ایت، سکیرال ای تیا د
منشرطکن سیاف ۲ ترفولقله فرکارا ۲ ایت کفد قاضی.

شرط اورغیغ منجادی ناظر ایت هندقله درفد اورغیغ عادل، جواتن ایت ایاله جواتن
فغوروس ای ترحق مندافت کاجی درفد توان وقف (جیک چوکف شرطن) اتو درفد
حاصل وقف جیک اد، دان جیک تیا د حاصل هندقله دبایر درفد بیت المال اتو درفد
درماون ۲. تیدق کنا اتس اورغیغ یغدوقفکن کفدال اتو اتس فیهق یغدوقفکن.

توان وقف بوله محبت اورغیغ داغکن منجادی ناظر دان مشکتیکن اورغ لاین دثمت
ایت.

الْجَنَائَاتِ

145 - فرکتان الجنایات ایت جمع کفد جنایه، معنال ملاکوکن کسلاهن دغن

مبونه اتو مموکل اتو سباکین درفد فرکارا یغ مواجیکن حد اتو تعزیر (1).
'اورغیغ ملاکوکن ایت دسبوت 'جانی' دان یغ کنا فوکل دسبوت 'مجنی علیه'.
جنایه ایت اد دوا ماچم. فرتام جنایه فد اغکوت سفرت بونه، فوکل دانسباکین کدوا جنایه
فد هرت سفرت رومفق، چوری دانسباکین.

(1) فونجا نیمبول حکم جنایه این درفد ایه قران 'يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُيِّبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ. سوره
البقره ایه 178 ازیڤ واهی اورغیغ برایمان دفرسوکن کاتس کامو قصاص (دبونه بالس) دالم حال فیهونن. دان
حدیث ۲ سفرت حدیث بخاری دان مسلم 'إِجْتَبِوا السَّيِّئَاتِ الْمَوْبِقَاتِ قِيلَ وَمَا مِنْ بَارِسُورٍ اللَّهُ قَالَ الشَّرُّ
بِاللَّهِ تَعَالَى وَالسَّخَرُ وَقُلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَكُلُ الرِّبَا وَأَكُلُ مَالِ الْيَتِيمِ وَالتَّوَلَّى يَوْمَ
الْأَرْخِيفِ وَقَذَفَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ' ازیڤ هندقله کامو (واجب) منجاوهی درفد توجه فرکارا یغ
ممناساکن سمبه صحابه: اف بندال ایت با رسول الله؟ سیدال: شرک مهوتوکن توهن. سحر، مبونه پاوا
اورغیغ دحرمانکن الله ملینکن دغن سبزل. ماکن ربا، ماکن هرت اتق یتیم، لاری دري ملاون اورغ کافر یغ
میراخ اورغ اسلام دان منوده فرمفوان محسنه یغ سوچی دغن زنا.

مېبونه اورغ ايت اد تيگ ماچم:-

(۱) مېبونه دغن سفهاج.

(ب) مېبونه دغن ترسالة (تيدق سفهاج).

(ت) مېبونه مېروفائي سفهاج.

1 - مېبونه دغن سفهاج ايت اياله سثورغ موكل اورغ لاین دغن الله يغ بياسن بوله مېبونه دغن نجوان هندق مېبونه.

اورغيغ ملاكوكن فربونين دغن سفهاج اين واجب دبالس بونه دالم بهاس عرب دسبوت قصاص. دالم باب اين ساي مشكوناكن فركتان ايت كران گنتي بارغيغ بناس ايت مغيكوت جنيسن. دالم باب جنايه اين بايق مشكوناكن فركتان مېبونه كران ايتوله يغ غالبن دان يغ ليه بسر، فد حال مفرات اغكوت، اتو ملوكاكن اغكوت دان مغيبلغكن صفة سفرت عقل، فندغران دان فغليهانن حكن سام ماچم مېبونه جوگك (ترهاگي كغد تيگ ماچم).

مك جبك اورغيغ كنا فوتغ تاغن اومفان (بحني عليه) اتو وارث اورغيغ كنا بونه معافكن بالس فوتغ اتو بالس بونه دغن ممتا باير (دبة) (گنتي روگي) يغكدين درفد اين ساي گوناكن فركتان دبة سهاج. واجبله اتس اورغيغ ملاكوكن جنايه ايت مباير دبة يغبرات (مُغْلَظَه) برگشتوغ كغد هرتان (1). سباليقن جبك دمعافكن سموا سكالي گوكورله قصاص دان گوكورله دبة ايت.

2 - مېبونه دغن ترسالة (تا سفهاج) يايت سثورغ دغن نية (قصد) منيميق اتو موكل سموات بندا سفرت كيچغ اومفان تيبا ۲ تركنا كغد مانسي، اتو اي هندق منيميق زيد تيبا ۲ تركنا عمر، اتو تباد نية لغسوغ هندق ملاكوكن جنايه ايت سفرت اي ترجاتوه تيبا ۲ سنجاتن ملتوف اتو ترهنتم كغد اورغ لاین دان ماني اورغ ايت مك تباداله كنا قصاص اتسن، بهكن واجب دبة سهاج يايت دبة يغ ريغن (مُحَقَّقَه) واجب اتس وارث ۲ يغدسبوت دالم بهاس عرب ”عَاقِلَه“ دالم تيمفوه تيگ تاهن.

3 - مېبونه مېروفائي سفهاج ايت اياله سثورغ موكل اورغ لاین دغن بندا يغبياسن تيدق مېبونه فوكل يغ ماچم ايت سفرت دفوكلن دغن روتن اتو نوغكت بغتياد قواة فوكلنن. تيبا ۲ ماني اورغ ايت. مك تباد كنا قصاص اتسن بهكن واجب دبة يغبرات (مغظله) سهاج.

يغدمقصودكن دغن وارث ۲ يقدكتاكن عَقْلَه ايت دسيني اياله قرابة يغ لاکي ۲، مكلف، يغلاين درفد بساف اتو اتق، سفرت سودارا ۲، اتق ۲ سودارا دان بساف ۲ سودارا،

(1) مسكيفون جاني تيدق يزستوجوكران اد حديث يقدروايتكن اوله اليهني درفد مجاهد دان لاین مهانن بهوا دالم شريعة نبي موسى واجب قصاص سهاج تيدق اد لاین (مستي بالس بونه). دان دالم شريعة نبي عيسى قول واجب دبة سهاج (تباد قصاص) مك دغن نجوان مېري كريغانن كغد اومه نبي محمد صلى الله عليه وسلم الله تعالى مېري فيليه انتارا قصاصي دان دبة.

سکیران تیدق اد مریکیت واجب اتس بیت المال دان جیک تیاد جوک واجبله دیه ایت اتس اورغیغ ملاکوکن جنایه ایت سندیری.

شرط واجب قصاص فد بونه یغ ستهاج ایت امفت فرکارا فرتام فمبونه ایت بالغ، کدوا برعقل، کتیک بوکن باف کفد یغ کنا بونه. کامفت یغ کنا بونه ایت تیدق کورغ کدودقکن اتو طرفن درفد یغ ممبونه سمرت کافر اتو همب. (1).

مک تیاد قصاص جیک فمبونه ایت بودق اتو اورغ کیلا اتو باف اتو داتو کفد یغ کنا بونه اتو یغدهونه ایت کافر اتو همب.

یغدمکین هندقله دبالس بونه اورغ لاکي ۲ دغن سبب ممبونه اورغ فرمفوان، اورغ عالم ممبونه اورغ جاهیل، اورغ کاي ممبونه اورغ مسکین، اورغ مودا ممبونه اورغ توا دان سباکین.

دمکین جوا دبالس بونه سوات فاسوقکن (جماعه) سکالیفون رامی دغن سبب ممبونه اورغ سغورغ. مسکیفون برلین ۲ چارا فوکل دان چارا لوکان (اد یغ قواة دان اد یغ یغن) اتو مریک برامی ۲ منجمفککن اورغ ایت کدالم کاوغ اتو دري اتس بوکیت کباوهن اتو کدالم سوغی (2).

سکل شرط یغدکناکن فد بالس بونه دشرطکن جوک فد بالس لوک اتو فاته تاغن دانسباکین، دمکین جوا فد جدره هیلغ منفعة اغکوت سمرت هیلغ فغلیهاتن اتو فندغران اتو فراسان، دان تمبه لاکي دوا شرط فرتام سام تنتغ نام یعنی تاغن کانن دغن تاغن کانن دان تاغن کیری دغن تاغن کیری دان ساومفما.

کدوا فد اغکوت یغ مموکل دان یغدفوکول ایت تیدق اد ساکیت لومفوه مک جیک اد فپاکیت ایت تیدقله اد قصاص. درایت تیدق اد قصاص کران تاغن اتو کاکي اورغیغ اغکوتان بایک دان صیحه دغن سبب ممرت تاغن اتو کاکي اورغیغ اد فپاکیت لومفوه، مالهن کنا دیه سهاج یغ لایق دغن.

(1) این فد نکری یغدفهنته سراتوس فراتوس اوله اورغ اسلام ادفون دنکری کیت منوره فرلیکآن تیاد ییذا انتارا مسلم دغن یغبوکن مسلم دالم مسأله سمرت این درایت تیغ ۲ رعیة نکری این واجب فاتوه کفد اونداغ ۲.

(2) کران امام مالک اد مروایتکن بیوا سیدنا عمر رضی الله عنه اد محکوم بونه بالس کفد لیم اتو توجه اورغ دغن سبب ممبونه سغورغ لاکي ۲ دغن دفرای اتو دجولیق دسوات تمفت یغ سوپی یغتیاد دغفق اوله اورغ. دان بلیو. برسیدا: سکیرا اورغ یغاد دبندر صنتاء (کفلا نکری یمن) این بریوات دمکین نسجای سای بالس بونه کسموا. اتس فربواتن (عمل) سیدنا عمر این تیاد سغورغ فون درفد صحابه ۲ بنی دان علماء اد مبهت جادیله حکم ایت اجماع. دانلاکي بونه بالس این نجواتن کران ممیلا دان مملیهارا داره سکیرا ممبونه برامی ۲ تیاد دحکم بالس نسجای دمکین ایت جادی سوات حیلل انتوق ممبونه اورغ.

سبالیقن دبالس کران اشکوت یغ ساکیت دغن سبب مغرت اغکوت یغبایک دغن
تیاد کنا بایر ایموهن. این فون دغن شرط جیک دکرات دارهن بوله برهنتی منوره کات
دقتور یغ فاکر.

کمدین تیف ۲ اغکوت یغدکرات اتو دفتوغ اوله فنجنايه یغ واجب کنا قصاص ایت
ایاله اغکوت یغاد سندي سفرت جاری، تافق تاغن، سیکو، باهو، تافق کاکي، لوتوت
دان فها. اد فون اغکوت یغتیاد سندي تیاداله قصاص فدا، درایت تیاد قصاص فد لوك
کران تیاد دافت داغکرکن دان تیاد امان درفد برلییه کورغ تننغ فنجغ دان لیبرل سفرت
لوك فد موک دان کفلا ملینکن مان لوك یغدام ججق کتولغ دالم بهاس عرب دسبوت
”مُوضِحَه“ سهاج. سام اد فد کفلا اتو سبارغ اغکوت یغلائين.

مک واجب قصاص فد مروسقکن مات، تلیغا، کلوفق مات، یبیر اتس دان باوه،
کالوان للاکي دان فرمفوان دان فوغکوغ کران دافت داغکرکن.

الدِّیة

146 - بکیمان تله دبایغکن دهولو بهوا دية ایت معنال: کنتی روکي، کنتی درفد
قصاص.

کمدین اي ترهاکي کفد دوا بهاکین فرتام ’مُعْلَظَه‘ (جنیس برات) کدوا ’مُخَفِّفَه‘
(جنیس ریغن).

(ا) دية جنیس یغبرات ایت فد ممبونه اورغ لاکي ۲ یغ مردهیک لاکي مسلم دغن
سثهاج ایاله سراتوس ایکور اونتا، تیک فوله ایکور درفدا، جنیس اونتا یغبرنام حقه (اونتا
بتینا یغبرعمور ماسوق تاهن یغکأمفت). تیک فوله ایکور درفدا، جنیس یغبرنام جذعه
(اونتا بتینا برعمور ماسوق تاهن یغکلیم) دان امفت فوله درفدا، جنیس یغبرنام خلیفه (اونتا
بتینا یغاد انق دالم فروتن) یأیت یغ بونتیغ برفندو کفد اورغیغ فاکر دالم بهاکین ترنقان اونتا.

(ب) دية جنیس ریغن ایت ایاله سراتوس ایکور اونتا فد ممبونه اورغ لاکي ۲ مردهیک
دان مسلم یغتیاد سثهاج. ریغن دري تیک سکی:

(1) یأیت دوا فوله ایکور درفدا، اونتا یغبرنام حقه ۲ دوا فوله جدعه. دوا فوله بنت لبون،
دوا فوله بنت مخاض دان دوا فوله ابن لبون بکیمان تله دپتاکن معنال دالم باب
زکاة.

(2) واجب دية این اتس عاقله.

(3) واجب ایت بوله دبایر دغن برانسور دالم تیمفوه تیک تاهن بکیمان تله دپتاکن.

(ت) ادفون دية فد ممبونه یغ مېروفای سڅهاج ترماسوق کدالم کمفولن دية یغ رېغن دري دوا سکي:

(1) واجېن ایت اتس عاقله.

(2) بوله دبایر دغن برانسور دالم تیمفوه تیک تاهون تنافي برات دري ساتو سکي یایت جنیس اوتنا یغ سراتوس سام ماچم دية یغبرات (تیک فوله حقه. تیک فوله جذعه دان امفت فوله خلفه)

سکیران دتمفت یغبرلاکو فرېونېن ایت تیدق اد اوتنا ماچم دنکري کیت این اتو اد تنافي ترالو مهل لیه درفد هرک سماس برېندهله دية ایت کفد هرکاڼ منوره فتوی امام شافعي یغ اخیر (دسبوت قول جديد) دان اینله فتوی یغ تفت. دان منوره فتوال یغ مولا ۲ (دسبوت قول قدیم) برېنده کفد سرېو دینار فد نکري یغ مځکوناکن واغ امس دان کفد دوا بلس رېو درهم فد نکري یغ مځکوناکن واغ فېرق.

سکالېفون فد بونه یغتیاد دسڅهاج ایت دیتن رېغن تنافي بوله جادي برات (مغلظه) جیک برلاکوډ فد.

(1) تانه حرام مکه اتو

(2) دالم بولن ۲ یغ حرام برفراغ ددالمڼ یایت امفت بولن (ذوالقعدة، ذوالحجه، محرم دان رجب اتو

(3) یغدبونه ایت مَحْرَم یغدکت سفرت ایو دان سودارا فرمفوان.

کمدین دية کران ممبونه اورغ فرمفوان اتو خنشی سفاروه دية اورغ لاکي ۲ مک دية ممبونه اورغ فرمفوان یغ مردهیک لاکي مسلمه فد بونه سڅهاج اتو مېروفای سڅهاج ایاله لیم فوله ایکور اوتنا، لیم بلس درفدان اوتنا برنام حقه، لیم بلس برنام جذعه دان دوا فوله برنام خلیفه.

دان فد بونه دغن ترساله ایاله سفوله اوتنا برنام یَنْتُ مَحَاضُ. سفوله بنت لَبُون. سفوله ابْنُ لَبُون. سفوله حقه دان سفوله جذعه.

دالم کتاب ۲ فقه اد مېوتکن دية اورغ اسلام ممبونه اورغ یهودي اتو نصراني ایاله ساتو فرتیک دية اورغ اسلام (تیدق کورغ درفد تیک فوله تیک ایکور دان ساتو فرتیک اوتنا) منکل دية اورغ مجوسي یغاد فرلیندوغن ایاله دوا فرتیک درفد سفوله دية اورغ اسلام (تیدق کورغ درفد انم ایکور دان دوا فرتیک اوتنا) (1)

(1) این سام ماچم قصاص (فد نکري یغلفرنه سراتوس فراتوس اوله اورغ اسلام).

دیه مومتغ دوا تاغن هئک فرکلاغن سام ماچم دیه ممبونه. دمکین جوا دیه مومتوغ دوا کاکي هئک دوا مات کاکي سام ماچم دیه ممبونه یعنی کنا دیه سمفرن ماچم ممبونه ساتو جیوا مانسی، دان جیک سبله تاغن سهاج اتو سبله کاکي سهاج واجب دیتن سفاروه دیه سئورغ مانسی.

دان فد چدرا یقداتس سدیکیٹ درفد فرکلاغن تاغن اتو داتس سدیکیٹ درفد بوکو لالی جیک دافت داغکرکن (دنیلای) لوکاڻ نسچای کنا اییوه یقدسبوت دالم بهاس عرب "آرش" دان جیک تیاد ددافت دنیلایکن سفرت چاری یغ لیه اتو تاغن یغ سوده لومفوه (دالم کتاب مطلع البدرین کات تاغن لاسا) واجب کنا باهر کومفاون یقدسبوت دالم بهاس عرب "حکومة".

دیه مفرات هیدوغ سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه مفرت دوا تلیغا سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن دوا مات سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن کامفت ۲ کلوق مات سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن لیده یغ سجهترا سمفی تیدق براس سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن لیده سمفی تا بوله برچاکف سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن دوا ییبیر مولوت سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن فنداغن مات سمفی بوت سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن تلیغا سمفی فکتق سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن کفلا سمفی هیلغ عقل سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن ذکر یغ سجهترا سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن کدوا بواه ذکر سام ماچم دیه یغ سمفرن.

واجب فد ممبونه جنین (انق دالم فروت) یغ مردهیک دان اسلام دیتن دباير دغن

سئورغ هب یقدسبوت دالم بهاس عرب "غرة" (1)

دمکین جوا جیک جنین ایت کلوار ماتی دغن سبب کسن جناية اتس اییون یغ

هیدوف. سام اد دغن فرکتان سفرت دکرقت اتو دناکوت ۲ کن اتو داوکوت، اتو دغن

فربواتن سفرت دفوکل اییو ایت اتو دبري اویه یغ مغکوکورکن جنین اتو تیدق دبري ماکن

اتو مینوم هئک کوکور.

(1) فرکتان غرة ایت اصل معنان تمفوق فوته دموک کودا دسینی داومفاکن کفد هب لاکي ۲ اتو فرمفوان یغ

ایلوک دان چنتیق (یغ سجهترا درفد. عیب اتو چاچت فد جوالیلی) جادی کنتی روکي ممبونه جنین دالم استیله علم فقه دفشکیل غره سام جوک ماچم ممباسوه موک لیه درفد حد واجب دالم باب وضو دفشکیل

سکیراڻ ایو جنین ایت تیدق بوله برفواس (جادی مضرة اتسڻ جیک ای برفواس ننټی اکڻ کڙکوز) تیا ۲ ای برفواس جوک سکالیفون فواس رمضان مک کڙکوز جنین دغن سبب ایت نسچای واجب اتس ایو ایت مبابیر غره کفد عاقله جنین ایت. دان ایو ایت تیدق ترحق مندافت فساک درفد جنین ایت کران تله ترماسوق دالم حکوم ممبونه.

تتافي جیک ای مینوم اوبه کران ساکیت انتوق دیرین تیا ۲ کڙکوز دغن سبب ایت تیدق واده واجب اتسڻ مبابیر دیه دمکینله دفتواکن اوله الشیخ الزکشی.

دشرطکن غره ایت سفي لیم فراتوس دیه (لیم ایکور اونتا) اتو هرکاڻ جیک تیا اونتا اتو اد تتافي هرکاڻ مهل کتیک ایت واجب دبابیر دغن هرک سماس.

الْقَسَامَةُ

147 - فرکتان 'الْقَسَامَةُ' ایت فد لغه نام باکی ولي ۲ (وارث ۲) اورغیغ کنا بونه، دالم بهاس عرب دسبوت 'اِسْمٌ لِاَوْلِيَاءِ الدِّمِ' اریڻ نام باکی یغ ممفویای داره دان سومفه ۲.

دان معنال فد ایستيله یأیت نام باکی سومفه ۲ یغدتنتوت اتس ولي ۲ (وارث ۲) یغ منودوه اورغ ممبونه کلوارکاڻ. فچاهن درفد فرکتان قَسَم (برسومفه).

افیل برلاکو سوات فریونن اومقام دجمنائی ساتو میت اتو کفلال دسوات تمفت تیا ۲ وارث اتو وارث ۲ سمائی ایت منوده دهدافن حاکم مختاکن فلان اتو بیراف اورغ تله ممبونن سدغکن فد تودهتن ایت اد تندا (قرینه) یغ مناسبه باکی مغواتکن تودهتن ایت اومقام میت اتو کفلال ایت دجمنائی دالم سبواه کمفوغ موسه یغترفیسه درفد بندر، اتو دسبواه کمفوغ یغ کچیل تمفت موسه فد حال تیدق اد اورغ لاین دودق دکمفوغ ایت ملینکن سمواڻ موسه بلاک تتافي تیدق دکتهوی سیاف یغ ممبونن دان تیدق اد سقسي (بینه). هندقله ای (وارث) یغ منودوه ایت برسومفه سبابق لیم فوله کالی. اومقام کتاڻ، 'وَاللهُ بِهِو سفلان این اتو کمفولن این تله ممبونه ابغ ساي دغن سغهاج. ' دسبوت لیم فوله کالی. سام اد برتوروه ۲ اتو برسلغ ماس کران تیدق دشرطکن مواله. تتافي دشرطکن اد هوریان سمرت بونه دغن سغهاج اتو ترساله اتو میروفائی سغهاج، بونه سئورغ دیری اتو بونه برامی. کالو یغدتودوه تیدق اد دسیتو هندقله دسبوتکن بغساڻ، کتورنن دان کلرانن.

افیل وارث تله برسومفه بکیمان یغترسبوت ایت ترحقله ای، مندافه دیه درفد عاقله یغدتودوه. تیدق ترحق قصاص کران سومفه ایت کترانن یغ لمه تیدق ممبولیکن قصاص.

ادفون جکالو تیدق اد تندا (قرینه) یغ مغواتکن تودهن ایت هندقله اورغیغ کنا تودوه (جیک ای انکار) برسومفه سباق لیم فوله سومفه منافیکن تودهن ایت سفرت دکشان 'وَالله ساي اتو کامي تیدق اد ملاکوکن فریونهن ایت' لیم فوله کالی .

بیلا مرپک تله برسومفه بکیتو ترلفسله مرپک درفد تودهن دان وارث ۲ سماتی تیدق ترحق اف ۲. کچوالی جیک مرپک (یغدتودوه) اغکن برسومفه کتیک ایت هندقله قاضي ممرنتهکن سومفه کمبالی کاتس یغ منودوه (یَجِیْنُ الرَّدِّ).

افیل یغ منوده سوده برسومفه لیم فوله کالی نسچای واجب قصاص اتس یغدتودوه (جیک سغهاج) کران سومفه یغدکمبالیکن ایت کدودقکنن سام ماچم اقرار اتو سفرت سقسی.

کَفَّارَه

148 - کفاره ایت معنات دندا بکیمان تله دسبوتکن فد فصل 68 موک 144 فغکل یغفرتام کتاب این.

بارغسیاف ممبونه اورغیغ حرام دپونه (1) سام اد بونه سغهاج اتو تیدق اتو ترساله اتو ای مپیکن اورغ ایت تربونه، واجب اتسن ممبار کفاره دندا دغن مردهیکاکن سئورغ هب یغ مؤمن دان یغ سجهترا درفد چاچت بکرج، سام اد لاکي ۲ اتو فرمفوان.

مک جیک تیدق اد هب (سفرت دنکری کیت) اتو اد تنافی مهل لیه دري هرک سماس اتو تیدق مهل تنافی تیدق ممفو نسچای واجب اتسن برفواس دوا بولن برتوروه ۲. هاری دغن نیه کفاره، نیه برتوروه ۲ تیدق دشرطکن. چوکف دغن دکرجاکن سهاج.

بیلا دکتاکن برتوروه ۲ براتی کیران روعق سهاری، سکالیفون دغن سبب اد عذور سفرت ساکیت نسچای کنا اولغ بالیق سمولا دري اولن.

باب حُدُود

149 - فرکتان "حُدُود" ایت جمع باکي حَدْ، معنات فد لغة تکه دان سمفادن دان معنات فد شرع یأیت سیفسان یغاد کنتوانن، یغ دواجبکن دغن تجوان ممبری سریق، اتو دغن تجوان مغهافوسکن معصیه. مک کسلاهن یغ مواجبکن حد ایت باقی جوک:-

(1) یعنی اورغیغ فد داسر حرام دپونه یأیت اورغیغ دحرماتی دارهن ترماسوقله کافر ذمی. کافر یغ مستامن دان یغدابواه فرجنجین دمکین جواتق یغدالم فروت دان اورغیغ ممبونه دپین سنیدی (دبار درفد فسکان). درایت تیدق ترماسوق اورغیغ مندرهک کفد کراجان (یغدسبوت بُغَاة)، اورغیغ مغاموق، اورغیغ مرتد، اورغیغ برزنا، کافر حری دان اورغیغ ملاکوکن جنایه.

(۱) حَدِّ زَنَا

150 - اورغيغ برزنا اد دوا ماچم فرنام مُخَصَّن. کدوا تيدق مُخَصَّن.

يقدکتاکن مُخَصَّن ايت اياهه اورغيغ بالغ برغقل، مردهيک يغ سوده فرنه برستوبه (مماسوقکن ذکر کدالم فرج مانسي) دغن نکاح يغ صح (1).

افيل اي ملاکوکن زنا سام اد لاکي ۲ اتو فرمفوان حکمن اياهه حد يأت درجم دغن باتو يغ سدرهان بسر هقک سمفي ماتي.

دان يفتياد محصن (يغ بلوم فرنه برستوبه دغن نکاح يغ صح) سام اد لاکي ۲ اتو فرمفوان حکومن اياهه حد دسبت دغن روتن سباق سراتوس روتن (2) کمدين لفس دسبت دبوغ نکري سلما ساتو. تاهون دتمفت يغ جاوهن دوا مرحله دان بوله ليه دالم تيمباغن فيق يغبركواس. ماس ستاهن ايت دکيرا دري مولا بريتولق تيدق دري وقت مولا سمفي کتمفت بواغن.

تيدق اد حد داتس کانق ۲ دان اورغ کيلا بهکن هندقله ددرا دغن سسوات فرکارا يغبوله منجادیکن مړيک تاکوت دان سريق.

حکم اورغ برلواط (اورغيغ مماسوقکن ذکر کدالم دُبر اورغ لاکي ۲ اتو فرمفوان يغبوکن استرين) سام ماچم حکم اورغ برزنا يعني جيک اي محصن درجم دغن باتو سمفي ماتي، دان جيک تيدق محصن دسبت سراتوس روتن دات دبوغ نکري. اينله فندافة علماء يغ معتمد.

ادفون اورغيغ ملواط دبراسترين سنديري تياو واجب حد، تنافي جيک دلاکوکن براولغ کالي واجب دتعزير.

دان اورغيغ مفرکوساکن بناتغ سام ماچم حکم اورغ برزنا فد ستغه قول علماء تنافي منورة قول يغ لبه قواة (الرَّاجِح) دتعزير (ددرا) سهاج سمرت دمالوکن اومغام دچت موکاډ دارق دهذافن اورغرامي. دسبت بيراف روتن. دفنجارا. ددندا دان سباکيښ.

(1) بکيمان تله دجاتکن دهاب اللعان.

(2) سندراتن سلوم اجماع اياهه بيراف حديث سمرت حديث سورغ برنام ماعز تله برزنا. دان سورغ فرمفوان برنام التامديه فون تله برزنا مک کدوا ۱۱ تله دحکم رجم اوله رسول الله صلى الله عليه وسلم دان فرمان توهن 'وَالشَّيْخُ وَالشَّيْخَةُ إِذَا زَنَبَا فَارْجُمُوهُمَا الْبَيْتُ' ازين اورغتوا لاکي ۲ دان اورغتوا فرمفوان افيل کدوا برزنا هندقله کامو رجم کدوا ايت سمفي ماتي. ايه اين اد دهاج اوله قراة يغ شاذ اصلن اد ددالم سورة الاحزاب تلفي تله دنسحکن لفظن، تيدق حکمن.

دان ايه 'الرَّائِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدْهُمَا وَكُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا بِأَلْفَةٍ جَلْدَةٍ سَوْرَةُ النور ايه 2. ازين اورغ فرمفوان يغبزنا دان اورغ لاکي ۲ يغبزنا هندقله کامو سبت تيف ۲ سورغ درفد کدوا دغن سراتوس روتن.

بارتسيف برچمبو۲ دغن فرمفوان أَجْنِيَّة (لأين درفد برستوبه) سمرت برفلوق۲،
برپيا۲، برچيوم دان سباکين (1) حکومتن تعزير جوا ايکوت اف يغلبيه برکسن منوره
تيمباغن فيهن يغيرکواس بکيمان تعزير يقدسبوتکن ايت.

سباکي معلومن بهوا حد اتس هب لاکي۲ اتو فرمفوان سفاروه حد اتس اورغ
مردھيک تنتغ سبت دان بواغ نکري. يعني دسبت ليم فوله روتن دان دبواغ نکري سته
تاهن تيدق اد رجم فداا کران هب تيدق ترماسوق دالم تعريف محسن.

(ب) حد منودوه برزنا

151 - منودوه اورغ برزنا. دالم بهاس عرب دسبوت 'فَذَف' دغن تجوان مغيهنا
(2) سمرت سئورغ برکات ترهادف سئورغ لأين: اندا برزنا. مک اورغيغ منودوه ايت
واجب دکناکن حکم حد يقدنماکن حد تودهن برزنا (3) يایت دسبت لافن فوله روتن
دغن اد لافن شرط تیک درفداا خاص فد يغ منودوه:-

فرتام يغ منودوه ايت سده بالغ. کدوا - برعقل دان کتيک اياا بوکن باف اتو ايو اتو
داتو کاتس دان دغن کهندقن سنديري. مک تياد دحد اتس کانق۲ اتس اورغ کيلا دان
اتس باف اتو ايو کاتس.

دان ليم درفداا (شرط) خاص فد يقدتودوه (4) :- فرتام - مسلم. کدوا سوده بالغ.
کتيک - برعقل. کامفت مردھيک دان کلیم اورغيغ بأیک نفسون تيدق چوراغ يقدسبوت
دالم بهاس عرب "عفيف".

مک تياد حد جيک يقدتودوه ايت اورغ کافر، اتو کانق۲، اتو اورغ کيلا اتو سهيا اتو
اورغيغ تياد بأیک نفسون (تياد عفيف).

اداله سبت لافن فوله روتن ايت فد اورغيغ مردھيک منکل هب سفاروهن يایت امفت
فوله روتن.

(1) زمان سکارغ ترکيل دغن نام 'خلوة'.

(2) رسلاهر دغن اورغ منجادي سقسي مفتاکن سفلان ايت برزنا کران بوکن تجوان مغيهنا.

(3) سندرائن فرمان توهن 'وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلَدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً

..... سورة النور اية 4. اوتن دان اورغ۲ يغ منودوه فرمفوان محسنات دغن برزنا کمدن مھک تيدق

مباوا امفت اورغ سقسي. هندقله کامو سبت مريکيت سباھن لافن فوله روتن.

(4) دالم سورة: خبر اورغيغ دتوده دتوليس دغن يفتروتوده.

نمدین حد فذ ف این بوله کوکور دغن اداڤ تیک سبب:-
 فرتام - اد سقسي (بیته) یأیت امفت اورغ لاکي ۲ سام اد یغدتودوه ایت اورغ لاین
 اتو استریښ سندیری.

کدوا - دغن دمعافکن اوله یغدتودوه.

کتیک - دغن برلعان دالم مسأله سوامي استری بکیمان تله دپتاکن دباب لعان.

ددالم کتاب اقناع اد منمبه دوا سبب لاکي جادي لیم یأیت:-

کأمفت - دغن اد فغاګوان (اقرار) یغدتودوه مفاکو بتول اد برزنا.

کلیم - دغن سبب یغ منودوه مفرسکاڼي حدایت. مثالن اومغام دوا اورغ ادیق برادیق.

ابغښ منودوه ادیق برزنا دغن تیاد بینه تنفله اي کنا حکم حد، سبلوم دحد تیبا ۲ اي ماتي
 تیاد وارث لاین مک بریندهله حد ایت دفسکاڼي اوله ادیقن، کتیک ایت کوکورله حد
 درفداښ.

دالم کتاب مطلع البدرین اد منمبه ساتو سبب لاکي جادي اتم یأیت یثکاڼم. دغن

سبب یغدتودوه اغکن برسومغه افیل دمنتا اوله یغ منودوه کران یغ منودوه هاروس مپوروه
 یغدتودوه برسومغه سکالیفون اي بوله مفاداکن سقسي.

(ت) حد مینوم ارق

152 - بارغسیاف مینوم اراق، دالم بهاس عرب دسبوت 'خمر' یأیت فراهن درفد

اغکور باسه، اتو یغدسبوت 'نپند' یأیت فراهن درفد اغکور کریڅ، اتو درفد کروما اتو
 درفد براس اتو درفد شعیر اتو سباکښ، اتو سبارغ مینومن یغ مهابوقکن یغ سکارغ
 دفکلیل مینومن کراس. حکومن هندقله دحد یأیت دسبت (1) دغن روتن اتو توغکت.
 جیک اورغ ایت مردهیک سبایق امفت فوله روتن دان جیک هب دوا فوله روتن.

سام اد مینوم ایت بایق اتو سدیګیت، دان سام اد مابوق اتو تیدق حکمن سام.

بیلا دکات مینومن تیدقله ترماسوق تومبوهن ۲ سمرت کنجا دان داده. بارغسیاف

مغیسفن تیدقله دکانکن کاتسن حکم حد مالهن حکومن حرام جوا جیک بایق. دان
 تیدق حرام جیک سدیګیت تراوتام کران اوبه.

سکیراښ اورغیغ تله دجاتوهکن حکم ایت مابوق کناله دتوګکو سهڅک اي سدر

بهارو دسبت. هاروس باکي فیبق یغیرکواس منمبه سبت ایت سهڅک لافن فوله روتن
 کفد یغ مردهیک دان امفت فوله روتن کفد هب جیک فد تیمباغښ فاتوت سباکي تعزیر.

(1) سندرانښ حدیث مسلم. ملایون لیه کورغ. درفد انس رضی عنه مپتاکن بنی صلی الله علیه وسلم تله
 مرتهکن سبت اورغیغ مینوم اراق دغن فلفه کروما دان کاسوت سبایق امفت فوله کالي.

واجب حد اتس مینوم اراق ایت دغن دوا سبب: فرتام - دغن سقسي دوا اورغ
لاکي ۲ یغ مېقسیکن اي مینوم اراق اتو مېقسیکن اتس اقرارن. کدوا - دغن اقرار مینوم
ایت سندیری تنافی دتریا جاکفن جیک اي مناریق بالیق اقرارن ایت.

بیلا دکات 'سقسي دوا اورغ لاکي ۲' مک تیدقله بوله دجالنکن حد دغن سقسي
سئورغ لاکي ۲ دان سئورغ فرمفوان اتو سئورغ لاکي ۲ دوا اورغ فرمفوان (افتلاکي
کالو امفت اورغ فرمفوان). اتو دغن سومفه یغدکمبالیکن اتو دغن دکتھوي قاضي اتو دغن
دکتھوي اوله اورغ لاین.

دمکین جوا تیدق بوله دحد دغن مونته کلوار اراق، دغن باهو اراق دري مولوتن دان
دغن کادائن مابوق، کړان بوله جادي دي مینوم ایت دغن سبب ترلوف اتو ترساله اتو
دققسا اورغ (1).

(ث) حد منجوري

153 - منجوري ایت معنان مغمیل بارغ اورغ سچارا برسمبوي دغن ظالم
دامیل دتمفت یغترسیمفن.

بارغسیاف منجوري بارغ اورغ حکم حدن اباله فوتغ تاغن (2) افیل چوکف
سمفرن سمیلن شرط:-

فرتام - سي فنچوري ایت بالغ. مک تیدق دفوتغ تاغن کانق ۲.

کدوا - برعقل. مک تیاد دفوتغ تاغن اورغ کیلا.

کتیک - بارغیغ دچوري ایت سمفي قدر (نصاب) یغدتتوکن اوله شرع (3).

یأیت ساتو فرامفت دینار. سام اد یغدجوري ایت امس اتو فیرق اتو بارغ لاین
یغبرهرک سام ماچم هرک امس یغبرسیه سبرات ساتو فرامفت دینار ایت (ترماسوقله واغ
قرطس فد ماس سکارغ).

کأمفت - دامیل بارغ ایت درفد تمفت یغداغکف تمفت سیمفانن، مک تیدق بوله
دفوتغ تاغن جیک دامیل بارغ یغدتتوکن فد بوکن تمفت سیمفانن.

(1) منورة قاعدة اصول الفقه 'الْحَدُّ يُدْرَأُ بِالشُّبُهَاتِ' اړین حد ایت ترهیندر دغن سبب اد شُبُهَة، یعنی حد
ایت تیدق بوله دحاننکر برسدر کفد الاسن ۲ یغوله مغلیروکن.

(2) الاسن فرمان نوهر 'وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا' المائدة ایه 38. اړین منجوري لاکي ۲ دان
فنجوري فرمفوان هدقنه کامو فوتغ تاغن کدوان

(3) سندرانن حدیث منه "لَا تُقَطَّعُ يَدُ سَارِقٍ إِلَّا فِي رُبْعٍ دِينَارٍ قَصَاعِدًا" اړین تیدق بوله دفوتغ تاغن
فنجوري مېکې سنه ۵۲ منجوري سکورغ ۵۲ ساتو فرامفت دینار اتو لیه.

اداله يځدکناکن تمفت سيمفانن ايت ترفولغ کفد عادة (عرف) منوره کادان بارغ، کادان ماس دان کادان مانسي دتمفت ايت دن منوره کادان فمرته دان کلماهنش. فنديقت تمفت سيمفانن ايت اباله تمفت يځدکيرا بوکن ليلير دن بوکن چواي. اومقام دالم مسجد باحو اتو سلوار دلتق ديوه کفلا کيک تيدور. اتو دلتق دکت دغن سکيرا ۲۱ سنتياس بوله دفتداغ. تيدق دتق برسيفه. تنافي دويت اتو دومفيت تيدق سفت کاي باجو.

کليم - بارغيغ دچوري ايت بوکن ميلک سي فنچوري، مک تيدق بوله دفتوغ تاغن دغن منچوري بارغ کفوپانن سنديري دتاغن اورغ لاین. سکاليفون بارغ ايت تله دکاديکن اتو دسيواکن کفد ورغ لاین.

کاتم - کادان سي فنچوري ايت تيدق ترليت سچارا تا لغسوغ فد بارغيغ دچوري دالم بهاس عرب دسبوت 'شُبُهَة'. مک تيدقله دفتوغ تاغن اورغيغ منچوري بارغ بفاث اتو ايوت (احولن) اتو بارغ انقش اتو چچون (فروغ)، اتو منچوري بارغ يغ اي اد شير ددالم. کران اين سوا اد برباو ميلک (اد شبه).

کتوجه - دغن کهندق سنديري، مک تيدق دفتوغ تاغن اورغيغ دفتقا منچوري. کران داغکت قبه درفدال (تيدق دتوليس اوله ملائکه کسلاهنن) سام ماچم کانق ۲ دان اورغ کيلا. دن تيدق فون دفتوغ تاغن اورغيغ ممتقا کچوالي يفتدفتقا ايت اورغ بودوه.

کلافن - کادانن درفد اورغيغ فاتوه کفد اونداغ ۲ (1) درايت تيدق دفتوغ تاغن اورغ کافر حربي کالو اي منچوري کران اي ميمع ترده کفد حکم ماتي، تنافي دفتوغ تاغن اورغ مسلم دان ذمي دغن منچوري بارغ اورغ مسلم دان بارغ اورغ ذمي کران تله اجماع علماء فد بارغ اورغ مسلم دان کران منوره فتدافة علماء يغ مشهور فد هرت اورغ ذمي سبب مريک ترفليهارا دباوه اونداغ نکارا.

اورغ کافر معاهد دالم مسأله منچوري حکم سام ماچم کافر حربي. منکل سوامي استري فون دفتوغ تاغن ساله سئورغ درفد کدوان افيل مجوزي بارغ يغ سئورغ لاکي دري تمفت سيمفانن درومه لاین منوره فتدافة علماء يثليه تراغ دان پات. تنافي جيک استري مغميل بارغ سوامي دغن نيه ميمفرناکن حقن (سفت نفقه تيا دبري) نسچاي تيدق دفتوغ تاغن.

کسميلن - کادان بارغيغ دچوري ايت داغکف اد کحرماتن. مک تيدقله دفتوغ تاغن اورغ مسلم اتو ذمي مغميل (منچوري) اراق اتو باي اتو انجيت مسکيفون يفتزلاتيه اتو کوليت بکي يغبوم دسامق.

(1) ابله مفعود فرکتان دالم مطلع البدين دغن کتال 'کادان يغ منچوري ايت برفاکغ اي دغن احکام' موک 198 برفکغ معنال طاعة دان فاتوه. دان احکام ايت معنال اونداغ ۲ نکارا.

دمکين جوا تيدق دفوتغ تاغن اورغ منچوري بارغيغ دسوره اوله شرع سفاي
دبناساکن سفرت الة ميوزيك، کروس دان بند۲۱ يغ ممباوا کفد معصية.

دانجوک تيدق دفوتغ تاغن اورغ مسلم منچوري تيکر اتو همفر اتو لمفو۲ يقدکوناکن
ددالم مسجد انتوق مصلیحه اورغ مسلمين کران سي فنچوري ايت سديکيت سابق
اد حق جوک فدان سفرت هرت بيت المال.

کچوالي تيکر اتو همفر ايت دسدیاکن انتوق فرهياسن مسجد منوره کات ابن
المقري جيک دچوري نسجاي دفوتغ تاغن

بيلا دکتاکن منچوري ايت معنائ معميل بارغ اورغ سچارا برسبويي بکيمان تله
دپتاکن داواڭ باب اين مک تيدقله ترماسوق معميل بارغ اورغ دغن سچارا سمير
دهدافن توانش اورغ اندونسيا بيلغ چوفيت. اورغيغ مرمفس دغن معکوناکن ککراسن.
اورغيغ انکارکن امانه اورغ يقدتومغ کفداڭ دان يغ تياد معاكو بارغ اورغيغ دفنجل.
اورغ۲ يغ ترسبوت ايت تيدق دفوتغ تاغن کران بوله دچکه دغن مغادو کفد فيبق
يغبرکواس.

اورغيغ منچوري کالي يغفرنام (وقت ثابتن دمحکم) هندقله دفوتغ تاغن کانن
سکاليفون ليه دهولوڭ اي تله فونه منچوري بيراف کالي دکيرا کالي يغفرنام سام ماچم
اورغ برزنا دان اورغ مينوم اراق والو بيراف کالي دکيرا ساتو حد جوا.
بايت دفوتغ فد فرکلاغن تاغن دغن فیسو يغ تاجم، يغ ايلوقن دتکغ تاغن ايت دغن
تالي سفاي سنغ مومتوغن دغن سکالي کوس.

مک جيک اي منچوري کالي يغکدوا هندقله دفوتغ کاکی کيرين فد فرکلاغن کاکی
(درفد رواس ايو کاکی) بکيمان چارا فد فوتغ تاغن يغترسبوت.

کمدین جيک اي منچوري کالي يغکتیک هندقله دفوتغ تاغن کيرين فول. دان جيک
اي منچوري کالي يغکامفت هندقله دفوتغ کاکی يغ سبله کانن. تيف۲ کالي لفس دفوتغ
تافق تاغن دان تافق کاکی يغترسبوت هندقله نمفوق يغ تيغکل ايت دچلوفکن کدالم ميوق
يغ فانس سفاي سکرا ماني لوکاڭ (سکرا ترتوتف لوبغ۲ اوره) دان چفت سمبوه.

لفس ايت جيک اي منچوري جوک لاکی منوره فول يغ يغ مشهور حکمن دتعزيز.
دان اد جوک ستغه۲ علماء مفتاکن حکمن دبنه.

جيک سسئورغ منوده سئورغ يغلأين دغن منچوري بارغ يغ چوکف نصاب
(ساتو فرامفت دينار) کناله يقدتوده ايت برسومفه، سکيرال اي اثمكن برسومفه
حکمن دکمباليکن سومفه ايت کفد يغ منوده فول. اف حکمن جيک يغ منوده ايت
سوده برسومفه؟ دالم مسأله اين اد دوا فداقة علماء ستغن مفتاکن واجب دفوتغ تاغن
کران سومفه يقدکمباليکن ايت حکمن سام ماچم اقررن اتو ماچم اد سقسى منکل

مستغه علماء يغلّان فول مقتاكن: تيدق دفوتغ تاغن دغن سبب ايت اينله قول (فندافة) يڭ معتمد (يغد فكتغ اورغرامي) كران فوتغ تاغن دغن سبب منچوري اين حق الله تعالى. فرسليسيهن فهم اتو فندافة اين اياه تئغ فوتغ، اد فون بارغ يغدچوري تئف ثابت اتسز دغن سومغه يغدكمباليكن ايت.

ثابت حكم فوتغ تاغن كران منچوري دغن اقرار سي فنچوري ايت سنديري تيدق فرلو اقرار ايت براولغ ۲ سام ماچم سيقسان ۲ يغلّان سغرت زنا دان مينوم اراق. تئافي ثابت ايت دغن دوا شرط:-

(ا) اقرار ايت برلاكوڻ ستله ددعوا اتسز، مك جيڪ اي برقرار سيوم اد دعوا تيدق له ثابت دفوتغ كتيك ايت سرت مرث بهكن هندقله دتوغكو سمفي توان بارغيغ دچوري ايت داتغ دان اي منتوت يعني متا سغاي دفوتغ.

(ب) اقرار ايت دغن چوكف هوراين منراغكن بحيمان چارا اي منچوري اف دان براف بايق بارغيغ دچوري دمان تمف دچوري دان لاين ۲ كپتان. سكيران تباد منراغكن بوتير ۲ تيدق له ثابت حكم فوتغ كران تركادغ چوري يڭ تيدق مپيكن فوتغ دسغكاكن كئا فوتغ. دان اي بوله تاريق باليك اقرار ايت دري سكي فوتغ تاغن كران يايث حد الله تعالى تئافي تيدق بوله تاريق باليق بارغ يغداميل كران ايت حق اتق ادم يڭ واجب دكمباليكن دغن سبب برقرار تله منچورين.

درايت بارغسياف برقرار دهدافن قاضي تله ملاكوكن كسلاهن يڭ مپيكن سقسا درفد الله تعالى سغرت زنا، منچوري دان مينوم اراق سيكيا قاضي ممابوقكن ۲ سغاي اي مناريق باليق اقرار ايت. بكالو برزنا قاضي كات: بارغكالي اندا برداكف ۲ سهاج اتو فنچوت چله فها سهاج. دان فد چوري. قاضي كات: بارغكالي اندا ميل بارغ ايت بوكن دتمف سيمفانن دان فد مينوم اراق. قاضي كات: بارغكالي اندا تا تاهو مينوم ايت بندا يڭ ممابوقكن (1) تئافي قاضي تا بوله كات: اندا تاريق باليق فغاكوڻ اين كران دمكين ايت. مپوره اي برپوهوڭ.

دان ثابت فوتغ تاغن دغن اد دوا اورغ سقسى لاكي ۲ سام ماچم سيقسان يغلّان درفد زنا (2) مك جيڪ سقسى ايت سئورغ لاكي ۲ دان دوا اورغ فرمفوان سچاي

(1) ددالم حديث، هوا نبي صلى الله عليه وسلم فرنه بركات كغد اورغيغ برقرار دهدافن مقتاكن اي تله منچوري سيدان: اكو تا فيكر اغكو تله منچوري جواب اورغ ايت: بتول. سي يڭ دوا نيك كاي (نجوان بكندا ايت سغاي اي مناريق باليق) جواڻ بتول جوڻ اي منچوري ترفقسانه دفوتغ تاغن خبرمي فئاع حراء 4 موڻ 167.

(2) كران سقسى مساله برزنا مسنى امف اورغ لاكي ۲.

نابت حکم فولغ بارغ سهاج تیدی بوله دفتوغ تاغن دان جیک بارغ سوده بناس واجب کنتی سفرتیڻ.

(ج) حَدُّ قَاطِعِ الطَّرِيقِ

154 - مرومفق دالم بهاس عرب دسبوت 'قَاطِعُ الطَّرِيقِ' اصل معنا قاطع ایت ورغیغ منکه دان معنا طریق ایت جالن. جادی معنائ اورغیغ منکه اورغ هندق لالو: جالن جیک ای مغمیل واغ اتو هرت اورغ، مناسبه دفعکیل فرومفق (1) دان جیک یدق مغمیل واغ چوما سوک بونه اورغ اتو مناکوة ۲ کن اورغ کادائن سومبوغ کران دیرین کاکه، دودقن دتفت ۲ یغ جاوه دري اورغرامی سوسه اورغرامی هندق مندافت نرتولغن. اورغ ۲ سمرت این دئماکن فنجاهت. جادی فرومفق یغدمقصودکن ایت امفت ماچم:-

- (ا) ممبونه اتو مموکل اورغ سهاج.
- (ب) مغمیل واغ اتو هرت سقدر ساتو فرامفت دینار اتو لیه.
- (ت) بونه دان مغمیل واغ اتو هرت.
- (ث) هندق مناکوة ۲ کن اورغ سهاج.

دالم مسأله (ا) حدث اورغ ایت دبالس بونه سکیرا ۲۱ اورغیغ دبونه سام طرف دغن. دالم مسأله (ب) حدث سام ماچم حد فنججوری یغ لفس. دالم مسأله (ت) حدث دبالس بونه کمدين دسولا. دالم مسأله (ث) اورغ سماچم این حکم دبواغ نکري دان دجیلکن دسان.

بارغسپاف درفد مریکیت تله برتوبه سلوم دتغکف کوکورله درفداں حکم سیقساں شترسبوت تتافی تننغ کسلاهنن دغن انق ادم تیدق کوکور دغن توبه ایت درایت بونه السن بونه، امیل هرت اورغ واجب دکمالیکن سمولا.

(1) دالم مطلع البدرین موک 199 دترجمهکن فرکتان مُخْتَلِسْ دغن یغ میمر. دان فرکتان مُنْتَهَبْ دغن اورغیغ مغمیل هرت برهدافن مات. دان دموک 201 باریس 2 فرکتان قاطع الطريق دترجمهکن دغن فرمفس جالن. فد فندافت ساي ترجمه ایت کورغ تفت. یغ لیه دکت دترجمهکن:-

مُخْتَلِسْ: فنججوفیت.

مُنْتَهَبْ: فرمفس.

قاطع الطريق: فرومفق.

الصِّيَال

155 - فرکتان 'الصيال' ايت معناڻ ترکم دان سراغ. بارغسياف کنا ترکم اتو سراغ سام اد یغ مپراغ ايت مانسي (مسلم اتو کافر یغبر عقل اتو تيدق قرابة اتو اورغ لاین)، اتو یغ مپراغ ايت بناتغ. سراغن یغ منجدراکن دیرین اتو هرتاڻ اتو مروهن مک اي ملاون تيبا ۲ ماتي سي فپراغ ايت نسچاي تباداله کنا اف ۲ اتس اورغيغ کنا سراغ ايت. ماهو فون قصاص اتو ديه، تباد کنا كفارة دان تباد کنا مگکنتي هرک بناتغ یغذبونهن اتو سبارغ کچاچتن. کران ترسبوت ددالم حديث یغدر وایتکن اوله ابو داؤد دان الترمذي 'مَنْ قَتَلَ دُونَ دِينِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قَتَلَ دُونَ دَمِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قَتَلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قَتَلَ دُونَ أَهْلِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ'.

ارتيڻ بارغسياف تربونه دغن سبب ممفرتاهنکن اکماڻ مک اي ماتي شهيد. بارغسياف تربونه دغن سبب ممفرتاهنکن دیرین مک اي ماتي شهيد، بارغسياف تربونه دغن سبب ممفرتاهنکن هرتاڻ مک اي ماتي شهيد دان بارغسياف تربونه دغن سبب ممفرتاهنکن استري اتو کلوارکاڻ درفد دچابول مک اي ماتي شهيد. درفد حديث اين تراغ منجوقکن بهوا اورغيغ کنا سراغ واجب ملاون کران ممفرتاهنکن دیرین دان فرکارا ۲ یغترسبوت. دان تباد بردوس اي ممبونه موسهن ايت.

والو ماچم مان فون سبراف بوله هندقله اي براختيار برتاهن دغن مگکوناکن سنجات یغ رهن ليه دهولو اومقام لاري، اتو کرتق اتو منجريت متا تولغ اتو تمفر اتو فوکل دغن توغکت مک جيک تيدق. برجاي بهاروله بوله مگکوناکن سنجات تاجم دان بوله دبونه. بيلا بوله دغن یغ رهن واجب برهنتي ستاکت ايت کالو تيدق حکم کنا مگکنتي. چارا سماچم اين سکيرا ۲ اد جالن بوله دايلقکن تنافي کالو سوده تردسق بوللهله دبونه تروس دغن تباد فايه برلبوت لاکي کجوالي زنا سفرت دليبت سي فپراغ سدهغ مماسوقکن ذکرڻ کدالم فرج فرمفوان اجنييه هندقله اي بونه اورغ ايت سرت مرت دغن تيدق فايه ترتيب لاکي.

دمکين جوا تباد دشرطکن ترتيب یغترسبوت جيک فپراغ ايت اورغ کافر حربي اتو اورغ مرتد، ماهن هاروس دبونه تروس دري مولا لاکي کران تباد کحزمتن فد مريک.

بارغ یغدر وسقکن اوله بناتغ

156 - کالو سئورغ منوغکغ کودا (ترماسوقله ممندو کرپتا) سام اد کودان سنديري اتو کودا یغدسيوان اتو فينجم اتو سباکيڻ تيبا ۲ کودا ايت مروسقکن بارغ اورغ دغن دلايق اتو دکليقن واجب اتس اورغ ايت مگکنتي بارغ یغ روسق ايت. دان جيک اد برسام ۲ اورغ لاین ميمفين دان ممندو جالن فون کت مگکنتي سام سچارا

برکوځسي کران سکل کړج یغډلاکوکن اوله کودا ایت دنسپهکن کفد اورغیغ منوغکځ. سام ماچم سئورغ ملفسکن انجیغ بوروانځ کفد بناتغ بوروان دان دبونځ بناتغ ایت حلالله توانن ماکن بناتغ ایت تنافي جیک انجیغ ایت فرکني معجر سندیري دغن تباد دسوره اوله توانن نسچاي تباد حلال بناتغ یغډبونځ ایت. اد لاکي مسأله ۲ دالم باب این ساي تباد دفنچغکن کران جارغ برلاکوځ دان جیک اد بولپله دحکمکن منوره فراتوران نکري اتو عادة دتمت ایت.

قَتَالَ الْبُعَاةَ

157 - قَرَكْتَانُ قَتَالَ ایت معنال ممراغي دان فرکتان البعاة جمع درفد باغ اصل معنال اورغیغ ظالم، تنافي مقصود دسیني ایاله اورغیغ مندرهک دغن کراجان. یأیت سوات فواق درفد اورغ مسلمین یغ منتغ فمریته (راج اتو فرسدینه) دان کلوار درفد طاغتکن فرنتن، اتو اغکن منونیکن حق یغ واجب کاتس مریکیت سفرت زکاة، سکالیفون فمرته ایت تیدق عادل فون تباد هاروس کیت تمفیل منتغن.

فواق فندرهک این واجب دفراغ (1) دغن اد تیک شرط:

فرتام - فواق ایت اد کفواتن دغن سبب رامي دان اد ممفویای فرتهانن یقبوله ملاون کراجان سکیر ۲۱ هندق مغمبالیکن مریکیت سفای طاعة ماکن بلنجا یغ بابق دان مځکوناکن تناک اورغرامي. دانلاکي فواق ایت اد ممفویای فمفین اتو فغنچور یغ ممبري فرته مځیکوت فنداقت (اجتهادل).

کدوا - مریک اغکن طاعة دالم فرکارا یقدسوره دان فرکارا یقدتکه یقمان تیدق مپاهي حکم.

سام اد مریکیت تیغکل دسوات دایره اتو سوات کمفوغ اتو دلوار کلاوسن بندر سفرت دهوتن، اتو دفادغ صحراء.

کتیک -- کلوارځ اتو کاغکانن فواق ایت دغن اد تیکاد اتو دسبوت دالم بهاس عرب "تأویل" یعنی برسندار کفد فندافة یغتیاد جلس سام اد درفد قران اتو حدیث اتو فتوا یغ جادي فکاغن مریکیت.

(1) سندراني فرمان توهن 'وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلَحُوا يَتَنَهَّمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ. سورة الحجرات ایه 9. اریځ جیک برلاکو دوا فواق اورغ مؤمنین برفراغ اتو برهونه ۲۱ مک هندقله کامو (واهي فمرته) دامیکن انتارا دوا فواق ایت. مک جیک ساله ساتو درفد دوا فواق ایت ظالم زهداف فواق یفساتو لاکي هندقله کامو فراغي فواق یغ ظالم ایت هځک مریک کمالی کفد حکم الله. سکالیفون دالم ایه این تباد مپونکن فواق یغ منتغ فمرته تنافي یقدمکین ایت لیه اترام واجب دفراغ.

دشرطکن تاویلن اد بروف بتول تنافي سالة تیدق سراتوس فراتوس یثمان دالم اعتقاد مړیک بوله مغمیل تیندقکن منتغ فمرته سفرت فواق ۲ یغ منتغ سیدنا علی رضی الله عنه مړیک براعتقاد بهوا بلیو تاهوکن فمبونه ۲ سیدنا عثمان رضی الله عنه تنافي بلیو تیدق مغمیل تیندقکن قصاص اتس فمبونه ۲ ایت دان دتوده بلیو ترلیت دالم فمبونن ایت فد حال سیدنا علی تله برسومغه مپتاکن یغ دیرین تیدق اد مغاداکن فکاتن فمبونه سیدنا عثمان ماهر بلیوله یغ منکه اورغرامی درفد ملاکوکن فربونن.

دمکین جوا فواق ۲ یغ اغکن مغلوارکن زکاة فد ماس سیدنا ابو بکر رضی الله عنه کران مړیک براعتقاد بهوا زکاة ایت دکلوارکن انتوق مندافت رحمة درفد دعا نبی صلی الله علیه وسلم. مک ییلا نبی سوده وفاة تیدقله اد لاکي اورغیغ دعان منجادی رحمة درایت مړیک اغکن مغلوارکن.

مک جیک تیاد شرط ۲ یغترسبوت فد مړیکیت اومقام مړیک اغکن دغن تیاد تاویل سفرت اغکن مغلوارکن زکاة دغن سبب دکیل، اتو اد تاویل تنافي تراغ دان تنف ساهن سفرت فواق یغتیاد برایمان ستله رسول الله صلی الله علیه وسلم وفاة کات مړیک : کیت برایمان کفدان ماس ای هیدوف سهاج. فواق این مرتد. اتو مړیکیت تیدق اد کقواتن سفرت تیاد طاعة برسندیری ۲ اتو فواق یغ سدیکیک یغ سنغ ممانهکن تیدقله مړیکیت دنماکن فواق یغ مندرهک کران تیاد دحرماي (1) جادی سکل فربواتن یقذلاکوکن اوله مړیک حکمن سفرت حکم فرومقی دالم باب قاطع الطريق دان حکم اورغ مرتد.

سبلوم دفراغ فواق فندرهک این هندقله لیه دهولو فمرته مهنتر اوتوسن درفد اورغیغ ییجی برونديغ دان برتان اف تجوان مړیک منتغ کراجان ایت دان متا مړیک منراکف اف یغ مړیک تا سوك. سکیران مړیک مپوتکن اد کظالین برلاکو دالم کراجان مپبکن مړیک تیدق طاعة کناله کراجان مغمیلغکن کظالین ایت. دان جیک مړیک تیدق مپوتکن اف ۲ سبب اتو ستله دهیلغکن کظالین ماسیه جوك مړیک بردکیل، سنة اوتوسن ایت اتو فمرته سندیری نصیحتکن مړیک سفای کمبالی طاعة برساتو تیدق برفچه بله

(1) اد فون فواق یغدفککل غوارج تهاد لولس دفراغ یأت سوات فواق یغ بدعه مړیک برکات: بارغسیاف ملاکوکن دوسا بسر اورغ ایت جادی کافر، سکل عمانن روبوه دان ککل دالم نراک دان کتا ییلا برلاکو دالم نکري اسلام دوسا بسر جادیه نکري ایت نکري کافر هاروس بوت اف سهاج. فواق این تیدق ماهو سمبیغ دبلاکغ امام اورغرامی سام اد سمبیغ جماعه اتو سمبیغ جمعة دان تیدق ماهو حاضر جمعة ایت. کران دالم اعتقاد مړیک سمبیغ تیدق صح ملینکن دبلاکغ امام یغ معصوم مک تیاد دلولسکن دفراغ سلاکي مړیک تیدق مراغي کیت کران مهکت دالم ککامن کراجان. تنافي جیک مړیک مندافتکن مضرة کناله دهاقوسکن کمضراتن ایت دان جیک مړیک مراغي کیت واجبله دفراغ.

دمکین چاپوتن درفد بجرمی اقناع جزء 4 موك 183.

سباليقن جيڪ مريڪ برڪراس جوڪ تا ماهو توندوق ڪناله اداڪن دايلوق دان نصيحه يڻ
اخير لفس ايت واجبله (فمرنته) مآشتهارڪن فقراغن ڪآتس مريڪيت.

ڪمدين بيلا تله برلاڪو فقراغن سياف جوڪ يڻ لاري درفد فواق ايت جاغنه دبونه
تتافي سياف جوڪ يڻ ڪنا تاوان تيدق بوله دلفسڪن سڪاليفون فرمفوان دان ڪانق ۲
سهڻڪ سلفس فقراغن دان فجه اڻڪاتن مريڪيت، ڪچوالي اورغيڻ ڪنا تاوان طاعة ڪفد
ڪراجاڻ دغن سوڪ هاڻي سنديري بوليبله دلفسڪن جاغن دبونه سياف يڻتله لوڪ دان
جاغن مڱڪوناڪن سنجات يڱبرات ملينڪن جيڪ ترفقسا. سڪل هرت بنڊا مريڪ تيدق
بوله درمفس. دان بيلا فقراغن سوده برهنتي دان ڪامانن تله فوليه سمولا مڪ سبڪل
سنجات دان ڪنڊرآن مريڪيت هندقله دفولڱڪن باليق ڪفداڻ.

الرّدة

158 - فرڪتاڻ رڌه ايت معنائ فد لغة برباليق دري سسوات ڪفد يڱلاڻين دان معنائ
فد شرع يآيت مومتسڪن اسلام دغن نية اتو دغن فرڪتاڻ اتو دغن فربواتن يڻ ممباوا ڪفد
ڪڪفوران. بيلا اد صفة اين فد سئورڱ اسلام مڪ اورڱ ايت دفڱڪيل مُرتڌ.
رڌه ايت سجاهت ۲ ڪُفر، ايان مروبوھڪن سڪل عمل جيڪ برڪڪالن اداڻ ضفة
ايت سمفي مائي. دان جيڪ تيدق سمفي مائي سفرت برتوبه سبلوم مائي هيلع فهلا
عمالنن اف يڻتله دلاڪوڪن معنائ تيدق ڪنا قضا سمبيڻ، فواسن دان لآين ۲.
نية ڪفر اين معنائ برچيتا ۲ دآم هاڻي هندق منجادي ڪافر سفرت برچيتا ۲ هندق
ماسوق اڪام ڪرستيان سڪاليفون نيتن ايت فد ماس اڪن داتغ مرتدله اي فد ماس ايت
جوڪ، اتو اي براعتقاد اومفام اڪام ڪرستيان ايت بنر اتو بتول.
فرڪتاڻ يڻ ممباوا ڪفد ڪفر ايت مپوت فرڪتاڻ يڻ برنتڻن دغن اڪام اسلام سفرت برڪات:
اسلام تيدق اد فائده دان سباڪيڻ سام اد دسبوت دغن برسڱڪوه ۲ اتو سچارا
مڱيجيق ۲.

فربواتن يڻ ممباوا ڪفد ڪفر ايت اومفام فرڪي ڪڪرينجا دغن تجوان سمبيڻ دان سباڪيڻ.
فنديقن نية اتو فرڪتاڻ اتو فربواتن يڻ ممباوا ڪفد ڪفر ايت بايق (1) ترماسوقله محلالڪن
بارڱ يڻ حرام دغن اجماع سفرت زنا، مينوم اراق دان ساومفماڻ. اتو محرامڪن بارغيڻ
حلال دغن اجماع سفرت نڪاح دان جواليلي.

(1) ترسبوت دآم بخيرمي افتاح جزء 4 موڪ 191 'وهذا بابٌ لأساجلٍ لَهُ' اريڻ باب اين (باب يڻ منجاديڪن
سسئورڱ ايت مرتد) ساغت لواس عبارة لاوت تيدق برتفي.

کچوالیکن. اورغیغ دفقسا مپیوت فرکتان اتو مغرجاکن فریواتن یغ مبابوا کفد کفر سدغکن هاتین تنف برایمان مک اورغ ایت تیدقله جادی مرتد.

بارغسیاف تله مرتد واجب اتس فمرنته مپوره ای برتوبه سرت مرت قول یغ معتمد دان دبري تیمفوه تیک هاری منوره قول یغلاین. مک جیک ای برتوبه بریالیق کفد اسلام دغن مغوجف دوا کلمه شهادة صحله اسلام دان دبیرکن دی دغن تیدق دفغافکن، تنافی جیک ای تیاد ماهو برتوبه واجبله دپونه دغن دفغکل کفلا.

ستله ماتی تیدق هاروس دمندی، دکافن، حرام دسمبیغ دان دتاتم دفقموران اورغ اسلام.

اورغیغ منیغکلکن سسمبیغ

159 - اورغیغ منیغکلکن سسمبیغ فرض ایت اد دوا ماچم:-

(ا) ای منیغکلکن دغن اعتقاد بهو سسمبیغ ایت تیدق واجب (انکارکن واجب). اورغیغ سماچم این حکم مرتد واجب اتس فمرنته مپوره ای برتوبه دان لاین ۲ بکیمان تله دپناکن دالم فصل 158.

(ب) ای منیغکلکن کران مالس اتو مریغکن ۲ فد حال ای تاهو بهو سسمبیغ فرض ایت واجب. اورغ این سنه اتس فمرنته مپوره ای برتوبه (1) دغن دبري امارن اکن دپونه جیک اشکن، سلفس دسوره جیک ای برتوبه دان سسمبیغ دیارکنله کادائن دغن تیاد داف ۲ کن.

سبالیقن جیک ای تیدق برتوبه دان تیدق سسمبیغ سمفی کلوار وقتو (وقت ضرورة) هندقله فمرنته ممبونن یایت بونه کران حد اتس (بوکن بونه کران انکار) کچوالی ای مپناکن اد کعدوران سفرت ترلوف اتو سجو اتو سباکین درفد الاسن ۲ یغلاین، ساه د الاسن ایت بنر اتو تیدق کتیک ایت بلوم بولیه لاکي دلاکوکن بونه سهغک ای برکات: ساي سفاچ تیغکلکن دغن تیاد عذور.

منوره قول یغ صحیح اداله بونه ایت واجب دغن سبب منیغکلکن ساتو سسمبیغ جوا. شرطن ای تیدق منونیکن سسمبیغ ایت سهغک هایس وقت ضرورة اتو دسبوت وقت عذور فد سسمبیغ جمع، اومقام منیغکلکن سسمبیغ ظهر تیدق بوله دلاکوکن بونه ملینکن سهغک همفیر ماسوق وقت مغرب دمکین جوا منیغکلکن سسمبیغ مغرب اتو

(1) ستقه علماء مپناکن واجب جوک دسوره برتوبه ایت سبکیمان واجب فد اورغیغ مرتد، منوره قول یغ مپناکن سنه کران کسلاهن این تیدق لیه جهات درفد مرتد یغ مبابوا کفد ککل دالم نرال. سدغکن اورغ مالس این دپونه کران حد (بوکن کران انکار) کمدین دسفرناکن جنازه سچارا اورغ اسلام.

عشاً دلاکوکن یونه افیل همیر تربیت فجر، دان منیغکلکن سمبیغ صبح هفک تربیت متاری.

اورغیغ دېونه دغن سبب منیغکلکن سمبیغ کران مالس این جنازهښ دلاکوکن سام ماچم حکم اورغ مسلمین جوک تتغ مندی، کافن، سمبیغ دان تانم دتانه فقېوران اورغ اسلام.

فرايغتن: بارغسیاف منیغکلکن سمبیغ دغن تیاد عذور مستي قضا سکرا کران کچواینښ سندیري ایتفون دغن شرط اي برکات: ساي هندق سمبیغله، کالو تیاد چاکف بکیتو نسچاي برلاکو اتسښ حکم اورغیغ منیغکلکن سمبیغ دغن سفهاج بکیمان یغترسبوت ایت تادي.

بارغسیاف منیغکلکن سمبیغ دغن سبب عذور سفرت تیدور دان لوف تیدق مستي قضا سکرا، تتافي سنة دسکراکن.

بارغسیاف منیغکلکن سمبیغ یغ دواجبکن دغن نذر تیدق بوله دېونه، کران اي منیغکلکن فرکارا یغ اي مواجیکن اتس دیرین سندیري.

برکات امام غزالي لېه کورغ ملایوښ: بارغسیاف برسفک دانتارا دیرین دغن الله تعالی اد حال (اتو درجه) یغ بوله مفکوکورکن سمبیغ (تأفایه سمبیغ) دان ممبولیکن اي مینوم ارق دان ماکن هرت سلطان بکیمان سفکان ستهغه ۲ اورغ اهل تصوف مک اورغ ایت واجب دېونه.

الْجِهَاد

160 - فرکتان جهاد ایت فجاهن درفد فرکتان 'مُجَاهَدَه' اصل معنال برکیات. اورغ سکارغ ففگیل قربان. مقصودښ دسیني ایاله برفراغ دغن اورغ کافر کران منکفکن اکام یغدففگیل دغن نام فراغ سبیل (1) فراغ این فد ماس حیاة رسول الله صلی الله علیه وسلم سلفس هجره اداله اي فرض کفایة دان سلفس وفاتښ اد کالا فرض کفایة دان اد کالا فرض عین، مفیکوت کادان اورغ کافر. کران کدودفکن اورغ کافر ایت اد دوا ماچم:-

فرتام مریک براد دنکري مریک.

کدوا مریک براد دالم اتو تله مماسوقکي ساله سېواه نکري اورغ اسلام، اتو تنه ملتفکن اغکاتن بالا تتراښ دسمفادن نکري اورغ اسلام.

(1) سندرانښ فرمان توهښ، "کتب علیکم القتال" البقره ایاة 216 اړتین دفرضوکن (دواجبکن) اتس کامو برفراغ دان لاءین؟ ایاة لائي.

جيك مريك براد ددالم نكڙين مك فراغ سبيل ايت فرض كفايه فد تيف ۲ تاهون بيلا تله دلاكوكن اوله ستغه اورغ ڪوڪورله ڪواجيغن يغلآئين.

دان جيك مريك تله براد ددالم نكڙي اورغ اسلام اتو براد دسمفادن دغن نكڙي اورغ اسلام مك فراغ سبيل اين فرض عين واجب اتس تيف ۲ سغورغ اتق نكڙي ممفرتاهنڪن تانهايڙ، سام اد لاکي ۲ اتو فرمفوان، توا اتو مودا، دغن اف جوا چارا يغ بوله سفرت لونتر دغن باتو اتو سباڪڙ.

شرط واجب فراغ فرض كفايه (ڪتيڪ اورغ ڪافر دنڪڙين) ايت اد توجه فرکارا: -
فرتام. اسلام مك تيدق واجب برفراغ اتس اورغ ڪافر سڪاليفون اي ڪافر ذمي ڪران مريك تله ڪنا ممباير جزيه انتوق ڪيت ممفرليندوڻڪن پاواڻ.
ڪدوا. تله بالغ مك تيدق واجب اتس ڪانق ۲.

ڪتيڪ. برعقل، مك تيدق واجب اتس اورغ ڪيلا.
ڪامفت. مردهيڪ، مك تيدق واجب اتس همب سڪاليفون دسوره اوله فغهولوث.
ڪليم. للاڪي، مك تيدق واجب اتس اورغ فرمفوان دان خنتي مشڪيل.
ڪاٿم. ڪادائن صيحه، مك تيدق واجب اتس اورغيغ ساڪيت دغن ساڪيت يغ معذورڪن برفراغ سفرت دم دان ساومفماڻ اتو منعڪوڻ ڪفابين يغ ساعت سفرت فايه برديري دان فايه هندق مڻيلق دان سباڪڙ. يغمڪين تيدق ترماسوق ساڪيت يغ سديڪيت سفرت فنيغ ڪفلا.

ڪتوجه. اد ڪاوفيان برفراغ، مك تيدق واجب اتس اورغيغ چافيق اتو اورغيغ ڪودوڻ سڪاليفون ڪبايقڪن جاري، اتو اورغيغ تياڊ ممفويائي بلنجا انتوق ديرين اتو انتوق اورغيغ واجب اتس تڱڪوڻش دان لآين ۲ سبب يغ مناسبه.

ڪمدين اورغ ڪافر اصلي يغدتاون ايت اد دوا ماچم: -
فرتام. مريك يغ تياڊ بوله فمرته ممبري فيلين فداڻ بهڪن تتف جادي همب سبايڪ سهاج دتاون يآيت اياهه ڪانق ۲ دان اورغ فرمفوان.

ڪدوا. تيدق منجادي همب تروس دغن سبب دتاون يآيت اورغ لاکي ۲ يغ سوده چوڪف عمور، مردهيڪ دان برعقل. فد اورغ اين فمرته بوليہ فيليه انتارا امفت فرکارا: -
(ا) بونه تروس اتو

(ب) دجاديڪن همب، بيلا تله دجاديڪن همب، حڪومن مريڪييت ترماسوق داه
ڪمفولن هرت غنيمه (هرت رمفاسن فراغ) اتو
(ت) دلفسڪن فرچوما اتو

(ث) دېوات تبوسن، سام اد دغن بياران، اتو دغن اورغ اسلام يځ کنا تاوان اتو دغن مځمبالیکن هرت اورغ اسلام يخته درمفس اوله مړيک. تتافي جيک دغن بياران مک واغن ايت ترماسوق دالم کمفولن هرت غنيمه.

سئورغ کافر هاروس دېوات تبوسن باکي سئورغ مسلم اتو ليه اتو سباليقن يأت منوره اف يغبأيك باکي مصلحه اورغ اسلام. مک جيک تيدق نمفق اف يځ ليه بأك هندقله دناهن دهولو هغک پات اف يغبليه بأك کتيک ايت بهاروله دلاکوکن اف يځ فاتوت. اين فد کافر اصلي ادفون کافر يځ مرتد هندقله دتنتوت اي کمبالي کفد اسلام، جيک مړيک اشکن حکم دونه.

بارغسياف درفد اورغ کافر ايت مملوق اکام اسلام سيلوم کنا تاوان نسجاي ترفليها هرتان دان دارهش، دمکين جوا انق ۲ يځ ماسيه کچيل دان کانق ۲ ايت دحکومکن مسلم دغن سبب اسلام بافن. تتافي انق ۲ يځ سوده بالغ تيدق دافت فرليندوغن اوله اسلام بغاث ايت، دمکين جوا استرپن تيدق دافت فرليندوغن اوله اسلامن (استرين ماسيه ددام ککفوران) ماهن اي منجادي همب سکاليفون حاميل (1) بيلا تله دجادیکن همب ترفوتسله فرهوغن نکاحن دري سوامين سرت مرت (کتيک دقاون) کران دغن سبب ترتاوان ايت سوامين هيلغ ميلیک فد استري افتهلاکي نکاح کران اورغ کنا تاوان فراغ دان دجادیکن همب ايت سام حکومن ماچم اورغ ماتي هيلغ سکل حق ۲.

غَنِيمَه

161 - فرکتان غنيمه ايت اصل معناش فد لغة اونتوغ دان معناش فد شرع اياله هرت اتو بارغيغ ساومقام هرت (2) يغدفراوليبي درفد اورغ کافرحربي دميدان ففراغن. افيل سئورغ مسلم تله مېونه موسه (اورغ کافر) مک فکايين موسه ايت جادي کفوئان (3) سام اد دشرطکن اوله فمرته اتو تيدق دان سام اد يځ مېونه ايت لاکي ۲ اتو فرمفوان. شرطن اي ملاکوکن ايت کادانن دالم مريها اومقام سدغ برادق ۲ سنجات اتو دالم

(1) تنغ ستوبه (وطي) تيدق دېولهکر ملکر سنه لاهم انو. دان يځ ماسه مريض تيدق بوله دسويي مليکن ستله دتغ حيص دان سوچي درفدان.

(2) يغدکتان ساومقام هرت ايت اياله سفر لراق يغدحرماني (شوله جادي چوکا) اقناخ 4 نوک 208.

(3) فکايين ايت دالم ايستيله فقه دسوت سبب ' معناش فکايين دات ماحو اورغ کافر يغدونه دالم ميدان ففراغن ترماسوقله کاسوتن دان سنجاتن سفر لميغ، فداتغ، فريسي، باجو رتي دان کودا توغکفن سرت دغن سکل کنگکافن. فنديقن اف حوا بغداد فد بدانز، سفر چنچين دان لاین ۲ ايت دماکن سلب. دان تيدق ترماسوق مارغ کنگکافر فرغ بغلأين.

کادان یغ سکیراڅ ټي چوتي بارغسدیکیت فون نسچاي دکاڼغ اوله موسه. درایت جیک ټي ممبونه (ممانه) دري دام کوږو اتو دري دام صف فرباريسن اورغ مسلمین نسچاي تیدقنه ټي ترحق سلب ایت کران کادانڅ تیدق دام مریبا. سکورغ ۲ کاڼغ ایت سمرت ممبوتاکن کدوا مات اتو فاته کدوا ۲ تاغن یغ ملمهکن کقواتن.

ستله دتولق فکاین (سلب) یغترسبوت مک غنیمه یغلائین ۲ سمرت رومه، تانه، کندران دانسباکڅ هندقنه دباکي کفد لیم بهاکین:-

امفت بهاکین ددفاڅ (80%) دبریکن کفد مریک یغ مغمیل بهاکین دام اغکاتن ایت دشن نیه برغغ سکالیفون تیدق برغفور.

چارا ممبهاکین یأیت اورغیغ منوشکغ کودا ترحق تینک ساهم، دوا ساهم انتوق کودا دان ساتو ساهم انتوق دیرین. منکر اورغیغ برجانن کاکی ترحق ساتو ساهم سهاج.

شرط مریک یغ ترحق مندفت ساهم یغترسبوت ایت یأیت اسلام، بالغ، برعقل، مردهیك دان لاکي ۲. مک جیٹ کورغ ساتو ددود شرط ایت مریک ترحق هاڅ ساکو هاڅي سهاج.

ساتو بهاکین لاکي یغباقي (20%) دباکي فون کفد لیم ساهم:-

(ا) ساتو ساهم انتوق بکندا رسول الله صلی الله علیه وسلم یأیت سارا هیدوف بکندا دان کلوارک فد ماس حیاتو. دان دکوناکن کفد مصلحه اورغ اسلام سلفس وفاتن، سمرت ممباير کاچي قاضي ۲ یغ منجانکن حکومن دام اسلام، مغاداکن فرتهانن دسمفادن نکري موسه دان سباکڅ.

(ب) ساتو ساهم انتوق قرابه ۲ رسول الله صلی الله علیه وسلم یأیت دري کتورن بني هاشیم دان عبدالمطلب سمواڅ بوله دافت، سام اذ لاکي ۲ اتو فرمفوان، سام اد کاڅي اتو مسکین تتافي فیق لاکي ۲ ترحق دوا بهاکین فرمفوان ماچم فساک.

(ت) ساتو ساهم انتوق اتوق ۲ یتیم باکي اورغ مسلمین لاکي اتو فرمفوان یأیت کانوق ۲ یغته ماتي باف ماسیه کچیل بلوم سمفي عمور بالغ شرطن مریک مسکین.

(ث) ساتو ساهم انتوق اورغ ۲ مسکین ترماسوق اورغ ۲ فقیر ماخن اي لبه اوتام.

(ج) ساتو ساهم انتوق اورغیغ مغمبارا (اورغ مسافر) بکیمان تله دپتاکن دام باب

زکاة.

هرت فيء

162 - فرکتان "فيء" دامیل اتو فچاهن ددود فرکتان "فاء" معناڅ کمباي اتو فولغ کمدين دکوناکن فرکتان ایت فد هرت یغ کمباي ددود اورغ کافر کفد اورغ اسلام.

معناڻ فد شرع يآيت هرت اتو اختصاص (1) يڄ ددافاتي درفد اورغ ڪافر دغن تيدق برفراغ سڦرت اوفتي (چوڪي ڪڦلا) يڄدسبوت جزيه. سڦوله فراتوس چوڪي فرنيڪان (يڄدشرطڪن اتس مريڪ يڄ ممباوا داڪڻن ماسوق ڪنڪري ڪيت) دان هرت اورغ مرتد يڄماتي دالم ڪادان ردهن (مرتدن).

هرت فيء اين ديهائي ڪڦد ليم بهائين. ساتو فرليم درفدان ديهائي ڪڦد ليم ساهم سام ماچم فرهائين غنيمة دان اورغيڄ ترحق منريما فون سام بڪيمان فد فصل غنيمة يڄ لفس.

دان يڄياقي سبائي امفت فرليم ايت دبلنجاڪن انتوق اغڪاتن تنترا يڄ برفراغ في سبيل الله. دان چارا ممباڪڻ ترفولڄ ڪڦد تدبير فمرته بڪيمان تله دپتاڪن داخير باب زڪاة. دان جيڪ اد باقي هندقله دبلنجاڪن ڪران مصلحة عموم انتوق اورغ مسلمين سڦرت ممبينا ڪوبو، ممبلي سنجات دان ڪندران منورة قول يڄ صح.

الجزية

168 - فرڪتان 'الجزية' ايت فد لغة معناڻ نام باڪي يياران يڄدڪناڪن اتس اورغ ڪافر ذمي، دئماڪن دغن بڪيتو ڪران اي مپڪت درفد دلاڪوڪن فريونين ڪاتس مريڪ. دان معناڻ فد شرع يآيت يياران (چوڪي ڪڦلا) يڄ مستي دباير اوله اورغ ڪافر دغن فرجنجڻ يڄترتنو مڄندوغي شرط ۲ يڄدلاڪوڪن اوله فمرته (راج اتو فرسدين) اتو ڪنتين ڪاتس مريڪيٽ دغن تيدق دحدڪن مسال دان تيدق دتعليقڪن دغن سسوات، سڦرت دڪتان: ساي برستوجو دان ممبرڪن ڪامو منديامي اتو برمستوطن دنڪارا اورغ اسلام يڄلاڻين درفد تانه حرم مڪه دان مدينه رت ڪمڦوغ ۲۸. دغن شرط ڪامو ممباير جزيه دان ڪامو فاتوه اڪن فراتوران اورغ اسلام، دجواب مريڪ: ڪامي برستوجو دان منريما. دلولسڪن جوڪ ايجاب دهولو قبول ڪمدين سڦرت مريڪ برڪات 'توان بركن ساي منديامي دنڪري اين، جواب فمرته اڪو بركن' دغن دمڪين بوله ممادائي.

شرط واجب جزيه ليم فرڪارا:-

- (ا) بالغ مڪ تيدق واجب جزيه اتس ڪانق ۲.
- (ب) برعقل مڪ تيدق واجب جزيه اتس اورغ ڪيلا يڄبرفنجڻ ڪچوالي يڄ برسليخ ۲.
- (ت) مردهيڪ، مڪ تيدق واجب اتس يڄ همب دان فجهولون.

(1) اختصاص ايت معناڻ ڪنتوان بوڪن ميلڪ سڦرت انغيڄ يڄ اد فائدهن.

(ث) للاكي، مك تيدق واجب جزیه اتس اورغ فرمفوان دان خنتی.
(ج) کادان کافر ایت درفد اهل کتاب یأیت یهودي دان نصراني (1).

سکورغ ۲ جزیه ایـ ایاله ساتو دینار ستاهو. تنافي بوله لبیه دغن تیاد حدث. یغ سنتن باکي فمرته برتکغ سدیکیت یأیت ایلوق فد اورغیغ سدرهان هیدوفش دکانکن دوا دینار دان اورغیغ کاي امفت دینار ستاهون.

ایلوق جوا فمرته ملتقکن شرط ۲ اتس مریک یغ ممفو درفد مریکیت مبری کاستیمیوان کفد اورغ ۲ اسلام یغ ملنجوغ اتو یغ لالو ددالم نکري مریک، دغن منجامو اورغ ۲ ایت سقدر تیک هاري. این جیک مریک برستوجو، دان جیک تیدق برستوجو تیدقله دلتقکن شرط ایت.

ستله برلاکو عقد جزیه یغ صح انتارا فمرته دان اورغ کافر تر، کوغله اتس مریکیت امفت فرکارا:—

فرتام. میمفرناکن ات. منویکن بیاران جزیه ایت میفیکوت کتتافن دان جیک تربلت بایر هندقله دتنتوت سچار نبوت جاغن کاسر.

کدوا. برلاکوله اتس مریک فراتوران ۲ دان حکم ۲ اسلام، سکیرا مریک میناسکن اتو منچدراکن اورغ اسلام نسچاي مریک کتا مفکنتي اتو دحکم بالس. دان جیک مریک ملاکوکن فرواتن یغدفندغ حرام دالم اعتقادن سفرت برزنا نسچاي دجالنکن حکم حد کاتس مریک تنافي جیک مریک براعتقاد فرواتن ایت حلال فد مریک سفرت مینوم اراق تیاداله دلاکوکن اف ۲ اتسن.

کتیک. مریک تیدق بوله مینته اتو مینتوه کفریادین اکام اسلام مک جیک مریک مبوروفکن اکام اسلام هندقله دتغیز (دحکوم) دغن حکومن یغ مناسبه دان دغن سبب ایت باطل فرجنجین جزیه سکیرا اد دشرطکن دمکین. تنافي جیک تیدق اد شرط سفرت ایت تیاداله باطل فرجنجین یغترسبوت.

کامفت. تیدق دبولهکن مریک غمبوات کرج یغ میاکیتی اورغ اسلام سفرت مینتو اتو منولغ فغینتیف اتس حال اورغ اسلام، منجامو اورغ اسلام مینوم اراق، ماکن بای دان لاین ۲ حال یغ میاکیتی اورغ اسلام.

(1) دالم کتاب مطلع البدین (سالین درفد الیجوری) کتان: اتو درفد مریک یغ باکین شیه الکتاب سفرت مجوسی دان دعتدکن جزیه فول. دفهم درفد کپتانن ایت مننجوقکن تیدق مستي دشرطکن کافر ایت اهل کتاب. فد فدافه سبای ماسوق سموا جنیس کافر اغیل مریک طاعة کفد راج دان فاتوه کفد اونداغ ۲ نکارا کچوالی اورغیغ مرتد.

بيلا تله برلاكو عهد (فرجنجين) ذمه يڭ صح ترټغكوغله اتس اورغ اسلام منجاك
كسلامتن ديري مريكتيت دان هرتاډ. دان لازم (مستي) اورغ اسلام ممبيل مريكتيت درفد
دگڭكو اتو دسرغ اوله كافر حربي.

كمدين هندقله مريك مڭكوناكن تندا فد فكاين سفرت لنچان يڭ مننداكن اي ذمي
اتو دجاهيت فد باجوډ دغن سفوتغ كاين يغبورون جيڪ اي يهودي ورن كونيج دان جيڪ
نصراني ورن بيرو دان جيڪ مجوسي ورن هيم دان ميره. منوره فنداڤه علماء يڭ رامي
مڭكوناكن تندا ايت واجب.

دلارغ مريك درفد منوغكغ كودا جنيس يڭ بايك دان يڭ مهل، تنافي بوله منوغكغ
كلدي سكاليفون درفد جنيس يڭ بايك.

السَّبْقُ وَالرَّمْيُ

164 - فركتان 'السَّبْقُ' ايت معنان لومبا، فچاهن 'مُسَابَقَه' معنال برلومبا، زمان
سكارغ فركتان مسابقه اين نمفغن دكوناكن قد فرتنديغن مباح قران دان برزنجي سهاج فد
حال اي عموم مقصودل برادو، برنديغ دان لاین ۲، دان فركتان 'الرَّمْيُ' ايت معنال ملونتر
مقصودل دسيني اiale منيمبق دغن اتق فانه، فد ماس سكارغ ترماسوق منيمبق دغن
سناڤغ دان ساومفماډ. اد لاكي ساتو فركتان 'مُنَاضَلَه' معنال برادو تيمبق.

فركتان 'السبق' ايت جيڪ دباچ دغن 'السَّبْقُ' (فتح باډ) معنال واڭ يڭ دجاديكن
فتاروغن اوله مريك يغبولومبا دان يڭ برادو ايت.

اداله برلومبا كودا دان ساومفماډ، دان برادو تيمبق ايت سنة دلاكوكن اوله اورغ
مسلمين يڭ للاكي دغن تجوان برلاتيه كران فراغ جهاد (1) دان هاروس جيڪ تباد نيه
دمكن ايت (2).

يغد مقصودكن دغن برلومبا دسيني اiale برلومبا منوغكغ كودا دان اونتا دغن تباد خلاف،
بركات سته علماء ترماسوق جوك كاچه، بغل دان كلدي (اين اد خلاف انتارا علماء).

تنافي تيدق صح عقد برلومبا منوغكغ لمبو، كبش، كمبيغ دان لاین ۲ ماغن حرام
دلاكوكن دغن برتاروه افهلاكي برلاك لمبو دان سباكښ تنفله حرامن.

(1) سندران سلأين درفد اجماع اiale فرمان توهن 'وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَ مِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ' سورة
الانفال ايه 60. اريش دان هندقله كامو برسدي بوات منتغ مريكتيت (اورغ كافر) سيراڤ يڭ كامو تردي
دري اڭكاكن تنرا دان دري كودا ۲ يغبرتبت.

(2) ترماسوقله برلومبا كرتا، موتور سيكل دان سباكښ يغبولاكو سكارغ سموا ايت هاروس بلاك كچوالي فركارا
يڭ ممباوا مضرة يأت دلارغ اوله شرع.

تنتغ برادو تيمبق دکهندقکن اد ترکیت یغ تنتو جارقن سکین ۲ کاکي انتارا تمفت
فيمبق برديري دان ترکیت ایت سرت شرط ۲ لاین یغذتتفکن اوله مریک.

ادفون واغ فتاروغن جیک سئورغ سهاج درفد دوا اورغ یغیرلومبا اتو یغبرادو مغلوارکن،
حکمن جیک فغلوار مودل ایت منغ ای امبیل بالیق واغن ایت دان جیک کاونن منغ کاونن
له یغ مغمبیل واغ ایت.

دان جیک کدوا ۲۱ سکالي هندق مغلوارکن واغ فتاروغن تیدق صبح ملینکن ماهو اد
محلل (یغ محلالکن یأیت فیهق یغکتیک) جیک ای منغ واغ فتاروغن فیهق یغفرتام دان فیهق
یغکدوا ترفولغ کفدا (جادی دي فون) دان جیک ای کاله تیاداله ای کنا مبابیر اف ۲ کفد
کدوا منکل فیهق یغفرتام دان فیهق یغکدوا ماسیغ ۲ مغمبیل بالیق واغن سندیری.

الْإِيمَانُ وَالتَّوَرُّ

165 - فرکتان 'الْإِيمَانُ' ایت جمع باکي یَمِينُ. اصل معنای فد لثة ایاله تاغن کانن
کران کفواتن سفرنه کمدين. دکوناکن فد معنا سومفه، کران اورغ عرب دري سحقی
زمان جاهلیه لاکي ییلا برسومفه تیف ۲ سئورغ درفدان مغمکت تاغن کانن کاونن انتوق
مغواتکن اف کتات ایت. دان معنای فد ایستيله فقه مغواتکن (منتحقیقکن) فرکارا یغبوله
جادی ثابت اتو تیدق.

روکن سومفه ایت امفت فرکارا. فرتام - اورغیغ برسومفه دسبوت خالیف کدوا. -
فرکارا یغدهوات برسومفه دسبوت مخلوف یه. کتیک - بندا یغدهسومفهکن دسبوت
مخلوف علیه. دان کامفت - صیغه.

(ا) اورغیغ برسومفه شرطن مکلف (عادل بالغ). دغن کهندقن سندیری. بوله برتوتور
(تیدق ییسو کجوالی یغبوله دفهم ایشارتن). دان دسبوت دغن نیه برسومفه (اد قصد).

(ب) فرکارا یغدهوات برسومفه ایت هندقله دغن مغمکوناکن ساتو نام درفد نام الله
اومفما والله، اتو ساتو صفة درفد صفة ۲۱ یغ خاص باکین (1) سفرت وَخَالِقِ الْخَلْقِ،
وَرَبِّ الْعَالَمِينَ دان لاین ۲، مک تیدقله جادی سومفه دغن مخلوق الله اومفام نبی ۲، ملائكة

(1) برسلاهن صفة ۲ یغ تیدق خاص دغن سفرت الموجود، العالم دانسباکین تیدقله جادی سومفه دغن صفة
ایت جیک دکهندقکن لاین درفد الله. جیک سئورغ برکات 'دمی الله جیک اکو بوات کرج ایت نسجای
اکو جادی یهودی دان سؤمفمان نسجای تیدق دغاکن برسومفه دان تیدق کفر جیک قصدن هندق
منجاولهکن دیری درفد فرواتن ایت. اتو دي سبوت دغن اطلاق تتانی سنة ای مئوجف دوا. کلمه شهادة
دان مئوجف استغفار. برسلاهن جیک ای رضا دغن چاکفن ایت کتیک ایت جادی کافر.

دان لاین؟ سفرت والنبي والملائكة سكاليفون دغن نية برسومفه ماھن یغدمکین ایت مکروه.

(ت) فرکارا اتو بندا یغدسومفهکن شرطش بوکن درفد فرکارا یغواجب بهکن درفد بندا یغ بوله دلاکوکن سفرت 'والله ساي هندق ماسوق ککدي این' دان بوکن درفد بندا اتو فرکارا یغ مستحیل سفرت 'والله ساي هندق بونه سماتی این لتو والله ساي هندق نایک کلاغیت (1) 'بیلا ستورغ برسومفه سماچم ایت لازمله اتسن کفارة سرت مرت. برسلاھن فد فرکارا یغواجب سفرت 'والله ساي هندق ماتی این تیدق جادی سومفه کران میمغ ای اکن ماتی دغن تیاد فایه برسومفه'.

(ث) صیغه سومفه ایت دوا ماچم فرتام - صریح. کدوا - کنایه. یغ صریح یأیت دغن مغلکوناکن حروف سومفه یغ مشهور یأیت ب، و دان ت. سفرت بالله، والله دان تالله. لفظ صریح تیدق برکهندق کفد نية. جیک تیاد مغلکوناکن حروف یغترسبوت لفظ ایت کنایه سفرت 'اشهد بالله معنای اکو برسقسي دغن الله' اتو قَعْرُ الله معنای دمی عمرالله (مقصودش بقاء دان حیاة الله) جیک نية سومفه جادیلہ سومفه دان جیک تیاد نية تیاد جادی (2).

کمدین سومفه ایت جیک دقیدکن دغن مفرجاکن سسوات سفرت کتائ 'والله جیک برجای فرقسا ساي هندق برصدقه اومفماث' اتو تیدق هندق مفرجاکن سسوات سفرت کتائ 'والله ساي تاهندق تکور استری ساي اتو سفلان' مک افیل تیاد برصدقه ستله برجای اتو دتکور استری براریله ای تله ملغکر سومفه یغدسبوت دالم ایستیلہ فقه 'جَنَتْ' کتیک ایت کناله اتسن کفارة سومفه.

ادفون جیک تیاد دقیدکن دغن سسوات سفرت دکتائ 'والله بارغ این اصلی (بوکن تیروان) اتو والله اندا جاغن بردیری کران ساي، اتو بلی والله اتو لا والله' (3). کران چاکف ۲ ماچم این دفغکیل سومفه لغا دمکین جوا یغدسبوت دغن تاسفهاج اتو ترلاته سموان ایت دفغکیل سومفه لغا تیاد واجب کنا اف ۲ کران ترماسوق دالم قاعده عَمُّ الْبَلْوَى.

(1) فد ماس دھولو کیت برسغک نایک کلاغیت ایت مستحیل سکارغ سوده اد اورغ نایک کلاغیت، جیک اورغ برسومفه نایک کلاغیت تیلا ای تیدق نایک نسجای کنا کفارة.

(2) سفرت این جوک جیک دسبوت 'والله اتو والله اتو والله واجب اتس ساي برصدقه اومفماث ترماسوق دالم لفظ کنایه.

(3) فرکتان بلی والله دان لا والله این سلالو دکوناکن اوله اورغ عرب تجوانن انتوق مېدفعن چاکف سهاج ترجمهن دالم بهاس ملایو لیه کورغ دمکین: دمی الله ای، دمی الله بوکن.

افبيل سئورغ تله ملئكر سومفهئ (حنت) كئاله اي كفارة يأت دبري فيليه انتارا تيك فركارا. فرتام مردهيكاكڤ سئورغ هب يئ مؤمن لاكي ۲ اتو فرمفوان يئ سجهترا درفد چاچت يئ مئكنءالاكن كرج. كءوا اتو مبري مكانن سفوله اورغ مسكين تيف ۲ سئورغ سچوفق مكانن يئ مئعئكن (اساسي) سفت براس دان كئءوم. تيدق دلولسكن كروما اتو كيچو. كئيك اتو مبري فكايڤ انتوق سفوله اورغ مسكين ايت تيف ۲ سئورغ سفاسغ فكايڤ لغكف، تيدق دشرطكن باجو بهارو ماھن بوله دبري باجو يئ سوده دفاكي يئ ماسبه قواة لاكي.

تقديرن فلئكر سومفه ايت تيدق دافت اتو تيدق ممفو مندافتكن فركارا يئ تيك ايت واجبله اتسن فواس تيك هاري. منورة قول يئ اظهر تيدق واجب برتورة ۲.

166 - فركتان 'النذور' ايت جمع باكي نذر. معئان فد لغة جنجي هئدق بوات بأك اتو هئدق بوات جاهت سفت: ساي هئدق راعيكن انءا بيسوق اتو ساي هئدق فوكل انءا بيسوق. دان معئان فد شرع اياله ملازممكن (مبراتكن اتو ممقسا) ديري مفرجاكن سسوات كبجيكن يئ تياد مستي اي مفرجاكن فد اصل حكم شرع.

(ا) جيڪ سئورغ برنذر دغن تچوان هئدق منكه ديرون درفد سسوات دغن تياد نية كبجيكن دئماكئدي 'نذر لجاج' (نذر دكيل اتو نذر ميكت ديري) اتو نذر 'غضب (ماره)، سام جوك ماچم سومفه. مثال سفت: جيڪ ساي مقيف روكو سمولا واجب اتس ساي برصدقه سراتوس رءكيت كفد مسجد اتو ساومفماڤ لفس ايت جيڪ اي لغكر (مقيف سمولا) كئاله اي فيليه سام اد اي مبابر سراتوس رءكيت يئترسبوت اتو مبابر كفارة سباكي كفارة سومفه.

(ب) نذر انتوق كبجيكن يئدسبوت نذر 'المجازاة اتو التبر' مك نذر اين ترهاكي كفد دوا بهاكين فول:

(i) تيدق دكئوئكن دغن سسوات فركارا، سفت كئان: واجب اتس اكو برفواس اتو مردهيكاكڤ هب كران الله تعالى.

(ii) دكئوئكن دغن سسوات بالس سفت دكئان: جيڪ دسمبوھكن الله ساكيت اكو واجب اتس اكو سمبيغ اتو فواس (1) اتو برصدقه اتو سباكين.

ءالم مسأله يئفرتام واجب له اتسن برفواس اتو مردهيكاكڤ هب، سكيران تيدق دئئوكن مسان بوليله اي ميمفرناكن دغن برلباتن افبيل تله چوكف صيفتن. تيدق مستي دغن سرت مرت.

(1) سمبيغ اتو فواس اتو صدقه دسيني مقصود يئ سنة، بوكن يئ فرض. كران يئ فرض ميمغ تله واجب اتسن مفرجاكن، تيدق فولو دئزكن.

دالم مسأله يځكدوا بيللا نله سمبوه ساكيت واجبله اتسښ مېمفرناكن نذرځ ايت منوره اف يځدنذرځ سفرټ سمبېڅ اتو فواس اتو صدقه سقدر نام يځدنذرځ، اومقام سمبېڅ جيڪ تيدق دنتوكن كنهاله دكرجاكن اتس سكورځ ۲ واجبښ فد شرع (1) يايت دوا ركعه. دان اومقام فواس يايت ساتو هاري. دان اومقام صدقه سكورځ ۲ ليم درهم اتو ستقه دينار. جيڪ اي نذر فواس سفوله هاري اومقام سنه اي سكران دان كنهال يځدشرط (برتوروه ۲ اتو برسليخ ۲) تنافي جيڪ اي نذر ستاهن يځدنتوكن نسچاي دتولق هاري راي، هاري تشريق، ماس حيض، ماس نفاس دان بولن رمضان دان تيا د كنهال قضا. تنافي جيڪ تيدق دنتوكن تاهن ايت نسچاي كنهال قضا هاري ۲ يځترسبوت.

تيدق اد نذر (تيدق جادي) فد فركارا يځ معصيه سفرټ دكتاڅ: جيڪ اكو بونه سفلان ايت (دغن تيدق سېنډ) واجب اتس اكو بكن ۲ (سفرټ سمبېڅ اتو فواس). تيدق صبح نذر ايت كران نذر اتس معصيه سكاليفون فركارا يځدنذرځ ايت دريحال طاعة اكن الله.

دكچواليكن درفد كات معصيه، نذر فد فركارا يځ مكروه سفرټ سئورځ برنذر هندق فواس سعمور هيدوف مك نذرځ ايت جادي، دان واجبله اي مېمفرناكنښ.

دمكين جوا تيدق صبح نذر فد فركارا يځ واجب فرض عين سفرټ سمبېڅ ليم وقت بگيمان تله دپناكن داول باب.

ادفون برنذر هندق منيغكلكن فركارا يځ هاروس سفرټ تاهندق ماكن داكيڅ دان سباكيڅ اتو نذر هندق مفرجاكن بندا يځ هاروس سفرټ هندق ماكن داكيڅ دان سباكيڅ جيڪ دلغكر منوره قول يځ قوا تيدقله مستي اي كنهال ۲ سلاكي نذرځ ايت بوكن انتوق منچكه اتو مغلكالقكن ديري فد منيغكلكن اتو مفرجاكن سسوات ايت دان تيدق فول دسرتاكن كران الله تعالى، سكران اد دمكين ايت نسچاي كنهال كفاره جوك افيل دلغكر.

الْأَقْضِيَّةُ وَالشَّهَادَاتُ

167 - فركتان 'الاقضية' جمع باكي قضا، معنا فد لغة محكوم اتو ملولسكن سسوات. دان فد شرع مومتسكن قريالهن انتارا دوا اتو بيراف اورځ يځبرباله، دغن حكم الله تعالى. دان فركتان 'الشهادات' ايت جمع باكي شهاده اصل معنا كحاضيران، مقصود منچريتاكن اتو مخبركن سسوات حال اوله سئورځ اتس سئورځ يځلاين (سقي).

(1) سكورځ ۲ سمبېڅ واجب فد شرع اياله سمبېڅ صبح.

168 - اداله كرج منجادي قاضي (جواتن قاضي) ايت حكمن فرض كفاهه جيڪ رامي اد اورغيغ لايق دتمفت ايت (1) مك جيڪ اد چوما سئورغ سهاج نسجاي لازم (واجب) اي موهن جواتن ايت.

اين حكم فد حق اورغ ايت ادفون امام (فمرته) واجب مغمكت اتو ملتتيق ساله سئورغ درفد مريگيت ييلا تله دلتتيق جاديله فرض عين اتس اورغيغ دلتتيق ايت منرماڻ كران طاعتكن فمرته انتوق فائده اورغرامي.

169 - تيدق هاروس دان تيدق صح سئورغ ايت هندق منجادي قاضي ملينكن هندقله اد فداڻ ليم بلس شرط (2):-

فرتام - اسلام مك تيدق صح جيڪ اي كافر.

كدوا - سوده چوكف عمور (سوده بالغ) مك تيدق صح جيڪ اي كانق ۲.

كتيڪ - برعقل مك تيدق صح جيڪ اي تياڊ برعقل.

كامفت - مردهيكا مك تيدق صح جيڪ اي همب.

كليم - للاكي، مك تيدق صح جيڪ اي فرمفوان اتو خنتي مشكل.

كانم - اورغيغ عادل (اورغيغ صح منجادي سقسي) مك تيدق صح جيڪ اي اورغ فاسق.

كتوجه - تاهو حكم ۲ درفد قرآن دان حديث دغن سچارا براحتيهاد تيدق مستي حفظ.

كلافن - مغهوي حكم اجماع يايت حكم ۲ يفتله داجملعكن اوله صحابه دان علماء يغ كمدين درفد مريڪ (3) ددالم مساله يغ هندق دحكمن سهاج. سفاي حكومن كلق تيدق مياهي اتو برجشكه دغن اجماع.

(1) مقصود تمفت دسيني يايت سوات دائره يقدسيوت مسافة غدوي (كاواسن يغ لواسن تيدق سمي دوا مرحله) اصل فركتان عدوي ايت معنات برلازي يعني تمفت ايت بوله دفركي دغن برلازي دري ساتو فبق كفتيق بغلائن دغن باليق اري

(2) ددالم حديث نبي صلى الله عليه وسلم تله برسبدا 'الْفَضَاءُ ثَلَاثَةٌ قَاضِيَانِ فِي النَّارِ وَقَاضٍ فِي الْجَنَّةِ فَأَمَّا الَّذِي فِي الْجَنَّةِ فَرَجُلٌ عَرَفَ الْحَقَّ وَقَضَى بِهِ وَالَّذَانِ فِي النَّارِ رَجُلٌ عَرَفَ الْحَقَّ فَجَارَ فِي الْحُكْمِ وَرَجُلٌ قَضَى لِلنَّاسِ عَلَى جَهْلٍ'. اريين قاضي ايت اد تيك ماچم، دوا درفداڻ ماسوق نراك دان ساتو ماسوق شرك. ادفون قاضي يغ ماسوق شرك ايت اياهه قاضي يغ تاهو حكم يفسنر دان دي محكوم منورتن. دان دوا قاضي يغ ماسوق نراك اياهه قاضي يغ تاهو حكم يفسنر تنافي اي مپلوپيغ تيدق محكوم مغيكون يفسنر ايت. دان يغ سئورغ لاكي محكوم مانسي دغن كادان جاهيل تا تاهو حكم.

(3) اجماع ايت معنات سكات اتو سبوت سوارا فداقة صحابه دان علماء يغ كمدين درفداڻ ادفون يقدكتاكن سوارا رامي فد اورغ عوام يقدفكييل ميجوريي ايت تهديق دتماكن اجماع.

كسميلن - مځتوي مسأله يځاد خلاف علماء ددالمځ ليه كورځ سام ماچم شرط
يځكلافن.

كسځوله - مځتوي ماچم مان چارا هندق براجتهاد (1).

كسبلن - مځتوي بهاس عرب دغن نحوځ دان صرفن سنكير ۲۱ بوله منتفسيركن كتاب
الله.

كدوابلس - بهوا سئورغيغ فندغر مسكينفون دغن دچريتكن فد تليغان، مك تيدق
صح اورغيغ فكق لغسوغ.

كتيك بلس - بهوا اي سئورغيغ چليق مك تيدق صح اورغيغ بوت تنافي تيدق مغاف
بوت سبله يآيت دهاروسكن.

كأمت بلس - بهوا اي سئورغيغ تاهو منوليس، سفاي تيدق دكليروكن.

كليم بلس - بهوا اي سئورغيغ چليه (بوكن اورغيغ چدرا عقلن دغن سبب ساكيت
اتو توها اتو سباكيځ).

تمباهنلاكي دشرطكن اي بوله برتوتور (تيدق بيسو). مك جيڪ تيدق اد دتمفت ايت
اورغيغ چوكف سكل شرط يفترسبوت نسچاي واجب اتس فمرتته اتو اورغيغ بركواس
مغشكت. اتو ملنتيق سئورغيغ بوكن اهليځ منجادي قاضي سكاليفون اي اورغ فاسق اتو
كانق ۲ اتو فرمفوان. بيلا تله دلنتيق سكل حكم يغدحكومكنن لولس كران ضرورة
(ترفقسا) منجاك مصلحه اورغرامي.

قاضي دان تاتا ترتيب

170 - فد اورغيغ منجادي قاضي اد بايق تاتا ترتيب:-

فرتام - تننغ تمفت فرنجاران (محكمه) سيكيا داداكن دتغه ۲ بندر جيڪ بندر ايت بسر
تنافي جيڪ بندر ايت كچيل بوليله داداكن دمان ۲ تمفت يغ اي سوك.

كدوا - دودق داتس تمفت يغ تيغكي يغبوله اورغرامي تمفق دغن جلس سفرت داتس
فتنس. دان دتمفت ايت كادان سهوځ تيدق مريغساكن فد موسم فانس دان موسم
سجؤ.

كتيك - تيدق مځكوناكن اورغ جاك جيڪ دلاكوكن حكمن مكرهه.

(1) يعني مځتوي سكل جنيس دليل دودق قرآن دان حديث مان يغ عام، مان يغ خاص، مان يغ مطلق، مان يغ
مفيد، مان يغ عمل دان مان يغ تراغ.

کامفت - جاغن داداکن فرېچاران دمسجد کران مغيلقکن درفد سوارا ييسیغ کچوالي
جیک وقت اي براد دالم مسجد کبتولن اد برلاکو کیس دسیتو تیدقله مکروه
دسلسیکن.

دمکین جوا جیک ترفقسا دلاکوکن دمسجد کران اد کعدوران سفرت هوچن دان
سباکښ.

171 - قاضي واجب مېماکن کدودقکن کدوا۲ اورغیغ برېچارا دهدافن (یغ منوده
دان یغ دتوده) دالم تیک فرکارا:-

(ا) تمفت دودق دغن ملتقکن کدوا یغبراله ایت دهدافن دسوات مجلس جیک سام
طرف کدوان. سبالیقن جیک تیدق سام طرفن سفرت اورغ مسلم دغن ذمی کناله
دیذاکن کدودقکن (1).

(ب) سام دري سکي توتور کات. مک دلارغ قاضي مندغر چاکف سبله فیهق
سهاج تیدق فیهق یغلاین.

(ت) تنغ مندغ کفد کدوا۲۱ هندقله دسماکن جوک تیدق بوله فنداغ فد سئورغ
تیدق فد یغ سئورغ لاکي.

172 - قاضي تیدق هاروس (حرام) منرما هدیہ درفد اورغ۲ یغ ددالم ولاین تنافي
تیدق حرام منرما هدیہ دري اورغ لوار درفد ولاین، سکیرا قاضي ایت براد دتمفت یغبوکن
ولاین تیا۲ اورغیغ ددالم ولاین اد ممبري هدیہ فد حال اورغ ایت اد کیس دان تیاد پیاس
بروات دمکین لیه دهولو نسیجاي حرام جوک اي منرما۲.

173 - مکروه قاضي محکوم دالم کادان تیدق تنغ یايت مبفوله فرکارا:-

(ا) وقت اتو کتیک ماره.

(ب) کتیک فروت لافر اتو کپغ یغ ساعت.

(ت) کتیک هاوس ساعت.

(ث) کتیک شهواة تنغ قواة هندق برستوبه.

(ج) کتیک ساکیت یغ مرونسیغکن.

(ح) کتیک هندق بواغ ایر یغ ساعت.

(خ) کتیک ترلفو دوکچیتا.

(ج) کتیک ترلفو سوک.

(1) این مونکین فد نکري یغ بلوم اد. اونداغ۲ انتارا بقسا. دان طرف قاضي برکواس دالم سموا کیس ترماسوقله
کیس سیپیل دان جنایه.

(د) کتيك مغنتو.

(ذ) کتيك سوهو ساعت فانس دان اتو ساعت سجو.

فنديقش جيک برلاکو فد ديريڻ سسوات حال يڻ مريڻساکن اتو تيدق نترام طيبعتش
سفرت کتيک تاکوت ساعت اتو جو ساعت دانسباکڻ مکروهه محکوم کتيک ايت،
سباليقش جيک دلاکوکن جوک سدغ دالم کادان يڻترسبوت ايت لولس له جوک حکم
چوما مکروه سهاج.

174 - افيل کدوا ۲ يڻبرنجارا تله حاضر دهدافن مک قاضي تيدق هاروس مپوال
يڻددعوا (1) مليکن ستله سلسي يڻ مندعوا منراڻکن دعوان يڻ صح (اين واجب).
بيلا يڻ مندعوا تله سلسي مڻنتڻکن دعوان ايت بهاروله قاضي برکات کفد يڻددعوا
(سکاليفون دغن تياد فرمنتان درفد يڻ مندعوا): کامو سوده دغر اف دعوان ايت مک
کامو دکهندقکن مبري کپتان اتس. مک جيک اي مڻاکو تياداله دعوان ايت برلنجوتن
(تياد بچارا) ماهن لازم اتس منوره فعاکوان.

سباليقش جيک اي تياد مڻاکو (اغکارکن) دعوان ايت مک قاضي هاروس برتاڻ کفد يڻ
مندعوا اداکه کامو مڻوپاي يٽنه (2).

بيلا دکناکن هاروس قاضي برتاڻ ايت معنائ هاروس دي ديم ماهن ايتوله يڻ ايلوقن جيک
اي تاهو بهو اورغڻاغ اڻکار ايت تاهوکن حکم ايت، تافي جيک شک تنغ تاهوڻ اتو تيدق
ايلوقله قاضي برتاڻ جوک افهلاکي جيک يڻ اغکار ايت ميمغ تاهو کتيک ايت واجب
اتس قاضي دمکين ايت (برتاڻ) اتو قاضي برتاڻ کفد يڻ مندعوا اداکه کامو مڻوپاي
سقسسي دان سومفه (دالم مساله فرکارا يڻتياد بوله ثابت مليکن دغن سقسسي دان
سومفه).

سبکيمان قاضي تيدق بوله مپوال يڻددعوا، بکيتو جوک قاضي تيدق هاروس مپوره
يڻددعوا برسومفه مليکن ستله دمنتا اوله يڻمندعوا. سکيراڻ دلاکوکن (دسوره
برسومفه) سبلوم اد فرمنتان اوله يڻ مندعوا مک سومفه ايت تيدق بوله دفاکي. دمکين
جوا جيک يڻددعوا برسومفه دغن فرمنتان يڻ مندعوا سبلوم دسوره سومفه اوله قاضي تياد
بوله دفاکي مقصودڻ بلوم بوله قاضي مبري کفتوسن حکم.

(1) فد ماس سکارغ دالم سورة خبر مڻکوناکن فرکٽان يڻ دعوا اتو يڻدتوده دغن يڻترتوده. ساي تا فهم مغاف
جادي تر. بياسن فرکٽان يڻدتمبه 'تر' ايت منجوق کفد تا سهاج. سفاتوتن بيلا تا سهاج تيدق اد
کيس.

(2) بينه ايت اصل معنائ بوقتي اتو کتران مقصودڻ دسيني اياه سقسسي يايت دوا اورغ لاکي ۲ اتو سغورغ
لاکي ۲ دان دوا اورغ فرموان بکيمان اکندانغ.

دانلاکي تيدق هاروس قاضي مهاجر کدوا ۲۱ اتو ساله سئورغ درفد کدواڻ يڻ سده
 رنچارا اکن حجه ۲ (کتر اغن ۲) اومقام: اڅکو کات بکيني اتو بکيتو، تنافي انتوق هندق تاهو
 اتو انتوق هندق فهم دغوان ايت تيدق مغاف ماهن هاروس، اومقام تودوه بونه بوله تاڻ
 اداک بونه سغهاج اتو تيدق سغهاج. دان سکيراڻ دالم فرچاران ايت اد سقسي قاضي
 تيدق هاروس مځکرتق سقسي ايت اومقام برکات کفداڻ: ماچم مان کامو تاهو مونکين
 کامو تيدق منيعوق؟ دان ساومفماڻ.

175 - قاضي تيدق بوله منريما سقسي ملينکن درفد اورغيغ تله ثابت عاديلن تنافي
 جيک اي سنديري (قاضي ايت) تاهوکن اورغ ايت عاديل بوليله اي ترما تروس سقسيڻ.
 اتو اي تاهوکن فاسقن اورغ ايت هندقله اي تولق سقسيڻ سرت مرت، تنافي جيک
 تيدق دکتهوي اداکه اورغ ايت عاديل اتو فاسق هندقله اي (واجب) متا داداکن
 سقسي فول دالم بهاس عرب دسبوت 'الترکيه' (سقسي اتس سقسي) تيدق چوکف
 فغاڪوان دغن اورغيغ ددعوا مځتاکن فد ساي فلاڻ ايت عاديل. ماهن سقسي (الترکيه)
 ايت هندقله حاضر دهغافن قاضي مځسيکن کعاديلن سقسي يغفرنام دغن کتاڻ:
 ساي نايک سقسي بهوا فلاڻ ايت عاديل.

دشرطکن فد مُزکي (سقسي اتس سقسي) ايت سام ماچم شرط ۲ فد سقسي
 جوک دان تيدق اد فرستروان انتارا کدواڻ (انتارا مُزکي دان مُزکي) دان لاین ۲ سمرت تيدق
 اد تهمة اومقام اتق دغن باف اتو سباليقن بکيمان اکنداغ فد 178.

سلاين درفد ايت دکهندقکن اورغيغ جادي مُزکي ايت تاهوکن سبب ۲ کچاجتس
 دان کعاديلن اورغيغ دسقسیکن. دالم سوال چاچه واجب دسبوتکن فرکاراڻ سمرت
 برزنا، منچوري دان سباکڻ يڻ دکتهوي لاتر بلاکڻ دغن سبب برجيران دان برکاوان
 ادفون تنغ کعاديلن تيدق فرلو دسبوتکن فرکاراڻ کران اصل مانسي ايت بايک دان عادل
 دانلاکي قاضي تيدق بوله منريما سقسي اتس اورغيغ بروسه انتارا ساتو دغن يغلاين
 (1). دان تيدق بوله منريما سقسي باف (اصول کاتس) انتوق اتق (فروع کباوه) اتو
 سباليقن کران اد تهمة (2) دان (3).

176 - تيدق بوله دترما بولت ۲ کندوغن سورة درفد سئورغ قاضي کفد قاضي يڻ
 لاین (يڻ محکوم اتس اورغيغ غائب) ملينکن دغن دسقسیکن اوله دوا اورغ سقسي اتس

(1) تنافي بوله دترما سقسي انتوق موسهن دالم بهاس عرب دسبوت شهادله.

(2) تنافي بوله دترما سقسي اتس دالم بهاس عرب دسبوت شهاده عليه.

(3) بيلا دکات باف کاتس اتو اتق کباوه تيدقله نرماسوق سودارا دان باف سودارا دمکين جوا سوامي سترري
 دان صحابه.

کندوغن سورة قاضي یغ منولیس ایت کمدین سقسی ایت مپقسیکن فول دهدافن قاضي یغ منریما سورة، کران یغدکغ ایاله سقسی بوکن سورة سبب سورة مونکین بوله هیلغ اتو ترپاکر اتو بوله جادی یغددالم سورة لاین درفد اف یغداوتاراکن اوله سقسی اتو سباکین.

مثالن سفرت سئورغ مندعوا اتس سئورغیغ غائب (یغ تیدق اد ددالم نکری؛ مفتاکن اورغ ایت اد برهوتغ دغغن، دعوانن ایت ثابت دغن اد سقسی دان یغ مندعوا برسومغه (1)، جیک اورغیغ ددعوا ایت اد هرتان دتمغت یغ مندعوا بولپله قاضي تمغت ایت محکومکن دبایر هوتغ ایت درفد هرت یغاد، دان جیک تیدق اد هرت دتمغت ایت سدغ یغ مندعوا منتوت متا سمفیکن کفد قاضي تمغت یغددعوا بولپله قاضي ایت مهنتر سورة کفد قاضي تمغت یغددعوا ستله ایان ممبوات حکومن اتس اورغیغ غائب دغن دسقسیکن اوله دوا اورغیغ عادل، مک قاضي یغ مندافت سورة برسرت دغن دوا سقسی یغترسبوت بولپله ملولسکن حکم اتس اورغیغ ددعوا سفای ممبایر.

الدَّعْوَى وَالْيَنَات

177 - فرکتان دعوی (2) معنال فد لغة متنا دان برچیتا۲ دان معنال فد شرع ممبریتاهو اتو مغادو حق اوله سئورغ اد اتس سئورغ یغلائن، دسیسی حاکم (ترماسوق قاضي) اتو اورغیغ داغکت جادی حاکم اوله یغبربچارا، دالم بهاس عرب دسبوت مُحکَم، سکیران دعوا ایت تیاد دسیسی حاکم اتو محکم تیاداله دئماکن دعوی.

فرکتان بیناث جمع کفد بینه اصل معنال تراغ دان پات مقصودن دسینی ایاله سقسی کران سسوات کیس ایت جادی تراغ دان پات دغن ادان سقسی (3) بکیمان تله دپتاکن فد فصل 174.

(1) سومغه دسینی اتوق منتوت حق اتس یغ غائب یغ مستی ای ممبایر احتیاط، دالم بهاس عرب دسبوت یبینُ الاستظهار.

(2) دسیسی علم املاء کلمه دعوی دنولیس دغن "ی" هوجغن کران منجوقکن اصل الیف ایت توکر درفد "ی". اورغ ملایو تولیس دغن الیف (دعوا) مقصودن سام.

(3) سندران کدوا فرکارا این فرمان الله تعالی: وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ مُعْرِضُونَ. النور آية 48. ارتین دان افیل داجق مرپکیت (اورغ ۲ منافق) کفد الله دان رسول سفای محکومکن کیس ۲ یغبرلاکو انتارا مرهک تیا۲ ساتو فوق درفدال برفالیغ (اغکن) تیدق ماهو منریما حکم ایت.

دالم حدیث مسلم دان لاین ۲ نبی صلی الله علیه وسلم برسبدا: لَوْ بَعَثَ النَّاسُ بِدَعْوَاهُمْ لَا دُعِيَ رَجُلٌ دِمَاءَ رَجَالٍ وَأَمْوَالَهُمْ وَلَكِنَّ الْيَتِيَّةَ عَلَى الْمُدْعَى وَالْيَمِينَ عَلَى مَنْ أَلْكَرَ. ارتین کالوله دنوروتکن اف یغددعوا اوله مانسی نسجای باقی اورغ مندعوا داره اورغ لاین دان هرت ۲ تانی سقسی واجب اتس اورغیغ مندعوا دان سه بغه اتس اورغیغ انکار.

فندوان بچارا

(ا) ييلا برلاكو سوات كيس اورغيغ مندعوا اد سقسي هندقله حاكم مندغر كيس ايت دان محكومكن حق باكين دغن كتراغن سقسي يغترسبوت، دغن شرط حاكم ايت تاهو سقسي ايت عادل، كالو تيدق تاهو كناله دتركيهكن ليه دهولو.

(ب) جيك يغ مندعوا ايت تيدق اد ممفويائي سقسي اتو اد تنافي تيدق بوله دترپا مك چاكف يقدفاكي اياه چاكف اورغيغ ددعوا دغن سومفهن. سباليقن جيك اي اغكن برسومفه هندقله دكمباليكن كغد يغ مندعوا برسومفه فول. ييلا اي تله برسومفه دحكوم كنله حق ايت باكين (يغمندعوا).

(ت) سكيران دالم ساتو كيس دوا اورغيغ برپچارا منتوت سوات بارغ يقاد ددالم تاغن ساله شعورغ درفدان فد حال كدوا ۲۱ تيدق اد ممفويائي سقسي مك چاكف يقدفاكي اياه چاكف اورغيغ بارغ ايت اد فد تاغن دغن سومفهن ميتاكن بارغ ايت دي فون، اتو كدوا ۲۱ اد سقسي حكومن سقسي اورغيغ بارغ فد تاغن ايت ليه قوا.

(ث) سكيران بارغ يقدتنتوت ايت فد تاغن كدوا ۲۱ سكالي سفرت همفر يغ كدوا ۲۱ دودق داتسن اتو كدوا ۲۱ براد ددالم سبواه رومه، اتو تيدق اد دتاغن كدوا ۲۱ سام سكالي سفرت بارغيغ ترلق داتس تانه فد حال كدوا ۲۱ تيدق اد دكت دسيتو نسجاي دسوره كدوان برسومفه منافيكن بارغ ايت كفويان لاونن. لفس ايت دحكومكن بارغ ايت دباكي دوا مستفه شعورغ، اتو دغن عبارة يغلان دباكي شعورغ سفاروه، كران برسمان فد تاغن كدوا ۲۱ دالم مساله يغفرتام دان برسام تيدق اد دتاغن كدوا ۲۱ فد مساله يهكدوا.

(ج) دالم مساله بارغ تيدق اد دتاغن كدوا ۲۱ جيك كدوا ۲۱ اد ممفويائي سقسي كناله دليهت تاريخن، اومفا سقسي يغ شعورغ بركات: بارغ ايت تله دفويائي اوله سفلان سلما ستاهن سهك سكارغ منكل يغ شعورغ لاكي ممتاكن سلما دوا تاهن مك دالم مساله اين دحكومكن مان يغليه لام تاريخن.

(چ) جيك بارغ ايت تيدق اد دتاغن كدوا ۲۱ تنافي اد دتاغن اورغ لائن (فهيق يهكتيك) حكمن دبتركن چاكفن (فهيق يغ كتيك ايت) دغن برسومفه ممتاكن تيف ۲ شعورغ درفد كدوا ۲۱ بوكن دي فون. تنافي جيك اي برقرار ممتاكن بارغ ايت حق كفويان ساله شعورغ درفد كدوا ۲۱ هندقله دحكومكن منوره اقرارن ايت.

(ح) دالم مساله جيك بارغ دتاغن فهيق يهكتيك يغترسبوت تنافي كدوا ۲۱ فهيق اد مفادان سقسي نسجاي تنتوتن كدوا ۲۱ ايت كوكور (بواغ كيس) دان بارغ ايت كنا ايكوت چاكف فهيق يهكتيك دغن برسومفه بكيمان فد (چ).

سېلوم دتوتف باب این اد مناسب دسېوتکن قاعده چارا برسومفه کران ییلا یغددعوا تیدق مځاکو اتو دکتاکن ایغکرکن تودهن یغتیا د برسقسي دمکین جوا ییلا برلاکو سومفه یغذکمالیکن، دکهندقکن اي برسومفه بکیمان برایکوت:—

بارغسیاف برسومفه اتس فرواتن دیرین سندیری سام اد فرواتن ایت هندق ماثباتکن سسوات اتو هندق منافیکن سسوات کناله اي برسومفه سجارا فوتس دان تکس یغذسېوت دالم بهاس عرب ”عَلَى الْبَيْتِ“ (1)، مثالن فد اثبات دالم مسأله جوالیې سمرت کتال: وَالله سغکوهم ساي جوال بوکو این دغن هرک لیم رغکیت اتو ساي بلي درفد اندا دغن هرک لیم رغکیت، دان مثالن فد نفی سمرت کتال: وَالله ساي تیدق جوال بوکو این دغن هرک لیم رغکیت مالم دغن هرک اتم رغکیت اتو ساي تیدق بلي بوکو این دغن هرک اتم رغکیت.

بارغسیاف هندق برسومفه اتس فرواتن اورغ لاین نسچاي اد دوا هوریان، فرتام — جیک فرواتن ایت اثبات کناله اي برسومفه سجارا فوتس دان تکس (على البت) مثالن سمرت کتال وَالله سغکوهم باف ساي اد مځهوتمکن دويت کفد اندا سبایق لیم فوله رغکیت. فرکتان یغذکاریس ایت فرواتن اورغ لاین.

دان جیک فرواتن ایت نفی مطلق (تیدق دقید دغن ماس دان تمفت یغترنتو) کناله اي برسومفه منافیکن تاهو، دالم بهاس عرب دسېوت ”نَفَى الْعِلْمِ“ مثالن سمرت سثورغ مندعوا اتس سثورغ لاین مځتاکن اورغ ایت اد هوتغ دغن بغان تیبا۲ اورغیغ ددعوا مځتاکن باف اندا سوده هافوسکن (ابراءکن) هوتغ ایت مک اورغیغ مندعوا، انکار تیدق مځاکو هوتغ ایت سوده دهافوسکن، کناله اي برسومفه دغن منافیکن تاهو مثالن سمرت دکتال: وَالله ساي تیاد تاهو باف ساي تله مځهافوسکن هوتغ ایت. فرکتان یغذکاریس دباوهن ایت منافیکن فرواتن اورغ لاین.

تتافي جیک نفی این ترنتو مسان دان تمفتن کناله اي برسومفه سجارا فوتس دان تکس جوک سمرت اورغیغ دتوده مځتاکن باف اندا سوده هافوسکن هوتغ ایت فد هاري جمعه کارین دمسجد اومفما هندقله اي برسومفه دغن کتال: وَالله باف ساي تیدق مهافوسکن هوتغ ایت.

شرط ۲ سقسي

178 — تیاد بوله دترما فرسقسیان سثورغ ملینکن درفد. اورغیغ اد فداال لیم

شرط:—

(1) یعنی سومفه ایت اد دوا بهاکین فرتام سومفه ’عَلَى الْبَيْتِ‘ (فوتس تکس). کدوا سومفه ’نَفَى الْعِلْمِ‘ (منافیکن تاهو).

فرنام - اسلام. مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغ كافر اتس اورغ اسلام اتو اتس اورغ كافر سنديري.

كدوا - بالغ. مك تيدق بوله دترېما سقسي كانق۲ والوفون سوده بسر همغير بالغ.

كتيك - برعقل. مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغ كيلا.

كامفت. - مردهيك. مك تيدق بوله دترېما سقسي همب، سام اد همب ايت مُدبَر، اتو مُكاتب اتو مُبعَض (1).

كليم - اد كعاديلن دالم بهاس عرب دسبوت عذالَه مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغيغ فاسق دغن سبب مفرجاكن دوسا بسر اتو مفكلكن دوسا كچيل سكر۲۱ تيدق ليه طاعة اتس معصيتن، مك جيک طاعة ليه بايق بوليله دترېما سقسين.

ترسبوت دالم كتاب باجوري جزء 2 موک 360 ليه كورغ ترجمهن: تمبه لاکي ليم شرط جادي جملهن سفوله شيرط:-

يشکام - بوله برتوتور. مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغ ييسو سكاليفون بوله دفهم اشارتن.

يشکتوجه - اد ايفاتن. مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغيغ تياد سيومن اتو كفلا کړيق تيدق تاهو ممبيذاكن فرکارا يغبأيك دان يغب تأبأيك.

يشکلان - بوکن اورغيغ اد تهمه فداا. مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغيغ اد تهمه فداا سفرت اتق هندق مفسیکن فرکارا يغب اد فائده انتوق بغاا، اتو منولق مضرة درفداا.

يشکسميلن - کادأتن رشيد (2) مک ييدقله بوله دترېما سقسي اورغيغ دتکه مقلولاکن هرتاا دغن سبب دغو اتو توغوغ.

يشکسفوله - کادأتن اد مرؤه. مک تيدق بوله دترېما سقسي اورغيغ تياد. مرؤه (3) کران اورغيغ تياد مرؤه ايت تيدق تاهو مالو دي بوله برچاکف دان بوله بوات اف دي فوٹ سوک.

(1) ليهت معنامدير، مکاتب دان مبعض دفصل 182 اکندانتع.

(2) فرکتان رشيد ايت اصل معنال چرديق مقصودا اد کسدارن دان تاهو منتدبيرکن حال ديرين دان هرتاا بوکن اورغ توغوغ دان تيدق مول معنال فينتر اتو بيچق.

(3) مرؤه ايت صفة دان فراغي يغبأيك ترسبوت دالم مصلع البدين موک 222. دان مرؤه ايت بر فراغي دان برصفة سستورغ دغن صفة اورغيغ سؤمفماا درفد سکل اتق سماسن فد زمانن دان مکاتن (تمفنن) مک تيدق دترېما سقسي اورغيغ تياد مرؤه باکين سفرت اورغيغ برجالن دفاکن (دفکن) ترهوک کفلا (تيدق ماکي سوغکوء) اتو بدان (بلقکيغ) يغب لاین درفد عورة فد حال تياد لايق دغندي يفترسبوت (کادأتن سماچم ايت تيدق لايق دغندي) دغن جوا اي بوکن اتق فاسر (کران اي بوکن اورغ کاکي ليم) ادفون (تتافي) جيک اي اتق فاسر (جيک اي اتق اورغ کاکي ليم) مک تيدق منجاريقکن مرؤهن (تيدق چاپت مرؤهن)دمکين جوا تياد مرؤه اورغيغ مچييم اسرېث دهدافن اورغيغ فاتوت دمالوکن.

الْحَقُوقُ

179 - فرکتان الحقوق ایت جمع درفد حَقّ ' اصل معنال بئر دغن مشندوغي کفوپان دان تنتوتن، شوده جادي بهاس ملايو.

اداله حق ایت دوا بهاکين:-

فرتام - حق الله تعالى.

کدوا - حق انتق ادم.

دسيني دپتاکن حق انتق ادم ليه دهولو دغدغ دري سکي فرسقسيان (شهاده) ترهاکي اي کفد تیک بهاکين فول:-

(ا) تيدق بوله دترپما فرسقسيان فداال ملينکن دغن دوا اورغ سقسي لاکي ۲ سهاج. تيدق بوله فرمفوان چمفور ددالمن دان تيدق بوله سقسي برسرت سومفه. يایت تيف ۲ فرکارا يفتياد مليتکن هرت ددالمن سفرت نکاح يایت حق انتق ادم دري سکي بوله برسدف ۲ دغن استرين، دمکين جوا رجوع (1) دان سفرت طلاق يایت دري سکي منجاک اير ماني دالم ماس عده (جيك استري مندعوا سوامين تله منطلاقکندي دان سوامي انکار تيدق بوله دترپما دعوا ایت ملينکن دغن اد سقسي دوا اورغ لاکي ۲).

(ب) بوله دترپما فرسقسيان فداال دغن سقسي دوا اورغ لاکي ۲ اتو سئورغ لاکي ۲ دوا اورغ فرمفوان اتو سئورغ لاکي ۲ دغن سومفه يغ مندعوا سنله سقسي يغفرتام يغ عادل منونينکن فرسقسيان. دان واجب اي سبوت دالم سومفه ایت مپتاکن سقسيت ایت بتول دان بئر، يایت فد تيف ۲ فرکارا يغ مليتکن هرت اتو منفعة سام اد توني اتو هوتغ اتو عقد ۲ يغ دقصدن دغن هرت سفرت جوالبي، سيوامپوا، فنجم منجم دان سباکين. کالو سئورغ برکات کفد کاونن: بوکو يغاد فد اندا ایت ساي تله جوال کفد اندا. جواب کاونن: تيدق بهکن اندا هييه کفد ساي کناله يغ مندعوا جوال ایت مغاداکن سقسي، سام اد دوا اورغ لاکي ۲، اتو سئورغ لاکي ۲ دان دوا اورغ فرمفوان، اتو

(1) مفصودن کالو سئورغ مندعوا ای تله نکاح دغن سئورغ فرمفوان هندقله اي مغاداکن دوا ایزرغ سقسي لاکي ۲ يغ منراشکن دغن چوکف کتران. دمکين جوا جيك اي مندعوا تله رجوع دغن جندال فد حال جندال ایت انکار تيدق بوله دترپما دعوا ایت ملينکن دغن مغاداکن دوا اورغ سقسي لاکي ۲. دان دمکين جوا جيك سئورغ تله برقرار دهد فن دوا اورغ لاکي ۲ مپتاکن ای تله برزنا کمدين اي انکار دالم کيس اين کناله دلاکن سقسي دوا اورغ لاکي ۲ مپسيکن افزان. تيدق بوله دترپما لان درفد ایت.

(ت) بوله دترېما فرسقسىيان فداډاډ دغن سئورغ لاكي ۲ دان دوا اورغ فرمفوان اتو دغن
امفت اورغ فرمفوان، يايت تيف ۲ فرکارا يځ مغلاني دغن حال فرمفوان (فرکارا يځ بياسن
جارغ اورغ لاكي ۲ تاهو) سمرت ولاده، حيض، سوسوان دان سباکين.

سوغکوهفون دمکين بوله جوک دترېما سقسىي دوا اورغ لاكي ۲ سهاج، کران تيف ۲
فرکارا يغبوله ثابت دغن حجه يځ لمه ليه اوتام بوله دثابتکن دغن حجه يځ ليه قواة.

ادفون حق الله تعالى دري سکي فرسقسىيان تيدق بوله دترېما سقسىي. فداډاډ دري
اورغ فرمفوان ملينکن هندقله درفد اورغ لاكي ۲ سهاج يايت ترهاکي کفد تيك بهاکين
جوک:-

(ا) تيدق بوله دترېما فرسقسىيان فداډاډ دغن کورغ درفد امفت اورغ لاكي ۲ يايت دالم
کيس تودوه برزنا، برلواط دان ممفرکوسا بناتځ. مک تيدق بوله ثابت ملينکن دغن سقسىي
امفت اورغ لاكي ۲ يځ مليت اورغ ايت برزنا دغن نجوان هندق مېقسىيکن درايت جيک
مړيک سهاج مليت بوکن دغن نجوان ايت نسجاي مړيک سوده جادي فاسق دتولق
فرسقسىيان. تنافي تنتغ اقرار اورغيځ برزنا ايت سنديري بوله دلولسکن دغن سقسىي دوا
اورغ للاکي سهاج (اتس اقرار ايت).

(ب) بوله دترېما فرسقسىيان دوا اورغ لاكي ۲ سهاج، يايت تيف ۲ کيس يځ لاین
درفد زنا سمرت کيس مينوم اراق، مرومفق دان سباکين.

(ت) بوله دترېما فرسقسىيان سئورغ لاكي ۲ سهاج يايت تنتغ هندق ماثباتکن انق
بولن رمضان کران عبادۀ فواس دان اف يغبرايکوت دغن. دان بولن ۲ يغلاین دري سکي
برعبادۀ دالم سمرت انق بولن شوال انتوق براحرام حج دان فواس اتم. انق بولن ذوالحجه
انتوق وقوف دعره، فواس دان راي. انق بولن رجب انتوق برفواس ددالم دان انق بولن
شعبان دمکين جوا انتوق برفواس ددالم درايت بارغسياف برنذر هندق فواس بولن رجب
اومفمان واجبله اي برفواس دغن ثابتن انق بولن ايت دغن سقسىي سئورغ لاكي ۲ سهاج
دسيبي قول يځ ليه قواة. دمکين جوا تنتغ مسأله فراغکاډ اتو تفسيران زکاة دان
مسأله مېقسىيکن سماتي ايت اورغ اسلام انتوق سمبيځ ميت دان لاین ۲.

تنافي تنتغ سمفي تيمفوه هوتغ يغدتغکوهکن دغن اول رمضان دمکين جوا تنتغ جاتوه
طلاق يغدتغليککن دغن اول رمضان تيدق بوله دکيرا اول رمضان دغن سقسىي سئورغ
لاکي ۲ سهاج، بهکن هندقله دغن سقسىي دوا اورغ لاكي ۲ کران چوکف تيمفوه هوتغ
دان تعليق طلاق ايت حق انق ادم يغتياډ مليتکن هرت.

180 - تياډ بوله دترېما فرسقسىيان اورغ بوت ملينکن فد بيراف نمفت سسته

درفداډ:-

(۱) فد فرکارا یغ هیبوه دسیسی اورغ رامی دالم بهاس عرب دسبوت 'اِسْتِفَاضَه' یعنی فرکارا یغ تیدق ترلیندوځ درفد دکتهوي اوله اورغ رامی سکیرا ۲۱ تیدق مناسبه هندق دکناکن مریک برموافقه ممبوات بوهمغ دالم فرکارا سمرت ایت. سکالیفون دالم کمفولن یغ رامی ایت اد معندوغي اورغ فرمفوان، همب ۲ دان اورغ یغ فاسق. مثالن سمرت فرکارا ماتی، فرکارا نسب دان فرکارا میلک یغ مطلق (1).

مثالن فد ماتی 'أَشْهَدُ بِمَوْتِ فُلَانٍ' اړتین سای سقسیکن دغن کاتین سفلان ایت اتو سای نایک سقسی بهوا سفلان ایت سوده ماتی. تنافی تیدق بوله دفاکی جیک ای برکات: سای دغر اورغ کات سفلان ایت سوده ماتی اتو ساومفمان کران چاکف ماچم ایت ممباوا کفد شک فد فرسقسیانن ساوله ۲ دي تیدق جزم اتسن. دان مثالن فد میلک یغ مطلق 'أَشْهَدُ أَنَّ هَذَا الشَّيْءَ مِلْكُ فُلَانٍ' اړتین سای سقسیکن بهوا سغکوهم بارغ این میلک سفلان. مقصود میلک مطلق ایت ایاله میلک یغتیاد دقیدکن دغن سبب سمرت بلی دان سباکین. یغلاین درفد جالن استفاضه سمرت فساك (2).

(ب) فد فرکارا یغدلپهن لبیه دهولو سبلوم بوت، یعنی اورغ بوت بوله مپقسیکن فرکارا یغدلپهن سبلوم ای بوت دغن شرط اورغیغ دسقسیکن پاکین دان یغدسقسیکن اتسن دکتهویکن ثمان دان کتورنن، سمرت دکنا: "أَشْهَدُ أَنَّ فُلَانَ بَنَ فُلَانٍ أَقْرَبُ فُلَانٍ بِكَذَا" اړتین سای مپقسیکن بهوا فلان بن فلان تله برقرار مغانن بکین ۲ انتوق سفلان. مک جیک کدواځ اتو ساله سئورغن تیدق دکتهویکن ثمان تیدقله بوله دترپما فرسقسیانن ایت.

(ت) فد فرکارا یغدتفکن اتو یغدچمکن دالم بهاس عرب دسبوت "الْمَضْبُوط" سمرت سئورغ برقرار فد تلیغا اورغ بوت مغانن سفلان تله منجرایکن استرین اتو تله مردهیکاکن همباځ سدغ نام فلان ایت دان کتورنن ای کنل، دان تاغنن اورغ بوت ایت داتس کفلا اورغیغ برقرار دان ای (می بوت) برکتوغ فدان سرت دچمکن بتول ۲ هغک سمفی دهدافن قاضي کتیک ایت بولپله دترپما فرسقسیانن.

(1) ترماسوق سوال نکاح، سوال کچاچن سئورغ، کعادیلن، کچردیقکن، کبودهنن، سوسوانن دان سباکین. تنافی دشرطکن تیدق اد بغکاغن درفد اورغیغ دسقسیکن. مک جیک اد بغکاغن سمرت اورغیغ دسقسیکن نسب تیدق مفاکو نسچای تیاداله بوله دترپما فرسقسیان اورغ بوت ایت.

(2) مک جیک ای برکات سای سقسیکن بهوا بارغ این سفلان فول کران دي بلی درفد سفلان اتو دي دافت هدیه درفد سفلان نسچای تیاد بوله دترپما فرسقسیانن، تنافی جیک ای برکات سای سقسیکن بهوا بارغ این سفلان فول کران ای دافت فساك درفد بغاځ نسچای بوله دترپما فرسقسیانن.

(ت) بوله دترېما اورغ بوت جادي جرو بهاس کران یايت سباکي مېمفيکن فرجاکن اورغيغ برېچارا سهاج.

(ج) تياډ بوله دترېما فرسقسيان سسئورغ ددالم مسأله اډ فائده يغ کمبالي کفد ديريڼ سام اډ فائده ايت منفعة اتو منولق مضرة. مثال فائده يغ کمبالي کفد ديريڼ سمرت فغھولو باکي سئورغ هب مېقسسيکن بهوا هبائ ايت بتول اډ منجوالکن کمبيغن کفد زېد دان زېد تيدق مفاکو مک فرسقسيان فغھولو ايت دتولق کران اډ مئندوشي فائده انتوق ديريڼ (1).

دان مثال منولق مضرة باکي ديريڼ سمرت زېد اومفمائ مېقسسيکن عمر يغ برهوتغ دغغن مئتاکن بهوا اي (عمر) ايت تياډ برهوتغ دغن اورغ لاین فد حال عمر ايت سوده ماتي هرتان تيدق چوکف بوات منمفوغ هوتغ ۲ فيوتغن يغ رامي مک فرسقسيان زېد ايت دتولق کران مئيلق درفد مضرة فد ديريڼ دغن دکرومون اوله فيوتغ يغلاین دالم بهاس عرب دسبوت 'مَزَاَحَمَه'.

مردھيکاکن هب

181 - تله دپتاکن بيراف کالي بهوا دنکري کيت تيدق اډ اورغ يغدکئاکن هب. اوله سبب ددالم کتاب ۲ فقه اډ مپيوتکن حکم هب مک ساي جاتتکن جوک دسيني دغن سچارا رېغکس باکي فغتهوان فنتتوت.

فونچاډ هب يقدممقصودکن ايت ايماله اورغ کافر يغدتاون ددالم ميدان ففراغن انتارا اورغ اسلام دغن اورغ کافر بکيمان تله دپتاکن دالم باب جهاد فصل 160 (2) مک هب اين جادي سباکي هرت ميلک باکي فغھولون بوله دجوالبي دان جادي فساک کفد وارث ۲، دان يغ فرمفوان دفغکيل جاريه حلال دستوبې اوله فغھولون (3).

تله اجماع علماء مئتاکن بهوا مردھيکاکن هب ايت ساتو درفد قربان (کبجيکن) يغبسر کران ملفسکن بلغکو دري تغکوق مانسي درايت اي دجادپکن فنبوسن دوسا اورغيغ برستوبه دالم بولن فواس دان ددالم ماس مفرجاکن جمع دان لاین ۲ کفارة ترسبوت

(1) سبالقن بوله دترېما جيک فرسقسيان اتس (الشَّهَادَةُ عَلَيْهِ).

(2) دالم سئغه ۲ کتاب فتوى اډ مپتاکن سلاين درفد يغدتاون دالم ميدان ففراغن اورغ اتو انقا ۲ اورغ کافر حربي يغدتاون سچارا دچولق اتو دچوري اتو سباکين دغن نية استيلاء (ممرته اتو مقواساني اتس ديريڼ) ترماسوق دالم حکم هب جوک.

(3) يعني دغن تياډ نکاح فرمان توهن: فَإِنْ جَفْتُمْ أَنْ لَا تَغْدِلُوا فَوَاجِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ. النساء ايه 3. بکيمان تله دتراعکن معنای دهاب فولیکامي فصل 115.

دام حديث ابو داود كئاث ان النبي صلى الله عليه وسلم قال من اعتق رقبة مؤمنة كانت فداءه من النار. ارتين بهوا من نبي صلى الله عليه وسلم تله برسبدا بارغسياف مردهيكاكن سئورغ هب يغ مؤمن نسجاي جاديله اي تبوسن باكي دوسال (1).
تيف ۲ اورغينغ بوله بركواس اتس هرتال سام اد مسلم اتو كافر صح اي مردهيكاكن هبئال سام اد دغن لفظ يغ تراغ (صريح) سمرت كئاث: اكو مردهيكاكن اغكو اتو دغن لفظ سينديران (كنايه) سمرت كئاث: تياداله كواس اكو اتس اغكو جيک نية مردهيك جاديله اي مردهيك دان جيک تياد نية مردهيك تيدقله جادي. صح مردهيك دغن تبوسن دويت درفد اورغ لاین.

ولاء

182 - ولاء ايت معنال كواس اتس بكس هب يغتله دمردهيكاكن. بكس فقهولو سام اد لاكي ۲ اتو فرمفوان ايت دفعكيل "مولى" حكمى اي جادي وارث افيل بكس هب ايت ماني تياد ممفواني وارث اتو اد وارث بتاني تيدق مئهايسي كدودقكن اباله عصبه. دان فقهولو يغ لاكي ۲ دسبوت جوک المعتق بوله منكاچكن (جادي ولي) كفد بكس جاريهن جيک تياد ولي.

دان ولي باكي فقهولو يغ فرمفوان (يغدسبوت المعتقه) جوک بوله مواليكن بكس جاريهن. دان برفينده فول عصبه ايت كفد وارث ۲ يغ عصبه سمرت اتق للاكي بكيمان تله دهتاكن دباب فرائض دان باب نكاح.

كمدین هب ايت اد امفت ماچم يأت مدبر، مكائب، مبعض دان ام الولد.

التدبير

183 - التدبير اصل معنال مغاواسي كسوداهن فکرجان، دان معنال فد شرع هب يغدکنتوغکن مردهيكاك دغن ماني اوله فقهولون يغدسبوت دالم بهاس عرب 'دبر الحياه' (بوننوت هيدوف) سمرت كئاث: افيل اكو ماني اغكو مردهيك، كتيك ايت اي دفعكيل 'مدبر' افيل فقهولون ماني مردهيكاله اي جيک ترماسوق دالم ساتو فرتيك درفد هرتال، دان جيک تياد چوكف دالم ساتو فرتيك لولس سقدر براف يغ چوكف ترفولغ كفد تدبير وارث سماني.

(1) اصل معنا اعتق رقبة: مردهيكاكن تشكوف. مقصود صفة كهيان يهاد فد هب ايت سام سمرت بلغكو اتو رنتي يغ مبلت تشكوف. جادي بيلا دمردهيكاكن ساوله ۲ ملفسكن بلغكو يهاد فد تشكوف ايت.

سلمانا فقهولو ماسيه هيدوف اي بوله جوال مُدَبِّر ايت دان بوله هييه دان بوله دباكي ۲ كن افيل دلاكوكن دمكين ايت باطله تدبير. فنديقن همب مدبر ايت حكمن سام ماجم همب فنوه سلاكي فقهولو ماسيه هيدوف دان سكل فنداقتن درفد اوسهان سموان ترفولغ كغد فقهولو.

الكتاب

184 - فركتان الكتابه يغ مشهور دباچ دغن الكتابه اد جوك ستغه فندافه مغانن بوله دباچ دغن الكتابه، يأت فچاهن درفد فركتان الكُتُب معنان كومفولن دان هيمنون سام ماجم توليسن يأت دكمفولكن دان دچنتومكن حروف ۲ جادي توليسن دان معنان فد شرع يأت مردهيك (منبوس ديري) دغن دويت دباير برانسور. همب سماجم اين دفكيل 'مُكَاتِب' فرجنجن كتابه اين سنة دترما اوله فقهولو افيل دمتأ اوله همبان سدغ كدوا ۲۱ (فقهولو دان همب) ايت اورغيغ امانه دان اد كواس بوله منجياكن فرجنجن ايت.

تيدق صح كتابه ملينكن دغن هرت اتو واغ دان دباير دغن برانسور دالم تيمفوه يغ ترتنتو (1) سكورغ ۲۱ دوا بولن درايت تيدق صح كتابه دغن توني كران كتابه اين سوات عقد يغ ميلاهي قياس دالم مساله جوالي سبب اي ترماسوق دالم مساله سسثورغ منجوال هرتان دغن هرتان سنديري.

كتابه يغ صح ايت جادي كونكريت (لازم اتو مستي) فد فيق فقهولو مك تيدقله بوله اي هندق قنسيلكن (فسخكن) كچوالي جيک همب ايت لمه تيدق ممفو ميمفرناكن جنجيش ايت.

سلمانا دالم مكاتب اي بوله مئاوسها دان برکواس اتس هرت يقاد دالم تاغنن دغن منجوال اتو مبلي اتو ميواکن اتو سباکين دالم فرکارا منجاراي کاونتوغن تيدق دالم فرکارا يغ بوله ملواقبن فنداقتن سمرت بردرما اتو سباکين. واجب اتس فقهولو ممبري کموداهن اتو کلوغکارن اتس مکاتبش دغن سبارغ فرتولغن سفاي جفت اي مردهيك.

(1) تيمفوه يقرتنتو ايت دالم کتاب فقه معکوناکن فرکتان 'نجم' اصل معنان بينتغ. مقصودل وقت اتو تيمفوه يغ معلوم دسيسي اورغ عرب فريکالا. بوله جوك نجم ايت دمکانن دغن سبولن اتو کورغ درفد ايت. ترسوت دالم باجوري جزء 2 موك 384.... وَفَضِيَّةٌ كَلَامُهُمْ صِحَّةُ الْكِتَابَةِ بِنَجْمَيْنِ فَصِيرَيْنِ كَسَاعَتَيْنِ وَهُوَ كَذَلِكَ..... ارتين دفهم درفد فرکتان علماء صح کتاب ايت دغن دوا نجم يغ فنديق سمرت دوا جم ايتوله يقسبرن.

مُبْعَضْ

185 فرکتان مبعض ایت فچاهن درفد فرکتان 'مُبْعَضْ' معنال سبهاکین مقصودل
 دسیني یأیت همب یقدمردهیکاکن سبهاکین سهاج سمرت دوا اورغ اتو لبیه برکوغسی
 ممیلک سئورغ همب دغن جالن بلی اتو ملالوی فساك. مك سئورغ درفد مرپك
 مردهیكاکن حقن فد همب ایت دان یغلأینق تیدق، جادی همب یغ سماجم این دئماکن
 'مُبْعَضْ' یعنی همب سستغه مردهیك منوره نسبه. جیک یغ مردهیكاکن ایت سئورغ
 درفد دوا اورغ برارتي سهاری ای مردهیك دان سهاری ای همب. اف اوسها دان
 فندافاتنن فد هاری کیلیران مردهیك دیاله فوئ سندیری دان اف اوسها دان فندافاتن
 کیلیران فغهولول ترفولغ کفد فغهولول.

أُمُّ الْوَلَدِ

186 - فرکتان 'أُمُّ' ایت معنال امق دان فرکتان 'وَلَدِ' معنال انق. ییلا دکات ام
 الولد معنال امق انق دالم ایستيله اورغ عرب امق انق ایت کلران باکی جاریه تیدق بوله
 دکاتکن فد استری.

افبیل سسئورغ اد ممیلک همب جاریه سام اد دغن جالن تاون فراغ اتو دغن جالن بلی
 دان دستوبهین جاریه ایت اتو جاریه ایت مماسوقکن ذکر فغهولول کدالم فرجن دان کلوار
 مانی تیبا ۲ دغن سبب یغترسبوت جاریه ایت برانق سام اد انق ایت هیدوف اتو مانی اتو
 کوکور اد روف انق ادم مک جاریه ایت دئماکن 'ام الولد' اتو امق انق.
 کتیک ایت تیدقله بوله دجوال اتو دکادیکن اتو دهیپکن کفد اورغ لاین اتو سباکین
 دان تنفله مردهیکاا افکل مانی فغهولول ایت دکیرا دري هرت سبلوم دتولق هوتغ دان
 وصیه. والله أعلم بالصواب.

الحمد لله سمفني دسیني له سهاج تمتن فغکل کتیک دان براخر کتاب ایدامن فننتوت
 فد مغهورایکن یغ کوسوت. یغداقت دان یغتردای سای فرسمبکن کفد انق یغسا.
 سای اورغ ملایو دان اورغ ۲ یغ تاهو ممباج بهاس ملایو دغن لیغه کرنیا فرتولغن الله
 سبحانه وتعالی تفت فد هاری ثلاث 9 ذوالقعدة 1404 برسمان دغن 7 اوکس 1984
 اخیرث سکالی لاکي سای موهن کفد الله سبحانه وتعالی بارغ افله کیران مغرناکن سای
 ددالم اوسها این اخلاص سمات ۲ کرانق دان مغرناکن سای دان سکلین ممبجان منفعة
 دغنق فد هاری دان تمفت ۲ فرلیندوغن داخرة کلنق، کفداموله تمفت کامي ممتا دان
 کفداموله تمفت کامي منومفوکن هارافن یارب العالمین دان سنای سوداهی دغن دعا
 بکیمان دعا یغدرقمکن اوله الامام الرافعي ددالم کتابن برنام 'الْمُحَرَّرْ' دان دایکوت اوله

شیخ خطیب دغن کتاب اللہم کما ختمنا بالعتق کتابنا ترخوان تغتق من النار رقابتنا
وان تحمل الجنة ماتنا وان تسهل عندسوال الملکین جواتنا والی رضوانک ایاتنا
اللہم یفعلک حق رجاءنا ولا تخیب دعائنا برحمتک یا ارحم الراحمین.

مقصود واهی توہنکو سبکیماں کامی تمکن کتاب کامی دغن باب مردھیک کامی
برہارف اغکو مردھیکاکن کامی دغد نراک. کامی برہارف اغکو جادیکن شرک تمفت
کامی مٹنف. کامی برہارف اغکو مودھکن سوال کدوا ملائکہ کامی منجواب دان کفد
کریضان اٹھکولہ تمفت کفولٹن کامی. واهی توہنکو تفتکنلہ ہارفن کامی دان جاعرلہ
دتولق دھا کامی دغن ہلس کسین مو واهی توہن یقامہ مٹسیہانی.

وَصَلَّى اللهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَاصْحَابِهِ وَآزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ وَاهْلِ بَيْتِهِ وَسَلَّمْ
تسلینا کثیرا الی یوم الدین امین یارب العالمین والحمد لله رب العالمین.

ڪندو غن ايدامن فسترت III

موك

2	فرائض دان وصية
2	قمرسكان
4	وارث لاکي ۲
4	ورث فرمفوان
5	ذوي الارحام
7	فرض
7	ليم اور غ ترحق منداقت 1/2
8	دوا اور غ ترحق منداقت 1/4
8	ساتو اور غ ترحق منداقت 1/8
8	امقت اور غ ترحق منداقت 2/3
9	دوا اور غ ترحق منداقت 1/3
10	توجه اور غ ترحق منداقت 1/6
10	الحجب
11	سيناراي وارث لاکي ۲ يفتردنديغ
12	سيناراي وارث فرمفوان يفتردنديغ
12	چارا مشيرا
14	العول
14	المناسقات
17	وصية
19	الاہاء
21	الوديعة
22	الوقف
24	الجنایات
27	الدية
30	القسامة
31	کنھاو
31	حدود
32	حد زنا
34	حد مينوم اراق

35	حد منجوري
39	حد قاطع الطريق
40	الصيال
41	قتال البغاة
43	الرده
44	اورغ منيكلكن سمبيغ
45	الجهاد
47	غنيمة
48	مرت فيه
49	الجزية
51	السبق والرمي
52	الايمان والتذور
55	الاقضية والشهادات
57	قاضى دان تاتا ترتيب
61	الدعوى والبيانات
62	قتلوان بمارا
63	شرط سقي
65	الحقوق
68	مردهيكاكن موب
69	ولاء
69	التدبير موب مُدْبِر
70	الكتاب موب مكاتب
71	موب ميعض
71	ام الولد